

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

APRIL
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA

4

SLOVENIJA

Jugoslovenska zastava na vrhu
Hindukuša — reportažo
o letošnji jugoslovanski
himalajski odpravi na najvišjo
goro sveta Mt. Everest berite
na straneh 8—10.

Številka 4
April 1979
Letnik 26

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

<i>Izdaja</i>	Umrli je Edvard Kardelj	2
Slovenska izseljenska matica Ljubljana Telefon 061 / 20-657	Dogodki	4
	Jugoslavija in svet	5
	Po Sloveniji	5
<i>Naslov</i>	Osebnosti	7
61000 Ljubljana Cankarjeva 1/II p. p. 169 Slovenija, Jugoslavija Telefon uredništva 061 / 23-102 Telefon uprave 061 / 21-234	Everest 79	8
	Portreti slovenskih vasi: Planina	11
	Intervju: dr. Janez Milčinski	12
	Slavne slike: Ivan Vavpotič: Tivoli	14
	Reportaža po vaših željah: Senožče	17
<i>Glavni urednik</i> Drago Seliger	Mljet — otok s tremi morji	18
	Prilogi: Med rojaki po Evropi — English Section	19
	Miheličeva harmonika med kanadskimi rojaki	27
<i>Odgovorni urednik</i> Jože Prešeren	Mojstri s kamero: Dragiša Modrinjak	28
	Naši po svetu	30
<i>Urednica</i> Jagoda Vigele	Za mlade po srcu	34
	Krožek mladih dopisnikov	35
<i>Uredniški odbor</i> Janez Kajzer, Jože Olaj, Ernest Petrin, Jože Prešeren, Ina Slokan, Mila Šenk, Juš Turk, Jagoda Vigele	Umetniška beseda: Srečanja s Kardeljem	37
	Vaše zgodbe: Slovenci, prvi hmeljarji v Patagoniji	40
	Materinščina, Nove knjige	41
	Mislimo na glas, Slovenski lonec	42
<i>Uredniški svet</i> Anton Ingolič (predsednik), Matjaž Jančar, France Poznič, Franci Stare, Andrej Škerlavaj, Martin Zakonjšek	Filatelija, Domače viže, Vaš kotiček	43

Oblikovalec
Peter Žebre

Prevajalci
Alberto Gregorič (španščina),
Viktor Jesenik (francoščina),
Milena Milojevič-Sheppard
(angleščina)

Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Tisk
ČGP Delo, Ljubljana

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Kostanjevica na Krki, eno izmed najzanimivejših starih slovenskih mest, je v celoti zaščiten kot slovenski kulturni spomenik prve kategorije. Kraj se v zgodovini prvič omenja kot mesto že leta 1252. Vrsta kulturnih spomenikov je v samem ožjem mestnem središču, zunaj otoka pa je znamenit cistercijanski samostan, v katerem je bilo po obnovi ustanovljenih več galerij, na samostanskih vrtovih pa je galerija na prostem Forma viva.

LETNA NAROČNINA

Jugoslavija 150 din, Avstralija 7 aus. \$, Avstrija 120 Asch, Anglija 4,50 Lstg., Belgija 260 Bfr, Danska 45 Dkr, Finska 35 FM, Francija 35 FF, Holandija 18 Hfl, Italija 7.000 Lit, Kanada 10 can \$, ZR Nemčija 16 DM, Norveška 45 Nkr, Švedska 40 Skr, Svica 15 Sfr, ZDA — U. S. A. 8 US \$, Južnoameriške države 8 US \$.

PLAČILO NAROČNINE

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356 — Devizni račun: 50100-620-010-32002-2818/5 pri Ljubljanski banki — Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priporočenem pismu.

Oproščeno prometnega davka
po pristojnem sklepu št. 421-1/173
z dne 24. VII. 1973

Ljubljana, vsa Slovenija in vsa Jugoslavija se je v torek, 13. februarja, poslovila od svojega velikega moža, revolucionarja, državnika in politika Edvarda Kardelja, ki je po dolgi in težki boleznici umrl v soboto, 10. februarja. Edvard Kardelj, član predsedstva SFR Jugoslavije in predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije je bil pokopan v grobnico herojev v Ljubljani z najvišjimi vojaškimi častmi. Pogrebu je prisostvoval tudi predsednik republike Josip Broz Tito, poleg njega pa delegacije vseh zveznih organov in organizacij ter vseh jugoslovanskih republik in pokrajin. Iz tujine pa so se pogreba Edvarda Kardelja udeležile delegacije Združenih držav Amerike, ki jo je vodil kot posebni odposlanec predsednika Carterja bivši guverner države New York in ugledni diplomat Averell Harriman, poleg njega pa so bili v njej še ambasador Lawrence Eagleburger in senatorja Joseph R. Biden in dr. Michael Muftich, za tem predstavnik generalnega sekretarja OZN dr. Kurta Waldheima Janez Stanovnik ter delegacije Avstrije, Alžirije, Egipta, Indije, Japonske, Turčije, Italije, Cipra, Poljske, Romunije, Bolgarije, Madžarske, Nemške demokratične republike, Španije, Grčije, Sirije, palestinskega osvobodilnega gibanja ter delegacije sosednih dežel Avstrije in Italije.

»Tovariš Kardelj je bil pol stoletja vojak našega revolucionarnega gibanja, neomajen borec, ki ni poznal umika in oddiha. Za revolucionarno pot se je odločil v svoji mladosti, potem pa zdržal vse torture neljudskih režimov, izkusil vse težave in nevarnosti ilegalnega dela in šel skozi bitke osvobodilne vojne,« je med drugim ob smrti Edvarda Kardelja izjavil predsednik republike Josip Broz Tito. »Mene osebno povezujejo z njim več kot štiri desetletja dela in boja na težavni in častni revolucionarni poti. To so bila štiri desetletja najinega tesnega in neskajjenega sodelovanja, zmeraj, do zadnjega dneva, prežetega z razumevanjem in globokim medsebojnim zaupanjem, zasnovanega na popolni enotnosti misli in akcije v vseh fazah revolucije in socialistične graditve. V Edvardu Kardelju sem imel močno oporo že v tistih težavnih predvojnih letih boja za čistost in konsolidacijo naše partije, kot tudi pozneje v pripravah narodnoosvobodilnega boja.«

Za tem pa je predsednik Tito še nadaljeval:

»Izredno velika sta bila vloga in prispevek tovariša Kardelja v ustvarjanju družbenoekonomskega in političnega sistema naše samoupravne skupnosti, v vseh ustavnih reformah, pri sprejemanju

nove ustave, v razvoju in nenehni krepitvi sistema neposredne socialistične demokracije in oblasti delavskega razreda. Edvard Kardelj mi je bil najbližji sodelavec tudi v dejavnostih na zunanje-političnem področju, v krepitvi neodvisnega položaja naše države v svetu, v graditvi in uresničevanju politike neuvrščeniosti, v boju za demokratične in enakopravne odnose med delavskimi, komunističnimi in drugimi naprednimi strankami in gibanji ter sploh med narodi in državami v svetu. Njegova izjemna teoretična in analitična sposobnost je tudi na tem področju prišla do popolnega izraza.«

Edvard Kardelj je bil delavski otrok, otrok majhnega naroda, ki pa se je v vsem svojem času boril tako za uveljavitev pravic delavskega razreda kakor za polno priznanje svojega naroda. Rodil se je 27. januarja 1910 v ljubljanski delavski družini. V Ljubljani je končal meščansko šolo in učiteljsišče, vendar ni nikdar učiteljeval, ker so ga takratne oblasti takoj po maturi zaprle (1929). Š šestnajstimi leti je bil sprejet v SKOJ, član komunistične partije pa je postal dve leti pozneje. Leta 1930 so ga pred sodiščem za zaščito države obsodili na dve leti strogega zapora. Po vrnitvi v Ljubljano je postal član pokrajinskega komiteja in se aktivno vključil v obnavljanje slovenske partijske organizacije, ki je bila razbita v dobi velikih aretacij v letih 1929—1930. Na pokrajinski partijski konferenci v Goričanah pri Ljubljani leta 1934 se je prvič srečal s Titom.

Konec leta 1934 je odpotoval v Sovjetsko zvezo in tam ostal dve leti. Obiskoval je Leninsko šolo in predaval na komunistični univerzi narodnih manjšin zahoda, pozimi leta 1937 pa se je prek Pariza ilegalno vrnil v domovino in ustvarjalno sodeloval na ustanovnem sestanku slovenske partijske organizacije na Čebinah.

Zadnja leta pred drugo svetovno vojno se je posvečal publicističnemu delu in teoretičnim vprašanjem. Tako je leta 1939 pod psevdonimom Sperans izšlo eno od njegovih najpomembnejših del Razvoj slovenskega narodnega vprašanja.

Ko je leta 1941 Hitler izbrisal Jugoslavijo s političnega zemljevida, je Edvard Kardelj skupaj s Titom in ostalimi partijskimi voditelji zasnoval in organiziral narodnoosvobodilno gibanje, hkrati pa je bil tudi eden od ustanoviteljev Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Zadnji dve leti vojne se je Edvard Kardelj poleg drugega dela posvečal predvsem oblikovanju in izgrajevanju nove zakonodaje in organiziranju nove državnosti. To njegovo delo se je nadaljevalo

v vseh teh naših 35 letih. Kardeljev duh je bil ustvarjalen, nikoli ni miroval. Opravljal je vrsto najvišjih in najodgovornejših političnih nalog, razdal se je dal nam je vizijo družbe samoupravnih odnosov, zgrajene na humanih, demokratičnih in svobodnih temeljih.

»Sreče človeku ne more dati niti država niti sistem niti politična partija. Srečo si človek lahko ustvari samo sam. Avantgardne sile socializma in socialistična družba imajo potemtakem lahko en sam cilj — da glede na možnosti danega zgodovinskega trenutka ustvarjajo razmere, v katerih bo človek kar najbolj svoboden pri takšnem osebnem izražanju in ustvarjanju, da bo lahko — na podlagi družbene lastnine proizvajalnih sredstev — svobodno delal in ustvarjal za svojo srečo. To je samoupravljanje.«

Tako je Edvard Kardelj zapisal v svoji študiji »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«. Avtor je v njej pronicljivo razčlenil načelna vprašanja politične demokracije ne le pri nas, pač pa tudi v meščanski družbi ter na osnovi te analize utrdil izhodišča za nadaljnje dograjevanje naše družbene ureditve. To njegovo delo je bilo prevedeno tudi že v številne tuje jezike in povsod po svetu so ga sprejeli z izredno pozornostjo.

Vse Kardeljevo delo izžareva neizmerno intelektualno moč. Poleg vsega drugega pa je ostal tudi preprost človek, ljubitelj narave, umetnosti, vsega lepega. Za vse Jugoslovane in še posebej za nas Slovence je njegova smrt velika, nena-domestljiva izguba.

Edvard Kardelj

EDVARD KARDELJ

ZAGOVORNIK JUGOSLOVANSKE ENOTNOSTI

KURT WALDHEIM:

»Veliko je prispeval
k utrjevanju miru«

Generalni sekretar OZN Kurt Waldheim je izjavil stalnemu predstavniku SFRJ v svetovni organizaciji Miljanu Komatini, da ga je »močno razžalostila novica o prezgodnji smrti Edvarda Kardelja«. Zaprošil je veleposlanika, naj posreduje njegovo sožalje predsedniku Titu, jugoslovanski vladi in družini Edvarda Kardelja. Kurt Waldheim se je s Kardeljem osebno poznal in do njega — tako je dejal veleposlaniku Komatini — »gojil najgloblje spoštovanje«. Poudaril je, da je Edvard Kardelj »veliko prispeval k utrjevanju miru, mednarodnemu sodelovanju in enakopravnosti«. Generalni sekretar OZN je še dodal, da je Edvard Kardelj »užival v Organizaciji združenih narodov in na širokem mednarodnem prizorišču velik ugled«.

JIMMY CARTER:

»Ponosen zagovornik
jugoslovanske enotnosti«

Ameriški predsednik Jimmy Carter je v sožalni brzojavki predsedniku Titu zapisal, da je »ražaloščen ob spoznanju o smrti Edvarda Kardelja. Z njegovo smrtjo je Jugoslavija izgubila ustvarjalnega družbenega in političnega misleca,

ponosnega zagovornika jugoslovanske neodvisnosti. Kot sem opazil med njegovim obiskom v Washingtonu, je bil človek, ki je predstavljal svojo deželo z velikim dostojanstvom, žarom, odločnostjo v ciljih in z močjo misli. Prosim vas, da prenesete soprogi in družini gospoda Kardelja, kakor tudi jugoslovanskemu ljudstvu ob veliki izgubi, ki jih je prizadela, moje najgloblje osebno sožalje, kakor tudi sožalje ameriškega ljudstva.«

GISCARD D'ESTAING:

»Bil je v prvi vrsti borcev
za svobodo«

Predsednik francoske republike Giscard d'Estaing je v sožalni brzojavki predsedniku Titu zapisal: »Z veliko bolečino sem zvedel za smrt gospoda Edvarda Kardelja. Tako v miru kot v težkih vojnih časih je bil skupaj z vami, v prvi vrsti tistih, ki so se neprenehno borili za svobodo, neodvisnost in prihodnost Jugoslavije. V imenu francoskega ljudstva, povezanega z jugoslovanskim ljudstvom v tradicionalnem prijateljstvu, ter v mojem osebnem imenu vam izražam iskreno sožalje v težki bolečini, ki je prizadela vašo deželo.«

PIERRE ELLIOT TRUDEAU:

»Znana je njegova
intelektualna moč«

Predsednik kanadske vlade Pierre Elliot Trudeau je poslal predsedniku Titu sožalno brzojavko: »Prosim vas, da ob smrti Edvarda Kardelja sprejmete moje

iskreno sožalje. Znana je njegova intelektualna moč in prispevek k razvoju sodobne Jugoslavije. Vaša država je lahko ponosna na dosežke tega zvestega in pogumnega voditelja.«

KRALJICA MARGARETA:

»Velika izguba«

Danska kraljica Margareta je ob smrti Edvarda Kardelja poslala predsedniku Titu tole brzojavko: »Ob novici o smrti člana predsedstva SFRJ Edvarda Kardelja vam, gospod predsednik, želim izraziti najiskrenejše sožalje zaradi velike izgube, ki je doletela SFRJ.«

SOŽALJA IZSELJENCEV

Slovenska izseljenska matica je v dne, ko je bila vsa Jugoslavija zavita v črno, prejela vrsto sožalnih brzojavk s strani izseljenskih društev, organizacij in posameznikov z vsega sveta. Prav vsi so zapisali, da pomeni smrt Edvarda Kardelja nenadomestljivo izgubo za slovenski narod in da globoko sočustvujejo z vsemi nami v domovini, ki smo onemeli ob pretresljivi novici.

Glavni odbor Slovenske narodne podporne jednote iz ZDA je v imenu svojih članov med drugim zapisal v brzojavki: »Pogrešali bomo njegovo pogumno misel. Nadaljevali bomo njegov trud za boljši svet.«

**UTEMELJITELJ
SAMOUPRAVLJANJA**

Iz izjav nekaterih uglednih tujih državnikov o Edvardu Kardelju.

»Kardelj je znal odgovoriti na sleherno moje vprašanje. Bil je čudovit sobesednik. Ni ga bilo mogoče zmešati ali razjeziti. Bil je čudovito iskren, čudovito logičen, čudovito miren in hladnokrven.«

*Fitzroy Maclean,
vodja zavezniške vojaške misije
pri vrhovnem štabu NOVJ*

»Strokovnjaki State Departmenta pazljivo proučujejo vašo zadnjo knjigo. To je vsekakor zelo pomembno delo za vašo deželo, za krepitev njene enotnosti in neodvisnosti. Znanе so nam vaše osebne zasluge za odlične rezultate, ki jih je dosegla Jugoslavija v svojem gospodarskem razvoju in demokratizaciji.«

Jimmy Carter, ameriški predsednik

»Pred obiskom smo Edvarda Kardelja poznali kot briljantnega človeka prodornih misli, iskrenega in poštenega, med svojim bivanjem pri nas pa je potrdil, da povsem zasluži vsako od teh ocen.«

Walter Mondale, podpredsednik ZDA

Predsednik Tito pred krsto

TITO NA BLIŽNJEM VZHODU

Predsednik SFRJ Josip Broz Tito je v februarju obiskal več bližnjevzhodnih držav — Kuvajt, Irak, Sirijo in Jordanijo — kjer se je z najvišjimi tamkajšnjimi osebnostmi pogovarjal o pglavitnih vprašanjih z dvostranskega področja, o razširitvi sodelovanja s temi državami, še posebej pa tudi o gospodarskih in znanstveno-tehničnih stikih.

PREŠERNOVE NAGRADE

Po tradiciji so na predvečer slovenskega kulturnega praznika v Ljubljani podelili sedem velikih Prešernovih nagrad in 17 nagrad Prešernovega sklada za življenjske oziroma izjemne dosežke na področju kulturnega ustvarjanja. Slavnostni govor na slovesnosti je imel dr. Anton Vratuša, predsednik slovenskega izvršnega sveta, ki je med drugim poudaril:

»Prešernova zgodovinska zasluga je, da je z močjo svojega izraza in z globino svoje človečnosti prispeval k temu, da je slovenski narod v kratkem času z orjaškimi koraki dosegel vrhove

evropske kulture in da se je vse bolj povezoval z naprednimi mednarodnimi kulturnimi tokovi. Zato so se ob Prešernovi umetniški besedi z enako vnemo vzgajali največji duhovi slovenske kulture od Levstika do Cankarja in Župančiča, kakor tudi borci za najgloblje socialne spremembe v družbi, v odnosih med narodi.«

Letošnje Prešernove nagrade so prejeli: skladatelj Bojan Adamič, operna solistka Vanda Gerlovič, akademski slikar Vladimir Makuc, pesnik in prevajalec Janez Menart, gledališki igralec Rado Nakrst, akademski slikar Ive Šubic in režiser Fran Žižek. Nagrade Prešernovega sklada pa so prejeli: gledališka igralka Pavla Brunčkova, pesnik Ervin Fritz, akademska slikarka Zdenka Golob, režiser Aleš Jan, književnik Drago Jančar, režiser Dušan Jovanovič, gledališki igralec Boris Juh, umetniški fotograf Stojan Kerbler, gledališka igralka Anica Kumrova, skladatelj Pavel Mihelčič, dirigent Anton Nanut, operna solistka Ana Pucar-Jerič, akademski slikar Milan Rijavec, akademski slikar Evgen Sajovic, Studio 7 v Biroju 71 v Domžalah, industrijska oblikovalka Meta Vrhunc in pisatelj Saša Vuga.

LETOS DESET MLADINSKIH DELOVNIH AKCIJ

Letos bo pri nas deset mladinskih delovnih akcij — od tega tri zvezne. Teh akcij se bo udeležilo blizu 5000 brigadirjev, kakih 1500 mladincev se bo udeležilo akcij zunaj Slovenije, še veliko več pa jih bo sodelovalo na lokalnih delovnih akcijah. V Sloveniji bo letos na treh zveznih akcijah delalo po šeststo brigadirjev: v občini Tolmin na akciji Posočje, v občinah Šentjur pri Celju in Šmarje pri Jelšah na akciji Kozjansko in v občinah Novo mesto, Kočevje, Trebnje in Grosuplje na akciji Suha krajina.

TOMOSOVI MOPEDI NA KITAJSKEM

V juniju letos bo prispela iz Koprna na Kitajsko prva pošiljka 1500 mopédov, leta 1982 jih bodo v tej daljni deželi naredili 100.000, tri leta pozneje pa že 200.000. Tako so se dogovorili predstavniki koprške tovarne Tomos in delegacija kitajske motorne industrije. S Kitajci bodo Koprčani skle-

nili dve pogodbi — pogodbo o skupnem vlaganju in pogodbo o dolgoročni proizvodni kooperaciji.

V aprilu je bila v Pekingu tudi velika jugoslovanska gospodarska razstava, na kateri je prikazalo svoje izdelke 250 jugoslovanskih podjetij. To je bila največja jugoslovanska gospodarska razstava v tujini doslej.

JUGOSLOVANI V ZR NEMČIJI DOBRI VARČEVALCI

Jugoslovanski delavci, ki so začasno zaposleni v ZR Nemčiji, so v preteklem letu pri predstavnistvih naših bank privarčevali za 18 odstotkov več kot leto prej. Njihovi prihranki pri predstavnistvih devetih jugoslovanskih bank znašajo okoli 700 milijonov mark, v Jugoslaviji pa več kot milijardo mark.

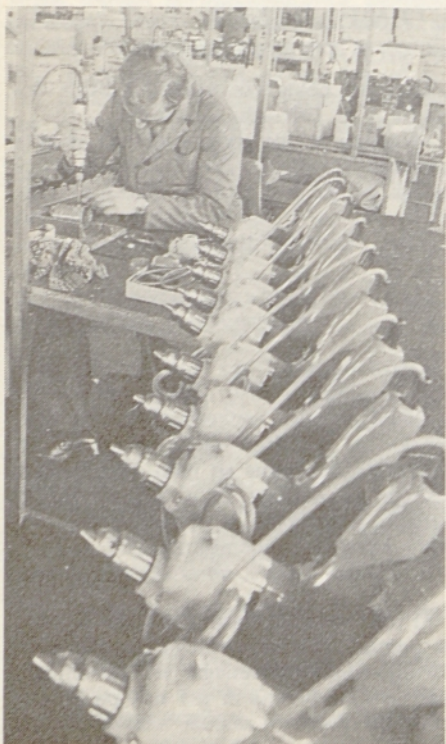
JEDRSKE ELEKTRARNE BOMO GRADILI SAMI

Prva jugoslovanska nuklearna elektrarna v Krškem bo začela obratovati konec leta 1980 in ne spomladi 1979, kot je bilo načrtovano. To gradbišče je tudi velika šola za naše strokovnjake, saj bodo opravili skoraj polovico vseh del in tudi veliko opreme bo izdelane pri nas.

Trenutno potekajo tudi priprave na začetek gradnje druge nuklearne elektrarne, ki jo bosta prav tako kot prvo skupno gradili Slovenija in Hrvaška. Obratovati naj bi začela leta 1990. Že zdaj pa je znano, da bodo drugo našo nuklearno elektrarno gradile skoraj izključno domače delovne organizacije. S tem namenom so v Zagrebu ustanovili poslovno skupnost »Jugotomenergo«. Od slovenskih delovnih organizacij sodelujejo pri tem projektu ljubljanski Elektroprojekt, Gradis, Metalna, Litostroj in Hidromontaža.

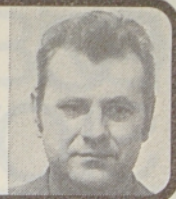
TUJI KAPITAL V JUGOSLAVIJI

Po podatkih zveznega komiteja za energijo in industrijo je bilo do srede lanskega leta v Jugoslaviji sklenjenih in registriranih 174 pogodb o vlaganju sredstev tujih oseb v domača podjetja. Tako znaša skupna vrednost teh vlaganj 27,4 milijarde dinarjev.

V tovarni Black & Decker v Grosupljem (foto: Janez Zrnec)

JUGOSLAVIJA IN SVET

PRAVICA DO ŽIVLJENJA, KOT SI GA SAM IZBEREŠ

Letošnje leto se je za jugoslovansko zunanjo politiko začelo v znamenju pomembnih dogajanj. 1979 je leto vrhunske konference neuvrščenih držav v Havani in že od novega leta naprej teče vrsta zelo pomembnih zunanjepolitičnih akcij (na primer obiski naših državnikov v mnogih državah po vsem svetu, januarska konferenca zunanjih ministrov neuvrščenih držav v Mozambiku, priprave na naslednjo konferenco zunanjih ministrov, ki bo v začetku poletja v Colombu itd.), s katerimi je treba pripraviti septembrski vrhunski sestanek v Havani.

Ob vsem tem pa je mednarodni položaj tak, da zbuja zelo resno zaskrbljenost in sooča neuvrščene države, z njimi pa tudi Jugoslavijo, z velikimi težavami. Med njimi je gotovo na prvem mestu boj velesil in vojaško-političnih blokov za vpliv v neuvrščnem svetu; ta boj spremlja vrsta hudih pritiskov, poskusov, da bi neuvrščeno gibanje oslabil z notranjimi spori, razpihovanje nesoglasij med posameznimi neuvrščnimi državami in podobno.

Izjemno tragičen in nevaren primer takega početja je vojna med Vietnamom in Kampučijo, ki je januarja pripeljala do tega, da so vietnamske oborožene sile zasedle večino kampučijskega ozemlja in pregnale zakonito vlado, ki se je zatekla v džungle in h gverilskemu bojevanju. Politična in človeška tragedija te vojne je zlasti v tem, da sta se spopadli dve neuvrščeni in socialistični državi, ki sta se pred tem desetletja skupaj borili proti tuji nadvladi, najprej francoski in pozneje ameriški.

Resda so med Vietnamom in Kampučijo (nekdanjo Kambodžo) že stoletja obstajali obmejni in narodnostni spori, ki pa vendar niso bili taki, da jih ne bi bilo mogoče rešiti po mirni poti. Da je v nesrečni in izmučeni Indokini znova spregovorilo orožje, je krivda predvsem velesil in njihovega tekmovanja za vplivna področja; velik delež te krivde nosi Sovjetska zveza.

Sovjetska zveza je storila vse, da bi okrepila svoj vpliv v Vietnamu in da bi tako izrinila in oslabila vpliv Kitajske. To se ji je v Vietnamu tudi res posrečilo, medtem ko je Kitajska iskala podporo za svojo politiko v Kampučiji, katere vodstvo je bilo res bolj naklonjeno Kitajski kot Sovjetski zvezi. Po leto dni trajajočih obmejnih spopadih in naraščajoči napetosti, sta se Sovjetska zveza in Vietnam odločila za skrajno rešitev: tik pred novim letom 1979 je dobro in moderno opremljena vietnamska armada začela množično splošno ofenzivo in zasedla Kampučijo. Uradno se je to dogajalo pod geslom pomoči upornikom proti kampučijski vladi, vendar je izgovor tako prozoren, da mu nihče na svetu ni nasedel.

Tu je bilo torej kršeno eno najbolj temeljnih načel mednarodnega reda in varnosti. Močnejša država je zasedla šibkejšo in ji vsilila drugačen notranji red. Pri tem sploh ni pomembno, kakšen je bil zakoniti kampučijski režim (tudi Jugoslavija se na primer ni strinjala z nekaterimi metodami v njegovi notranji politiki), kajti nobenega izgovora ni in ne more biti za napad na drugo državo, da bi spremenili njen notranji red. Kam pa bi prišel svet, če bi vsakdo, ki mu kak režim ni všeč, skušal stvari spremeniti z vojno?!

Jugoslavija je zaradi tega in v obrambi temeljnih načel mednarodnega prava in reda obsodila vietnamsko ravnanje in delovala v OZN za obrambo pravic zakonite kampučijske vlade. Tako je storila tudi velikanska večina drugih držav, med njimi skoraj vse neuvrščene. Vietnamsko kršitev mednarodnega reda in prava so podprle samo Sovjetska zveza in članice vzhodnoevropskega socialističnega tabora (razen Romunije) pa še Kuba, Angola, Etiopija in Afganistan, ki so trenutno tako odvisne od Sovjetske zveze, da drugega niso mogle storiti.

Dosledno in načelno ravnanje Jugoslavije je povzročilo ostre kritike s strani Sovjetske zveze, kar je vrglo senco na sovjetskojugoslovanske odnose. Treba bo precej političnih in diplomatskih prizadevanj, da bodo neugodne posledice odpravljene. Jugoslavija je seveda zainteresirana za to — toda nikakor ne za ceno odstopanja od osnovnega načela, da ima vsaka država in narod pravico živeti tako kot sam hoče in želi, brez tujega vmešavanja in pritiskov.

Janez Stanič

UMRL JE DR. JOŠKO TISCHLER

Koroški Slovenci so izgubili enega svojih najvidnejših političnih in prosvetnih delavcev, bivšega predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Joška Tischlerja, ki je umrl v Celovcu v starosti 76 let. Po vojni so bile zlasti velike njegove zasluge pri ustvarjanju dvojezičnih šol in slovenske gimnazije v Celovcu, ki je bil nekaj let tudi njen ravnatelj.

POSODABLJANJE CEST

Cesta med Ljubljano in Zagrebom sodi med najbolj obremenjene magistralne ceste v Jugoslaviji, zato so sklenili, da bodo še letos začeli z njeno obnovo in z graditvijo počasnih pasov za tovornjake na večjih klancih. Cesto bodo posodobili v dolžini 97,5 kilometrov med Šmarjem Sap in Bregano.

SVETOVNO PRVENSTVO NA BLEDU

V dneh od 29. avgusta do 9. septembra bo na Bledu svetovno prvenstvo v veslanju, ki je pokroviteljstvo nad njim prevzel predsednik Tito. Priprave za prvenstvo že potekajo, skrbno pa se pripravljajo tudi jugoslovanski veslači.

SLOVENIJA IN DEŽELE V RAZVOJU

Jugoslovanska industrija in kmetijstvo sta čedalje bolj zanimiva za gospodarstva dežel v razvoju. Eden od pokazateljev je vsakoletno povečanje blagovne menjave s temi deželami, svoj pomen v medsebojnih odnosih pa si utrjuje tudi znanstveno-tehnična izmenjava dosežkov in strokovnjakov.

Leta 1977 je v okviru 22 študijskih obiskov obiskalo Slovenijo 185 strokovnjakov in funkcionarjev iz dežel v razvoju, 13 slovenskih posvetovalnih misij pa je sodelovalo v izgradnji gospodarstva v teh deželah. Lani je bilo v okviru bilateralnih odnosov 25 študijskih obiskov, za letos pa pričakujejo samo iz LR Kitajske okrog 20 skupin, medtem ko se bo 29 skupin ali posameznikov odpravilo v dežele v razvoju.

To je le del znanstveno-tehničnega sodelovanja, kajti vrsta delegacij in posameznikov obišče Slovenijo na vabilo univerz in znanstvenih ustanov.

V BRDIH so proslavili 30-letnico zadrugištva. Prve kmetijske delovne zadruge so v Goriških Brdih ustanovili leta 1948, zametki vinarstva pa segajo še dlje — v leto 1947, seveda pa so kasnejše zadruge doživljale številne reorganizacije. Leta 1961 sta v Brdih delovali dve zadrugi, v Kojskem in na Dobrovem. Šele leta 1963 je nastala ena organizacija za proizvodnjo, predelavo in prodajo kmetijskih izdelkov. Danes združuje kolektiv Goriška Brda tisoč zadrugiškov-kmetov kooperantov in okrog dvesto redno zaposlenih, kvalitetna briška vina pa slovijo doma in na tujem.

V IZOLI so se odločili za gradnjo novega kulturnega centra, ki bo rasel v treh etapah. V prvi, ki bo obsegala do 3000 kvadratnih metrov, bodo uredili prostore za kulturne dejavnosti, ki jih v Izoli ni malo. Uredili bodo dvorano s 450 sedeži in manjšo z 200, galerijo, knjižnico, prostore za folklorno, baletno, likovno, lutkovno in glasbeno dejavnost. Ob objektu bodo zgradili ploščad za zborovanja in kulturne dejavnosti na prostem in majhen trg ob Kidričevem nabrežju. V drugi fazi bodo poskrbeli za družbenopolitične organizacije, v tretji pa še za občinsko upravo in krajevne skupnosti. Ves kompleks bo obsegal okoli 6000 kvadratnih metrov.

Nov dijaški dom v TOLMINU se imenuje po politiku in piscu Svetožaru Markoviću. Dve tretjini denarja zanj je prispevala republika Srbija v okviru solidarnostne pomoči jugoslovanskih republik in pokrajin za potresno prizadete kraje v Posočju. Otvoritev doma je sovpadla s praznovanjem 35-letnice sklepa o priključitvi Primorske Jugoslaviji.

Ob krajevnem prazniku so v VRTOJBI izročili najmlajšim prebivalcem nov otroški vrtec, v katerem je prostora za 90 otrok, veljal pa je okrog sedem milijonov dinarjev. Vrtec so zgradili iz samoprispevka, ki ga plačujejo prebivalci novogoriške občine za gradnjo in obnovo vrtcev in šol. V naslednjem obdobju bodo v Vrtojbi gradili še novo osnovno šolo, trgovine, uvedli avtobusni promet in obnovili cesto skozi naselje.

V luki v KOPRU se je pričela sezona pretovarjanja južnega sadja. Pretovarjanje pomaranč in limon bo trajalo najmanj do konca aprila. Računajo z 285 tisočimi tonami južnega sadja, od česar bo 215 tisoč ton namenjenih kupcem v Jugoslaviji, ostalo pa bo šlo v tranzit.

Enega od krakov slovenskega železniškega križa — 65 km dolgo gorenjsko progo s sedežem v KRANJU — so popolnoma avtomatizirali. Progo so postopoma modernizirali strokovnjaki Iskre: uvedli so daljinsko upravljanje, postavili avtomatske progovne bloke in stop naprave. Avtomatski progovni bloki so vgrajeni vsakih 2000 do 2500 metrov, kar omogoča večjo propustnost proge in večjo storilnost železničarjev. Naslednja stopnja je daljinsko upravljanje, kar pomeni, da dispečer v telekomandnem centru upravlja s celotno progo. Pred seboj ima panoramsko tirno sliko proge ali vozlišča z vsemi progovnimi in tirnimi odseki, električnimi kretnicami in signali. Dispečer lahko oddaja iz centra vsa povelja za postavljanje in razreševanje voznih poti.

Po dvajsetih letih bo predor pod Gradom v LJUBLJANI dobil novo podobo. Koncentracija škodljivih plinov v predoru je namreč iz dneva v dan večja, tako da pešci skozi predor sploh ne morejo več hoditi. Nobenega dvoma ni, da je predor potrebno prilagoditi sedanjim razmeram. Dela bodo končana predvidoma aprila meseca. Namestili bodo do takrat filtre, izpopolnili razsvetljava in opravili slikopleskarska dela. Celotna investicija bo veljala 13 milijonov 700 tisoč dinarjev. Hkrati bodo obnovili tudi izvoz na Karlovško cesto, saj je sedanji v precej slabem stanju. Pod cestiščem so namreč potem, ko so segnili ostanke posekanih dreves, nastale odprtine, ki jih sedaj pokrivajo železne plošče.

Pripravljen je že spored za letošnje 27. mednarodne kulturne poletne prireditve v LJUBLJANI. Pričele se bodo v času od 19. do 30. junija z osmim jugoslovanskim baletnim bienalom, v katerem je predvidenih 13 baletnih predstav. Baletnemu bienalu bodo sledili od 7. julija pa tja do konca avgusta simfonični, komorni in vokalni koncerti ter recitali. Med nastopajoči-

mi bodo tudi Godalni kvintet iz Sydneya, duo Mandel iz Združenih držav Amerike in Dirk Joeres iz Zvezne republike Nemčije. Seveda pa si tudi to krat ne moremo predstavljati ljubljanskih poletnih prireditev brez Slovenskega okteta in Akademskega pevskega zbora Tone Tomšič.

Na mednarodni licitaciji je EM-Hidromontaža iz MARIBORA kot najuglednejši ponudnik dobila delo za izdelavo celotnega cevovoda z vso opremo od črpalk do armature v tovarni vagonov, ki jo gradijo v Araku, 288 kilometrov od Teherana, v vrednosti pol milijona angleških funtov. Zdaj v EM-Hidromontaži čakajo še na drugi del licitacije za isto gradbišče, in sicer za delo pri gradnji zunanjega cevovoda, kar bi bil dvakrat večji posel od že pridobljenega.

Prva potujoča knjižnica v NOVEM MESTU je svoj »krst« prestala na dvorišču nekdanje podružnične šole v Gaberju. Mali bibliobus, za katerega je bilo treba odšteti okoli 240.000 dinarjev, je v Gaberje pripeljal okoli 2500 knjig, kar predstavlja začetni fond potujoče knjižnice. Za krajane te odročne vasi pod Gorjanci je bil to prvovrsten kulturni dogodek, saj še niso doživeli, da bi jim kdo ponujal knjige na domačem pragu. Po programu bo potujoča knjižnica iz Novega mesta vozila na štirinajstih progah in se ustavila v več kot 40 odročnejših krajih po krajevnih skupnostih.

Gozdarska tehniška šola v POSTOJNI je praznovala 30-letnico ustanovitve. V tem času je na šoli maturiralo 1251 tehnikov, iz šole za gozdarje so prišli 303 poklicni delavci, za različna opravila v gozdarstvu pa se je usposobilo 1089 tečajnikov. Tehniška šola se je namreč vključila v gozdarski šolski center, ki danes združuje štiri vzgojnoizobraževalne enote. Matična poklicna šola za gozdarje ima aktivne dislocirane oddelke pri Lesni Slovenj Gradec, v Radljah ob Dravi, na Lokvah, na Planini nad Sevnico, v Novem mestu, Kočevju in na Bledu. Na dan praznovanja so v gozdarskem šolskem centru v Tolminu odprli dva nova objekta — telovadnico in stroj-

V hotelu Radin v RADENCIH so se odločili za razširitev tega objekta. Prizidek bo imel 160 sob z 248 ležišči, v njem, ki bo visoke B kategorije, pa bodo predvsem enoposteljne sobe. Direktor hotela Radin Henrik Alegro je povedal: »Razširitev je prepotrebna. Poleg novih sob bo v prizidku tudi večnamenska dvorana, ki bo imela 250 stalnih in 150 prenosnih sedežev. Po predvidevanjih bo otvoritev novega objekta 6. julija 1979. leta.«

Trideset zasebnih obrtnikov je v SEŽANI ustanovilo lastno proizvodno, nabavno in prodajno zadrugo. Na ustanovnem zboru so sprejeli statut, razvojni program pa je v dobršni meri usmerjen v obmejno gospodarsko sodelovanje.

Nova proizvodna dvorana v tovarni usnja v SLOVENJEM GRADCU je najsodobneje opremljena in se je vanjo preselila celotna proizvodnja poliuretana in integralne pene. Tudi v tukajšnji tovarni Gorenje-Fecro končujejo novo dvorano, v splošni bolnišnici pa obnavljajo interni oddelek.

Največ zasebnih turističnih sob v Bohinju ima STARA FUŽINA, okoli 500, restavracija Triglav pa lahko pripravi okoli 400 obrokov dnevno. V krajevni skupnosti imajo planšarski muzej, v Zoisovi graščini nameravajo urediti železarski muzej, mladina pa je sklenila ponovno urediti knjižnico, ki je bila nekoč najbogatejša v radovljiski občini.

V STEGNAH pri Ljubljani je združeno podjetje Iskra odprlo tri nove tovarne mikroelektronike in računalnikov. Ti objekti predstavljajo ključni projekt v srednjeročnem razvojnem načrtu in so strateško pomembni za nadaljnji razvoj elektronske industrije v državi.

V STRUNJANU so podpisali družbeni dogovor o dograditvi zdravstveno-rekreacijskega centra za vojaške invalide in udeležence NOB. Razširjen in dopolnjen center v Strunjanu bo imel po končanih delih 300 ležišč srednje B kategorije v zidanih objektih in bungalovih z vso opremo, pokrit bazen z ogrevano morskovo vodo, ambulanto, prostore za fizio in hidroterapijo, štiristezno avtomatsko kegljišče in balinišče za rekreacijo. Center bi naj

bil dograjen do konca prihodnjega leta.

Še ta mesec bosta v ŠEMPETRU nared nova porodnišnica in pralnica v poslopju nove bolnišnice, do konca leta pa še kirurški del, poliklinika in oddelek za intenzivno nego.

ŠKOFJA LOKA ima nov urbanistični načrt, ki določa mestu enakomernejši in hitrejši razvoj do leta 2000. Industrija naj bi se tudi v prihodnje razvijala v okviru sedanjih industrijskih centrov z izjemo Sorice in Lučin, kjer bi naj gradili le na predlog krajanov industrijske obrate. Stanovanja bodo v Škofji Loki gradili predvsem v večjih krajevnih središčih v občini in porabili v ta namen 170 ha kmetijskih površin, vendar ne kakovostnih.

V ŠMARJU PRI JELŠAH imajo nov kulturni dom, ki so ga zgradili s sredstvi solidarnosti po potresu. V njem so knjižnica, šmarska radijska postaja, kinodvorana in dve dvorani za prireditve. Dom je sodobno urejen in bo z bodočim trgovsko gostinskim centrom lepo zaokrožena celota.

V ZREČAH so položili temeljni kamen za izgradnjo kovaških in obdelovalnih obratov tovarne Unior. Tako bodo lahko proizvedli še več raznovrstnega orodja. Zreški Comet pa je pričel sodelovati z malteškim partnerjem, ki gradi tovarno umetnih brusov na Malti v Valetti. Tovarna bi naj pričela obratovati zadnje dni aprila, delovni kolektiv zreškega Cometa pa je pri investiciji udeležen z nekaj več kot dvema tretjinama vložnega denarja. Strojno opremo, ki jo bodo izdelali predvsem v Zrečah, bodo z ladjo odpremili na Malto v drugi polovici marca, nakar se bodo strokovnjaki Cometa lotili še montaže opreme za dokaj zahtevno proizvodnjo umetnih brusov. V tovarni, ki bo nosila naziv Cofle Malta Ltd., bo v začetku zaposlenih do dvajset delavcev, oba partnerja pa računata na kasnejše povečanje proizvodnje in povišanje števila zaposlenih. Zreški Comet bo poleg strojne opreme in še nekaterih del dodal kot pomoč Maltežanom pri njihovih naporih za gospodarsko osamosvojitve tudi svojo tehnologijo, ki je med drugim pomagala delavcem zreške tovarne, da so se uvrstili v vrh najuspešnejših jugoslovanskih delovnih organizacij.

FERDINAND RADOVAN, prvak ljubljanske Opere, je pred kratkim z velikim uspehom gostoval v Hartfordu (Connecticut) v ZDA. Pel je v vlogi Malateste v Donizettijevi operi Don Pasquale. Kritik v časopisu The Hartford courant je zapisal, da je bil Radovan »zmagovit v vseh pogledih«. Ferdinand Radovan bo konec maja in v začetku junija nastopil v Rigolettu v East Lansingu, prihodnjo sezono pa ponovno v Hartfordu.

JOŽE SPACAL, akademski slikar, končuje v Novi Gorici velik stenski mozaik »Volovska vprega«, v katerega je vgrajenih sto tisoč kock iz naravnega kamna, v Slovenjem Gradcu pa je imel retrospektivno razstavo grafik — akvatint in sitotiskov.

MARIJAN VIDMAR, umetnostni zgodovinar po stroki, sicer pa ravnatelj Tehniškega muzeja Slovenije s sedežem v Ljubljani, je prejel Valvazorjevo nagrado, ki mu jo je podelila skupnost muzejev Slovenije. Marijan Vidmar se namreč uvršča med najaktivnejše muzejske delavce v Sloveniji; tako se je ravno po njegovi zaslugi in v odločilni meri razvil slovenski tehniški muzej v izredno delavno in razvejano ustanovo, znano doma in na tujem. Vidmarju gre priznanje tudi za delo na področju jugoslovanskega muzejstva in v okviru mednarodne muzejske organizacije ICOM.

BOJAN ŠTIH, gledališki ravnatelj in publicist, je za Mladinsko knjigo napisal obsežno študijo o Brechtovi dramatik in gledališču. Hkrati je pripravil za knjižno objavo svoje »Liste iz dnevnika«, izšli bodo v pomladnih dneh pri mariborskih Obzorjih.

VLADIMIR MAKUC, znani slovenski mojster umetniške grafike, je razstavljal svoja dela v italijanski Padovi. Ocenjevalec razstave Leonardo Sciasci je poudaril, da je Vladimir Makuc »eden največjih sodobnih grafikov, eden tistih, ki ne pojmujejo grafike samo kot obrobne dejavnosti ob slikarstvu.«

SMILJA VERBIČ, z osnovne šole v Naklem, in ANDREJA STRAMCE, z osnovne šole Gustav Šilih v Velenju, sta prejeli srebrni nagradi na mednarodnem tekmovanju Šankars za leto 1977 v New Delhiju. Sodelovalo je 150.000 otrok iz 110 dežel, se pravi z vsega sveta, nagrajenih pa je bilo 842 likovnih in knjižnih prispevkov, med njimi 19 iz Jugoslavije.

»EVEREST 79«

JUGOSLOVANSKA ODPRAVA NA NAJVIŠJO GORO SVETA

Človek vedno, že od najdavnejših časov svojega bivanja stremi k novemu, neznanemu. To neznano se mu je in se mu še vedno odkriva v najrazličnejših oblikah in načinih, med seboj so si najrazličnejši in včasih tudi nasprotujoči. Racionalni človekov duh se trudi razumevati ta odkrivanja kot koristna, čeprav v tistem najskrajnejšem pogledu, in eno takih odkrivanj, komaj še na meji koristnega, je odkrivanje gorskega sveta. Zato ni čudno, če je sloviti francoski alpinist, himalajec in gorski vodnik Lionel Teray napisal knjigo svojih gorniških spominov z naslovom »Osvajanja nekoristnega sveta«.

V posebno, še ne povsem končano poglavje bogate zgodovine odkrivanja gorskega sveta sodi odkrivanje visokih gorovij zemeljske oble, kakršna so Himalaja, Pamir, Karakorum, Andi, itd., kajti v njihovem okolju so se osvajalci — alpinisti vsakokrat znašli v surovih

naravnih pogojih, prav nič prilagojenih običajnemu človekovemu bivanju. Hudi viharji, strupen mraz s temperaturami globoko pod ničlo, snežni plazovi, vse to je grozilo človeku, ki se je drznil stopiti v skrivnostna svetišča ledu. In vendar so danes osvojeni že vsi osemtisočaki, vrhovi ki merijo preko osem tisoč metrov, kar hkrati pomeni, da je na vse najvišje himalajske vrhove že stopila človeška noga. Minilo je že več kot petindvajset let, od kar sta dva moža, Edmund Hillary in Šerpa Tenzing Norkej 29. maja 1953 stopila na vrh strehe sveta, 8848 m visoki Mount Everest, ali kot mu pravijo domačini, Chomolungma.

JUGOSLOVANSKI PRISPEVEK

V odkrivanju himalajskih razsežnosti tudi jugoslovanski alpinisti niso stali ob strani, čeprav so vanj posegli mnogo kasneje kot večji narodi, na primer Nemci, Angleži, Italijani ali Francozi. V naši planinski organizaciji so začeli razmišljati o odpravi v Himalajo že leta 1956, vendar takrat do podviga ni prišlo, čeprav je to pomenilo neizbežen zaostanek za svetovno elito. Prav gotovo pa je tudi takratni alpinistični rod himalajsko odpravo zaslužil, saj je s svojim delovanjem v domačih in tujih stenah dokazal, da bi bil kos himalajskim težavam.

Tako je prišlo do prve jugoslovanske alpinistične himalajske odprave (nadalje JAHO) še štiri leta pozneje. Leta 1960, v obdobju med 16. marcem in 3. avgustom se je na območju Trisulov mudila skupina naših alpinistov, ki jo je vodil Stane Kersnik, poleg njega pa so jo sestavljali še novinar Zoran Jerin, Ciril Debeljak, Marjan Keršič, Aleš Kunaver, Ante Mahkota in zdravnik Andrej Robič. Cilj odprave je bil 7120 metrov visoki Trisul, ki pa ga niso dosegli, zato pa so kot prvi stopili na Baratoli, visok 5270 metrov, potem na Trisul 2 (6690 m) in Trisul 3 (6170 m).

Druga JAHO je odšla na pot 5. avgusta 1965 in si za cilj izbrala 7902 m visoki in takrat neosvojeni Kangbačen. Odpravo je vodil Jože Govekar, ostali člani pa so bili še Jože Andlovic (zdravnik), Marko Butinar, Ciril Debeljak, Pavle Dimitrov, Metod Humar, Zoran Jerin (novinar), Ljubo Juvan, Anton Sazonov, Pavle Šimenc,

Tone Škarja in dr. Andrej Župančič kot zdravnik, raziskovalec. Tudi tej odpravi se vzpon na vrh ni posrečil, čeprav sta dosegla Dimitrov in Sazonov višino okrog 7650 m, kjer sta morala v strahotnih razmerah preživeti noč na prostem. Zmanjkalo jima je moči in za nadaljnji vzpon je bilo prepozno. Zato pa so člani odprave dosegli stranski vrh v grebenu, imenovan P 7535, torej koto z določeno višino.

Tretja JAHO se je 14. avgusta 1969 podala na Anapurno II, 7937 m visokega orjaka v skupini Anapurn. Vrh so dosegli kot drugi v zgodovini, poleg glavnega cilja pa jim je uspelo opraviti še tretji pristop na 7540 m visoko Anapurno IV. Zmagoslavje je bilo popolno. Odpravo je vodil Aleš Kunaver, poleg njega pa so sodelovali še zdravnik Jože Andlovic, Mikec Drašler, Lojze Golob, novinar Zoran Jerin, Matija Maležič, biolog dr. Andrej Martinčič, Klavdij Mlekuš, Anton Sazonov, Franci Štupnik in biolog dr. Tone Wraber.

15. avgusta 1972 je odšla na pot četrta JAHO, ki jo je ponovno vodil Aleš Kunaver. Z njim so bili še Janko Ažman, Stane Belak, Janez Brojan, Danilo Cedilnik, ornitolog dr. Janez Gregori, novinar Zoran Jerin, geograf dr. Jurij Kunaver, Janez Kunstelj, Matija Maležič, Marjan Manfreda, zdravnik Borut Pirc, Franci Štupnik in biolog dr. Tone Wraber. Cilj so si zastavili visoko, na vrhu osemtisočaka Makaluja (8481 m). Tudi smer vzpona je bila izjemna, preko južne stene, ene najtežjih v Himalaji. Vrha niso dosegli, toda z doseženo višino 8100 m so zaključili vzpon preko južne stene. V neuspehu velik uspeh jugoslovanskega alpinizma.

Peta JAHO, ki je odšla na pot 4. avgusta 1974, je prinesla v domovino največ vrhov. Vodil jo je Tone Škarja. Člani: Jože Andlovic (zdravnik), Zvone Andrejčič, Stane Belak, Danilo Cedilnik, Janez Dovžan, Janez Gradišar, Zoran Jerin (novinar), Franc Jeromen, Marjan Manfreda, Bojan Pollak, Radovan Riedl (TV snemalec) Roman Robas, Miha Smolej, Peter Soklič (zdravnik), Peter Ščetin in Tone Trobevšek. Najprej je odprava kot svoj glavni cilj dosegla Kangbačen (7902 m), stari jugoslovanski dolg iz leta 1965, čeprav tokrat ni bil več »deviški«. Nanj so se po stopinjah naše druge JAHO povzpeli prvi

Težavne razmere povečujejo napor

poljski alpinisti. Po Kangbačenu pa so opravili še z Wedge Peakom (Dimigilata, 6850 m) in z neimenovanim vrhom, ki od takrat nosi ime Jaho Peak (6500 m).

Vsekakor je naša najuspešnejša himalajska odprava šesta JAHO, ki je z uspelim vzponom na vrh Makaluja dodala južni steni izpred treh let piko na i. Jugoslovanska smer v južni steni Makaluja in vzpon na njegov vrh ne predstavlja le največjega uspeha jugoslovanskega alpinizma nasploh, temveč posega v sam vrh svetovnega alpinizma. Odprava je odšla na pot 11. avgusta 1975. Vodil jo je Aleš Kunaver, sestavljali pa Janez Ažman, Stane Belak, Zoran Bešlin, Danilo Ceditnik, Janez Dovžan, Boris Erjavec, Viktor Grošelj, Tomaž Jamnik, Stane Klemenc, Ivan Kotnik, Janez Lončar, Marjan Manfreda, zdravnik Damijan Meško, Bojan Pollak, Milan Rebula,

snemalec Radovan Riedl, Roman Robas, Jože Rožič, Nejc Zaplotnik.

13. aprila je odšla na pot v Himalajo odprava »Trisul 76«, ki so jo pripravila ljubljanska planinska društva in katere cilj je bila zahodna stena Trisula (7120 m), tista, ki se je uprla naši prvi JAHO. Tokrat so naši alpinisti uspeli in dolg izpred šestnajstih let je bil poplačan. Odpravo je vodil Anton Sazonov, člani pa so bili Zvone Andrejčič, Andrej Grasselli, Jože Hočevar, Tone Jeglič, Marko Jurečič, Janez Kalan, Štefan Marenče, Vanja Matijevec, zdravnik Borut Pirc, Slavko Šveglj.

STREHA SVETA PRIČAKUJE JUGOSLOVANE

Chomolungma, gora gorá, ki vabi, vabi vse pogumne, vse, ki si želijo dokazovanja samemu sebi o vrednostih lastnega bivanja, preživetja, dokazov

lastne volje do vsebinskosti življenja, kajti brez notranjih vzgibov in nenehne pestrenje vsakdanje vkalupljenosti v tisto znano, ponavljajoče, brez vsega tega ljudem ustvarjalne volje ni mogoče živeti. In prav je tako, ker brez njih ne bi bilo napredka, znotraj ali zunaj »koristnosti«, da še enkrat ponovimo geslo vseh racionalistov, pa naj se z njimi strinjamo ali ne.

Torej Chomolungma, Mount Everest, najvišja gora na tej naši zemlji, ta gorska mogočnica je letos v svoje goste zvalila jugoslovanske alpiniste, tiste naše najboljše, ki nas bodo zastopali na najvišjem zemeljskem prizorišču merjenja moči. Zastopali tako, kot so nas že tolikokrat do sedaj. Oni to znajo in zmorejo.

Letošnjega februarja je odšla na pot naša sedma JAHO, katere glavni cilj ni le vrh Mount Everesta, temveč sega še dlje, na še nepreplezani zahodni greben te najvišje gore, torej tja, ka-

Greben se razteza proti visokemu vrhu. Opremljanje višinskega taborišča

mor še ni stopila človeška noga. In to alpinistični rod, ki je zmozel južno steno Makaluja, tudi zasluži.

Odpravo, ki ji na kratko pravimo kar »Everest 79« in ki jo je na pot povedel izkušeni Tone Škarja, sestavlja petindvajset naših, trenutno najbolj pripravljenih alpinistov. Naštetimo jih: Zvone Andrejčič, Stane Belak, Borut Bergant, Stipe Božič, Muhamed Gafić, Viki Grošelj, Tomaž Jamnik, Stane Klemenc, Franček Knez, Ivan Kotnik, Marjan Manfreda, Štefan Marenče, Vanja Matijevc, Vladimir Mesarić, Dušan Podbevšek, Bojan Pollak, Roman Robas, Muhammed Šišić, Andrej in Marko Štremfelj, zdravnika Igor Tekavčič in doktor medicinskih znanosti Evgen Vavken, Nejc Zaplotnik ter Jože Zupan.

Delo, ki so ga morali člani odprave opraviti predno so se vkrcali v letalo, ki jih je poneslo proti daljnemu Nepal, je ogromno. Nikakršnih pomočnikov niso imeli, nikakršnega strokovne-

ga štaba, ki bi namesto njih opravljal garaške priprave, medtem ko bi se oni sami psihično in fizično pripravljali zgolj na napore, ki jih čakajo na gori. Kadar govorimo o alpinističnih odpravah, naj potujejo kamorkoli že, potem moramo spregovoriti tudi o tistem delu, ki ga terjajo dolgotrajne priprave. Od potov na določena veleposlaništva, kjer izdajajo vstopna dovoljenja, preko obiskov najrazličnejših delovnih organizacij, ki tako ali drugače pomagajo z materialom ali denarjem, do priprave tehnične opreme in obdelave podatkov o gori in deželi kamor odprava potuje, zdravniških pregledov in priprav, itd.

Mount Everest ni le priložnost za isto petindvajseterico, ki v tem trenutku že spoznava razmere v Nepal. Everest je priložnost za vso našo skupnost, za vse nas, ki mislimo planinsko in ki imamo radi planinski svet, gore. Veliko takih in drugačnih Everestov je potrebnih, da bi neki narod dokazal

svojo obstojnost, svojo notranjo gonilno silo, ki ni odvisna od vsote posameznikov, temveč od zavesti vsakega izmed njih, od zavesti o pripadnosti svoji skupnosti in te zavesti njim, ki se bodo spopadli s Chomolungmo tam, kjer do sedaj ni uspelo še nikomur, ne manjka. Če bi ne bilo tako, potem se bi ne podali na tako pot, ki ni nikakršen nedeljski sprehod skozi eksotično deželo, temveč resen korak skozi bit življenja. Bit, ki ima dve obzorji. Obzorji uspeha in neuspeha, obzorji uresničenja in propada. To je himalajski življenjski krog.

Mitja Košir

Z vsakim korakom navzgor se širijo obzorja. Kamor seže oko, same visoke gore

Pot k vrhu vodi prek prostrane ledene strmine

PLANINA

PORTRETI SLOVENSКИH VASI

V Planini na Notranjskem, skozi katero je bila speljana nekoč glavna cesta, ki je peljala z Dunaja prek Ljubljane v Trst, stoji spomenik žrtvam fašizma; na vzpetini, na njem pa je izpisanih trinšestdeset imen padlih v bojih NOV ali umrlih v koncentracijskih taboriščih.

Sredi nekdanjega trga, ki je danes samo še vas, vas po-
zdravljata prijazna gostilna pri Demšarju in doprsni kip
rojaka in velikega narodnega buditelja, pesnika in pred-
vsem skladatelja Miroslava Vilharja. Skladatelj, ki je po-
zneje živel in tudi umrl v gradiču pri Ilirski Bistrici, je na-
pisal tudi tisti slavni Zagorski zvonovi prav mило pojo in
Po jezeru bliz' Triglava . . . Toda Planinčani so ponosni na
svojega rojaka še toliko bolj tudi zato, ker menijo, da sta
bila njegovo življenje in delo vtkana v buditeljska in revo-
lucionarna stanja, ki so se najgloblje izrazila v narodno-
osvobodilnem boju.

Okoli Planine se je med NOB največ kretal dolomitski
odred. Ta je v planinskih ridah večkrat postavljajl zasede;
17. maja leta 1943 je uničil sovražnikovo postojanko na
griču pri cerkvi sv. Duha, ki je od takrat v razvalinah,
27. aprila naslednje leto pa je zažgal grad Hasberg, da se
v njem ne bi ugnezdili Nemci.

»Planina je bila nekoč občina,« nekam nostalgično pri-
poveduje tajnik krajevne skupnosti Anton Zihlerl in do-
daja: »V našem kraju je bilo nekoč več kot dva tisoč pet-

V Planini je 197 hišnih števil, samih častitljivih in velikih poslopij

sto ljudi, zdaj pa jih v Planini živi komaj šeststo trideset. Močno kmečko zaledje s furmani za prevoz lesa in poštnimi kočijami smo bili. V našem kraju je bilo več žag, na primer v Podgradu in v Razpotju.

Zdaj se morajo ljudje voziti v službe drugam, v Logatec in v Postojno pa v Cerknico . . . Nekoč je bilo v vasi dvanajst gostiln in deset trgovin, štiri pekarije in prav toliko mesarij, danes sta v vasi le dve trgovini, dve zasebni gostilni in ena mesnica. Gasilci pa so dobro organizirani.«

V kraju sta dve zelo stari cerkvi, baročna cerkev sv. Marjete iz leta 1771 z Langusovo kopijo Rafaelove slike Marjete, slikarijo Kurza Thurna von Goldensteina iz leta 1840, sliko Marijine zaroke, ki je delo A. Cebeja, na zunanji strani pa so freske. Stolp cerkve stoji samostojno. Na nekdanjem pokopališču ob cerkvi je ohranjen nagrobnik z napisom v bohoričici iz leta 1831, v cerkvi sv. Roka pa je Marijina slika, ki jo je naredil Metzinger.

»Veliko bajk in pripovedk živi v ljudstvu o našem kraju,« pravi Anton Zihlerl, »tudi tista o ravbar komandi in roparskem stolpu, ki pa jima moramo kar verjeti, če pomislimo, da je bila tod mimo nekoč speljana ena najbolj prometnih poti.

Žal je tudi grajski stolp na tem, da ga poruši čas, a so ga pet minut pred dvanajsto znova oživeli planinski jamarji. To je vsekakor pomembna in hvalevredna odločitev.«

V Planini je 197 hišnih števil, samih častitljivih in velikih poslopij. Novih je bolj malo, toda ljudje so zadovoljni tudi v teh, le da bi bilo v kraju kakšno podjetje, tudi obrt, kjer bi se lahko zaposlile vsaj ženske. Zdaj jim služba in pot do nje odvzame skoraj ves dan, to pa je posebno za matere z majhnimi otroki huda obremenitev.

Ana Žitko, gospodinja pri petdesetih letih, je tudi voljo tega nejevoljna in pravi:

»Imamo le kamnolom, župnika pa kmetijsko zadrugo, ki ne dela vsega tistega, kar bi bilo potrebno. Mislim na kmetijstvo in živinorejo. Včasih je bila pri vsaki hiši vsaj po ena krava, zdaj pa jih v celi vasi lahko preštejemo na prste. Tudi konj skorajda ni več, so pa traktorji in kosilnice, posebno tam, kjer je kaj mladih. Lahko rečem, da je v Planini veliko ostarelih, a nimamo zdravnika. Pravih kmetov je le nekaj, najstarejši je vsekakor Godešev Jože, ki jih ima že blizu devetdeset.«

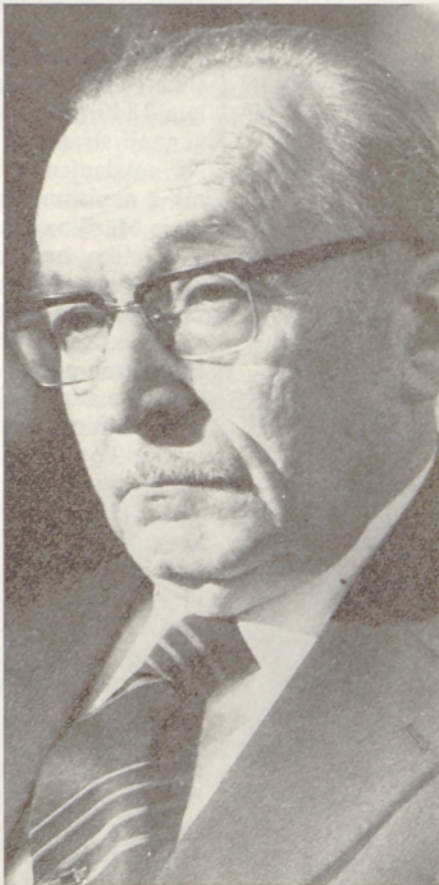
V vasi Planina živi veliko mladih; večina jih študira v Ljubljani, a kadar so doma, se najde tudi zanje kaj veselega. Tatjana Simšičeva, študentka tretjega letnika stomatologije, gre skoraj vsako soboto s prijatelji v Postojno ali Rakov Škocjan in tudi v disco v Logatcu, a bi ji bilo brez njene ljubljene Planine težko na svetu.

Peljali smo se po zaledeneli zimski cesti, gledali poplavljeni polja in travnike, Tatjana pa je razlagala:

»Tu naj bi bilo jezero Planina, za naš kraj lepa pridobitev, toda bojim se, da se ta zamisel ne bo uresničila. Vse naokrog so bili tu nekoč gozdovi in ne daleč ob Unici je pred vhodom v Planinsko jamo obratovala stara žaga. Naše turistično društvo in krajevna skupnost imata z naravnimi lepotami, ki jih je tukaj na pretek, lepe načrte . . .«

INTERVJU:
DR. JANEZ MILČINSKI

ČLOVEK JE SKROMNEJŠI OB MODROSTIH PRETEK- LOSTI

Dr. Janez Milčinski, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Predstaviti akademika prof. dr. Janeza Milčinskega je častivredna, obenem pa tudi težka naloga. Strniti njegovo trenutno delo v kratek zapis pač ni enostavno, zajeti na nekaj strani vse bogastvo in plodnost njegovega dosedanjega dela in življenja pa praktično nemogoče.

Prof. dr. Janez Milčinski, dr. prava in medicine, je namreč že dobrih 33 let, od ustanovitve dalje, predstojnik inštituta za sodno medicino medicinske fakultete v Ljubljani in njen redni profesor, od leta 1976 dalje pa tudi predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Je častni član več domačih in mednarodnih strokovnih društev in organizacij, združenj, svetov in odborov, od leta 1970 do 1973 predsednik, sedaj pa častni predsednik mednarodne akademije za sodno in socialno medicino.

Bil je dvakrat prodekan in dekan medicinske fakultete v Ljubljani, od leta 1970 prorektor ljubljanske univerze, od 1973 do 1976 pa njen rektor.

Njegovo ime zasledimo na številnih področjih, ki jim je posvetil svoje razgibano življenje: v organiziranju katastrofne službe, v boju proti alkoholizmu, v vprašanjih prve pomoči, v izvedenstvu, v razpravah o medicinski etiki in deontologiji. Napisal je prek sto publikacij, med njimi prvi učbenik za sodno medicino na Slovenskem in Medicinsko izvedenstvo, po svoji vsebini in zasnovi pomeni tehten prispevek stroki v evropskem merilu. Pred kratkim je v Leipzigu v Nemški demokratični republiki in pri Springerju v Zvezni republiki Nemčiji izšlo obsežno delo z naslovom Identifikation, za katero je prispeval dvoje poglavij, o izkušnjah pri velikih nesrečah in o socialno-etičnih vprašanjih pri množičnih nesrečah.

Prisoten je tudi z živo besedo. Njegova predavanja cenijo generacije študentov na medicinski in pravni fakulteti v Ljubljani, v šoli republiškega sekretariata za notranje zadeve, pri gorski reševalni službi Planinske zveze Slovenije, pri stazistih in specialističnih tečajih, v organizacijah zdravstvenih delavcev in v različnih združenjih. Z referati na številnih posvetovanjih doma in po svetu je vedno naletel na velik odziv.

Za svoje delo je bil večkrat odlikovan. Tako je nosilec znaka OF. leta 1973 pa je prejel tudi nagrado AVNOJ, naše najvišje priznanje za ustvarjalen prispevek k razvoju SFRJ. Doma in v tujini pa je prejel tudi številna priznanja in zahvale za požrtvovalno organizacijsko delo pri naravnih katastrofah ter množičnih nesrečah.

Ob pregledu bogate bere njegovega minulega dela in pestre palete sedanjih opravil in dolžnosti človek ne more kaj, da ga najprej ne vpraša, kako sploh vse to zmore.

»Saj ne zmorem vsega, kar bi hotel in moral,« pravi in pokaže na zajetne kupa spisov, študij, zapiskov in knjig, razmetanih na videz brez reda po njegovi pisalni mizi. Vse to ga še čaka, da pregleda, oceni, odgovori in da se nato loti katerega od načrtov, ki so zaenkrat le še v njegovih mislih.

Toda, ne prehitvajmo. Prof. dr. Janez Milčinski se je rodil 3. maja 1913 v Ljubljani kot drugi med štirimi otroki sodnika Frana Milčinskega, znanega mladinskega pisatelja. Čeprav je vse, ali vsaj večina njegovega dela povezana z medicino, pa se je 18 let star po opravljeni gimnazijski maturi najprej posvetil študiju prava.

»Že kot gimnazijec sem razmišljal o medicini, toda prijatelj me je posvaril, da je pri študiju medicine strašno veliko matematike. Strah pred matematiko pa me je odvrnil od medicine in sem se raje vpisal na pravo. Vendar sem kmalu spoznal, da je bila moja bojazen pred matematiko neutemeljena, in ko sem v tretjem letniku poslušal predavanja iz sodne psihiatrije profesorja Alfreda Šerka in zlasti nepozabna predavanja iz sodne medicine Janeza Plečnika, sem se odločil, da se posvetim medicini,« pripoveduje dr. Janez Milčinski.

Takoj, ko je leta 1931 absolviral pravo, se je vpisal na medicino — ob podpori razumevajoče matere in nasprotovanjih sorodnikov, ki so menili, da se Janezu ne ljubi delati.

Že ob študiju prava je spoznal obe področji, širše in ožje, svojega današnjega zanimanja: sodno medicino in medicinsko etiko. Toda takrat še zdaleč ni mislil, da se bo v medicini kdaj ukvarjal s temi vprašanji.

»Še manj pa sem mislil,« pripoveduje prof. Milčinski, »da bom kdaj predaval študentom. Pojem in cilj medicine mi je takrat in še leta kasneje bila kirurgija, od katere sem se poslovil šele po vojni, ko sem dobora okusil njen blišč in zanos, pa tudi grenko nemoč.«

Medicino je namreč doštudiral leta 1940 v Zagrebu, stažiral najprej na porodništvu, nato pa na kirurgiji, ki se mu je izredno priljubila. Tako se od skalpela tudi v partizanih ni poslovil. — Leta 1943 je kot kirurg Peter postal vodja oddelka slovenske centralne partizanske bolnišnice in šef sanitetnega odseka baze narodno osvobodilne vojske Slovenije v Dalmaciji. Na področje sodne medicine pa je zašel nekako po naključju, ko se je kmalu po osvoboditvi leta 1945 uresničil odlok o ustanovitvi popolne medicinske fakultete v Ljubljani. Ustanoviti je bilo treba tudi inštitut za sodno medicino in takrat se je te veje medicine »oklenil z vsem ognjem, ki ga zmore dvaintridesetletnik, postavljen pred življenjsko nalogo,« kot je sam dejal v nekem pogov-

voru. Začel je s tremi knjigami, enim mikroskopom in enim pomočnikom, vendar mu je uspelo inštitut postaviti na tako visoko kvaliteto raven, da je postal cenjen doma in v tujini.

»Nikdar nisem obžaloval odločitve za sodno medicino, čeprav ni bila samo moja.« pravi dr. Janez Milčinski. Kar je bila najprej naloga, je postalo poklic in kasneje opredelitev.

»Seveda pa se je moje zanimanje znotraj stroke spreminjalo, večinoma sledeč dogajanjem in potrebam družbe, redkeje po osebnih željah,« pripoveduje dr. Janez Milčinski. »Tako so me prepogoste nesreče z električnim tokom pripeljale v transformatorske postaje in v študij varnostnih pravil in prve pomoči v elektrogospodarstvu; tragične, včasih nepotrebne nesreče v gorah in njih psihološko ozadje v gorsko reševalno službo, druge nesreče v rudnike, na gradbišča, ceste itd.«

Iz izkušenj in ugotovitev ob množičnih nesrečah, na primer ob katastrofalnem potresu leta 1963 v Skopju, ob poplavi pod jezom v Longaronu, in ob letalskih nesrečah, je izoblikoval načrt sodnomedicinske katastrofne službe, katere načela je sprejela mednarodna akademija za sodno in socialno medicino. Dr. Janez Milčinski pa je šel še korak dlje. Trenutno se ukvarja z uresničenjem ideje o mednarodnem registru ustanov in posameznikov strokovnjakov, ki so usposobljeni za ukrepanje ob množičnih nesrečah. Idejo o registru je podal že aprila na posvetovanju sodnomedicinskih strokovnjakov v ZDA, kjer so jo z odobravanjem sprejeli.

»Register bi omogočil, da bi v primeru potrebe kjerkoli dobili čim hitreje najprimernejšega strokovnjaka. Pri razpoznavanju trupel po letalski nesreči je človek neobgleden, če ni poleg strokovnjaka iz dežele, iz katere so žrtve. Dokumenti, preko katerih lahko razpoznavamo žrtve, se namreč od dežele do dežele razlikujejo. Ponekod je možno prepoznati žrtev po prstnem odtisu, drugje, kjer ob izdaji osebnih listin prstnih odtisov ne jemljejo, pa to ni mogoče. Pač pa, na primer, si ponekod lahko pomagajo z zobozdravstvenim kartonom itd,« pojasnjuje prof. Janez Milčinski.

Nič manj kot množične nesreče, ki pa so na srečo dokaj redke, terja človeška življenja čezmerno uživanje alkohola. Zato ni presenetljivo, da je ime prof. Milčinskega povezano z bojem proti alkoholizmu.

»V prometu alkohol botruje petini nesreč in dvema petinama smrtnih žrtev. Očitno bi morali imeti precej ostrejšo politiko do alkohola, vendar smo edina dežela, kjer lahko ljudje kar doma sami destilirajo alkohol. Prijateljski odnos do

alkohola, ki je žal globoko zasidran, bo nujno treba izkoreniniti, tudi z administrativnimi ukrepi, med katerimi bi moral biti prvi prepoved puste destilacije alkohola,« meni dr. Janez Milčinski.

Poleg organizacijskih zadev, katerih urejanje je nujno ob utrjevanju sodnomedicinske stroke in službe, se je dr. Milčinski ves čas posvečal tudi globljim vprašanjem, s katerimi se zdravstveni delavci soočajo, to je z vprašanji, ki zadevajo medicinsko pravo, etiko in deontologijo oziroma nauk o dolžnostih.

»Vprašanje medicinske deontologije in etike so me zanimala že zdavnaj, saj sem se z njimi soočal, kadarkoli sem kot izvedenec moral obravnavati odgovornost zdravstvenih delavcev za napake in nezgode pri zdravljenju ali za opustitev dolžne zdravniške pomoči. Sistematično pa sem se z njimi začel ukvarjati po letu 1955, ko smo pripravljali kodeks etike zdravstvenih delavcev Jugoslavije,« pripoveduje prof. Milčinski in poudarja, da gre za zelo pomembna vprašanja o tem, kakšen naj bo zdravstveni delavec, kakšen naj bo njegov odnos do dela, česar se pogosto ne da z zakonom predpisati. Zato z zadovoljstvom pove, da je dosegel, da se študentje medicine seznanjajo z vprašanji medicinske etike in deontologije že v prvem in ne šele v petem letniku, kot je bilo v navadi pred leti.

»Nekateri sprašujejo, ali je smiselno učiti etike medicinar, ki še nima izkušenj. Prepričan sem, da je, saj če ga ne usmerjamo, si bo nabral delovnih navad, ne da bi znal vrednotiti vzore. Marsikaj, na primer poklicno skrivnost, urejajo zakoni, vendar to ni dovolj. Zdravstvenim delavcem je treba privzgojiti tolikšno občutljivost, da bodo reagirali že na prvo najmanjšo dozo amoralnega.

Nadalje, na področju medicinskega izobraževanja, kjer ne gre drugače, kot da se ljudje učijo na ljudeh. Bodoče zdravstvene delavce hočemo tako vzgojiti, da se vsak trenutek zavedajo, da pacient dela uslugo medicini, ne pa da je to pravica zdravnikov. Ničče namreč ne pride v zavod kot učni pripomoček, ampak po zdravniško pomoč in če pokaže razumevanje za potrebe praktičnega študija moramo njegovo pripravljeno spoštovati, s hvaležnostjo upoštevat.«

Že več let prof. Milčinski pripravlja knjigo o deontologiji v medicini. Napisanih ima že nekaj sto strani, toda kaj, ko ga sprotno delo stalno prehitava. Tako na pisanje spominov, ki bi glede na njegovo pestro življenje vsekakor bili zanimivi, ne upa niti pomisliti.

»Po petletnem opravljanju dolžnosti prorektorja in rektorja ljubljanske univerze sem upal, da bom končno našel dovolj časa za svoje delo. Imel sem več načrtov v zvezi z raziskavami na inštitu-

tu, pa pripravo novega učbenika, rad bi izdal drugo zbirko izvedenskih mnenj. Toda komaj sem odložil rektorat, že sem bil izvoljen za novega predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti in sem se mnogim načrtom spet moral odpovedati.«

Vendar se kljub obilici dolžnosti kot predsednik najuglednejše znanstvene in kulturne ustanove v tej novi zahtevni vlogi ni profesionaliziral. Nujno je namreč, je nekoč dejal, da človek opravlja delo v svoji stroki, in to sta zanj sodna medicina in učiteljevanje. Že od leta 1940 dalje je pedagog.

»Veliko zadoščenje imam,« pravi, »ko vidim, da so skoraj vsi sedanji slovenski zdravniki in pravniki šli skozi našo šolo. Danes zasedajo klopi v predavalnicah že njihovi otroci.«

Takšno zadoščenje je prav gotovo vredno žrtvovanih prostih sobot in nedelj, ki jih profesor Milčinski posveti pripravljanju predavanj. Vendar pa prof. Milčinski najbrž ne bi dejal, da je te sobote in nedelje žrtvoval. Na vprašanje, kako preživlja prosti čas, je namreč odvrnil, da je zanj prosti čas tisti čas, ko lahko dela, kar želi delati. In dobro predavati na budni mladini je prav gotovo nekaj, čemur se tudi po dolгих letih predavanj ne mara odreči.

Sicer pa, če ne pobegne za dan ali dva v Begunje v »svojo« sobo v starem gradu, ki je danes bolnišnica in muzej, kjer pa spet dela — »le tam me ves dan nihče ne moti, ni telefonskih klicev, ni sestankov...« — najraje vzame v roko in prelista katero od številnih starih knjig iz zajetne knjižne omare.

»Veliko mi povedo, za celih štiristo let nazaj se vračam z njimi in se čudim, zakaj se nekaterim kulturnim dragocenostim tako zlahka odrečemo, nanje povsem pozabimo. Zlasti pa imajo stare knjige zame poseben čar, ko v zapisih iz minulih časov iščem in najdem osebnosti nekdanjih zdravnikov in modrost ali nerazumljivost nekdanjih zdravil. Človek se ob prebiranju starih del lahko čudi, koliko so nekaj že domnevali ali vedeli, pa se je potem pozabilo. Ko bere o uspešnih možganskih in pljučnih operacijah pred tristo leti, o pogumnih raziskovalcih kužnih bolezni v času, ko je epidemija veljala še za kazen božjo, ko spozna sposobnost opazovanja in natančnost zapisovanja pri starih anatomih in ko med takratnimi dognanji odkrije tudi marsikaj, kar je kot bleščeča novost še nedavno vzbudilo občudovanje, človek postane skromnejši, in to ne škoduje,« meni prof. dr. Janez Milčinski.

VSESTRANSKA USTVARJALNOST

SLAVNE SLIKE

Ivan Vavpotič se je rodil 21. februarja 1877 v Kamniku, od koder je tudi rod njegovega očeta dr. Janeza Vavpotiča, njegova mati pa je bila Marija Obrekar.

Družina s petimi otroki se je zavojo očetove službene premostitve preselila ob koncu osemdesetih let minulega stoletja v Novo mesto. Tu je Ivan obiskoval vseh osem gimnazijskih razredov in doraščal v malomestnem, a po svoje veselem in mehkobnem okolju patriarhalne dolenske metropole ob bregovih slikovite Krke. Sanjava dolenska narava je v mladeniču prebudila v dve smeri zastavljeno nadarjenost, v glasbo in slikarstvo; odlično je namreč igral klavir, slovel pa je že tudi kot dober risar in slikar. Bil je edini novomeški dijak, ki je obiskoval še tudi prostovoljno pouk prostoročnega risanja v višjih gimnazijskih razredih.

Že kot petošolec se je lotil portreta svoje tete, lastnik slike je bil pozneje njegov sošolec dr. Niko Zupanič, za domačo opatijsko cerkev pa je naredil Majsko Mater božjo, a so jo frančiškani zavrnili, ker angelci ob njej niso imeli peruti.

Po maturi se abiturient Ivan odloči za študij v Pragi, vendar se sprva vpiše na glasbeni konservatorji in šele kasneje na umetniško akademijo. Praga je bila njegov ideal in to svojo ljubezen je ohranil vse življenje. V njej je oblikoval svoj življenjski in umetniški nazor, ko je čutil vsestranske pobude v češkem kulturnem življenju in bival v družbi prijateljev polnih zanosa in načrtov. Na umetniški akademiji je imel za učitelje priznane mojstre češkega zgodovinskega slikarstva in figuralne kompozicije, vendar je nani naimočneje vplival moister Voitech Hvnais, umetnik in velika slikarska osebnost, ki ga srečujemo od pariških in praških let bratov Šubicev, prek Richarda Jakoviča pa do obdobja po prvi svetovni vojni. »Ni primera v zgodovini slovenske likovne umetnosti,« je zapisal umetnostni zgodovinar dr. Fran Šijanec, »da bi se razvil odnos med učencem in učiteljem do podobnega čustvenega in prijateljskega odnosa kot je bilo to pri Hyanisu in Vavpotiču. Pri vsem tem pa vendarle ni mogoče govoriti o kakšni večji medsebojni ustvarjalni podobnosti.«

Študent slikarstva Ivan Vavpotič se je srečno prilagodil okolju romantič-

ne, a samostojne šole češke sodobne umetnosti, ki je nudila v tistem času bolj umirjeno možnost dela kot so jo lahko posredovali umetnostni razkoli v drugih evropskih središčih, v Parizu na primer ali Münchnu. Med mojstri starejše slovenske slikarske generacije ni bil nihče tako tesno povezan s Prago kakor Vavpotič. Iz Prage je prinesel s seboj tudi svoje prvo delo, ki ga je pokazal slovenski javnosti, portret Jana Masaryka, kasnejšega poslanika v Londonu in sina T. G. Masaryka. Podoba je bila razstavljena kot edino Vavpotičevo delo na I. slovenski umetniški razstavi v Mestnem domu v Ljubljani leta 1900. Naslednje leto, ko je bil slikar že v Parizu, pa je izšel II. zvezek pesmi Simona Jenka, prva knjiga namreč, ki jo je ilustriral Ivan Vavpotič.

Prvi študijski dobi v Pragi je sledila razumljiva želja — oditi v Pariz, domovino modernega slikarstva. Po treh letih Prage — dve leti Pariza in študija na tamkajšnjih znamenitih šolah, potem malce Dunaja... Zanj je zapisal: »Bil sem tam, ko je životarila na Dunaju skoraj vsa slovenska Moderna, in lahko odkritosrčno povem, da smo največ samo krokali.« Marsikatero uro je predsedel v družbi z Ivanom Cankarjem in sta ob neki taki priložnosti nastali tudi v Vavpotičevi skicirki dve sijajni portretni risbi znamenitega slovenskega pisatelja.

Potem se je Vavpotič ponovno znašel v Pragi, se še tesneje oklenil svojega učitelja Hyanisa, veljal na akademiji za enega najboljših in najbolje nadarjenih učencev, končal študij in se leta 1905 znašel kot učitelj risanja in umetnostne zgodovine na Strakovi akademiji v Pravi, srednješolskem zavodu za češko plemstvo. Istega leta se je tudi oženil z Mařenko Peřanovo, svojo znanko iz Hyanisovega atelieia. V zakonu sta se mu rodila sin Bruno, slikar in scenograf, in hči Rut, ki se je posvetila baletu.

Po nekaj letih se je preselil z družino v Idrijo, kjer je delal kot učitelj za prostoročno risanje na tamkajšnji realki. Tu streže številnim naročilom, kajti uveljavil se je prav hitro kot odličen portretist in krajinar, in je v svojem izvenšolskem času izredno delaven. Ni le slikal in študiral, marveč je tudi pričel pisati za javnost o pomembnejših umetnostnih dogodkih, objavljal prepotrebne informativne

članke in eseje v Ljubljanskem zvonu in Slovanu in bil med prvimi, ki so na Slovenskem orali ledino umetnostne publicistike.

Po štirih letih se je Vavpotiču zahotelo svobode in neoviranega delovnega zamaha, zato se je odločil za svobodni umetniški poklic in se preselil v Ljubljano. Tu razstavlja, ilustrira izdaje posameznih del slovenskih pisateljev Jurčiča, Detele, Milčinskega, piše likovne kritike, piše znan polemični esej o Groharju, javnosti in kritiki in med prvo svetovno vojno pri vojakih na bojiščih riše vojne prizore in portretira vojaške poveljnike. Po vojni ogromno ustvarja; število njegovih portretov in krajin je naraslo na stotine, tako da se je preživljal zgolj z naročili, zasebnimi in javnimi. Naredil je osnutke za prve slovenske poštne znamke Narodne vlade, portrete ljubskih županov, tudi dr. Tavčarjevega, na dvoru v Beogradu portretiral leta 1923 kralja Aleksandra in kraljico Marijo, mnogo javnih mož, a se je najraje posvetil ženskemu in otroškemu portretu.

V tem izredno plodnem umetnikovem obdobju so nastali njegovi znameniti motivi iz Vintgarja, Novega mesta in Ribnice, piranske marine, naslovi vedut in pejzažev pa segajo pravzaprav od planin in Bleda prek Polhograjskih dolomitov in Posavja do Kolpe.

Posebno veselje je Vavpotič čutil do karikatur, ki jih je risal poln humorja in duhovitosti. Poleg knjižnih ilustracij je naredil tudi številne osnutke za lepake, deloval kot scenograf v tedanjem Državnem gledališču, isceniral Cankarjeve drame, dela tujih dramatikov na ljubljanskem odru, tudi opere, za Trgovsko akademijo v Ljubljani pa je ustvaril monumentalni stenski freski z naslovoma Prihod Argonavtov v Emono in Ustanovitvena seja.

Zadnjikrat je razstavljal v Ljubljani leta 1940 skupaj s svojim sinom, 11. januarja 1943 pa ga je ugrabila smrt sredi snovanja številnih delovnih načrtov.

Ivan Vavpotič: Tivoli
Lastnica: Narodna galerija, Ljubljana

DVA KRAJA PO ŽELJAH

VELIKO PRIZA

REPORTAŽA PO ŽELJAH:
SENOŽEČE

Erzelj pri Vipavi — objavljamo na željo Ivana in Julke Verčon iz Argentine

Ročinj v dolini Soče, reprodukcija oljne slike — objavljamo na željo prof. Stanka Kamenščaka iz Oaklanda, California

Senožeški svet je široko valovito podolje, vrinjeno med Pivško kotlino in Slovenskim primorjem, njegov največji kraj in gospodarsko središče pa so Senožeče. Stojé tesno ob vznožju Starega gradu ob cesti, ki pelje iz Postojne v Sežano in Trst, če pa zaviješ zunaj naselja že na levo, si v slabi uri v Kopru.

V zimskih mesecih besni čez Gabrk in Vremščico silovita burja, ki je nekoč prevračala najtežje senene voze, danes pa ji kljubujejo avtomobili, ki brze skozi naselje; ustavita jih le imenitna jedilnika v obeh senožeških gostilnah, v Adriji, v kateri je bilo še pred nekaj leti okrevališče za pljučno bolne pa so ga potem preselili v novo sežansko bolnišnico, pa pri Sotlarjevem Marjanu, v gostišču, ki se mu reče Stari grad. Ampak je burja tukaj še vedno hudirjeva; nič več sicer kot nekoč ne obnemore kdo in ne zmrzne zavoljo nje, ampak položne strehe, krite s korci, še vedno oblagajo domačini s kamenjem, da jih ne razgali.

»Nam, ki smo tukaj zrasli, ne more do živega,« pravijo. »Kadar zapiha, vemo, da bo odpihala oblake in prinesla sonce. Četudi nas prepaha do kosti — in to tudi najraje stori —, smo zdravi. Še kihnemo ne.«

Ostala sem zdrava, ampak kihala sem vseeno tisti dan, ko sem hodila po Senožečah, pa še naslednji. Pa nič zato; prav prijetno se je bilo pogovarjati z domačini, o daljni preteklosti, polpreteklih dneh, današnjih razmerah — in načrtih za prihodnje dni.

Senožeška preteklost govori o predrimskih časih, oglejskih patriarhih, o nekdanjih imenitnih lesnih in živilskih sejmih, predvojnem pogozdovanju... Govori o živahnem društvenem delu v času narodnega prebujanja v drugi polovici minulega stoletja, o nekdanjem kopanju in žganju gline, Tizianovih umetninah v danes porušeni kapelici, pa o deležu borcev v NOV in partizanski tiskarni v tem kraju.

Sodobni čas v tem kraju je ubran na rast in razvoj. Sedem vasi vključuje pod svoje okrilje krajevna senožeška skupnost, — Gaberče, Senadole, Dolenjo vas, Potoče, Laže, Otošče in Senožeče —, in z enakim naslovom izhaja tukaj občasno glasilo, ki je prav lepo urejevano.

Mizarsko podjetje iz leta 1946 se je razvilo v obrat Cimosove tovarne v Kopru in izdeluje avtomobilske dele,

tekstilna tovarna, ki jo kar se da uspešno že leta vodi domačin Vlado Meden, ki je hkrati tudi predsednik krajevne skupnosti, daje kruh številnim Senožčanom; nekateri se vozijo dnevno v Sežano na delo, iz Postojne in Brkinov pa domačini v senožeške tovarniške obrate.

V letih po osvoboditvi je nastalo novo stanovanjsko naselje pod Vremščico, ki so ga poimenovali za Lužnico; zgrajen je doslej že velik stanovanjski blok, 26 stanovanj je v njem, v novem predvidenem središču Senožč pa bo tudi stanovanjsko poslopje s 56 stanovanji.

Ko je некоč imenitna pivovarna v tem kraju prenehala z delom, Italijani so jo namreč preselili v Trst, je nastala tukaj brezposelnost. Senožčani so se pričeli izseljevati v tujino, največkrat čez lužo, v Ameriko, Avstralijo . . . Pred nekaj leti so nekateri odšli tudi na začasno delo v tujino po evropskih deželah, ampak se prvi in drugi radi vračajo. Na počitnice, na toplo srečanje z rojstnim krajem, ki so se mu zapisali tako močno, da bodo leta pred smrtjo preživeli v njem . . .

V Senožčah imajo danes dobro štiri razrednice osnovne šole, ki jo vodita prijetni in sposobni učiteljci. V njih je izredno delovno kulturno društvo Pepce Čehovin-Tatjane, tragično padle domačinke med NOB . . . Imajo delovno športno društvo, v katerem so izvrstni strelci, balinarji in košarkarji.

V kraju so pričeli urejati tudi prepotrebno kanalizacijo, čistilne naprave, asfaltirati ceste v kraju in njegovi okolici . . .

V župnišču hranijo dragocen mašni plašč, ki ga je po legendi iz turških časov podarila tukajšnjemu cerkvenemu vodji od Turkov ugrabljena — in po Lei Faturievi v njenem romanu o primorski Miklovi Zali opisana — domačinka, ki ji je bil to sprva plašč, turški seveda, za njeno potovanje v daljno domovino namenjen . . .

Senožče danes razmišljajo tudi o turizmu, najbolj pa o novih stanovanjskih površinah svojih prebivalcev. Že res, da je v kraju videti precej nenašanih starih kamnitih hiš, a ne zavoljo pomanjkanja prebivalcev, marveč zavoljo neustreznosti teh hiš za dostojno bivanje.

Sodeč po zavzetosti domačinov, bodo vsi zastavljeni načrti brez težav uresničeni.

J. Vigele

Skozi Senožče pelje pomembna cesta iz Postojne proti Sežani in Trstu in na levo stran v Koper, Izolo, Portorož in Piran, in seveda tudi naravnost v Istro

Z glavne ceste je videti še vedno ostanke nekdanjega senožeškega gradu

Sredi vrhnjih Senožč še vedno obstaja napajališče za živino

MLJET

OTOK S TREMI MORJI

Marsikdo je že dejal, da je pravo lepoto težko opisati z besedami. Treba jo je videti, doživeti. Za otok Mljet, katerega zahodni del je zaradi svojih naravnih posebnosti že od leta 1960 dalje narodni park, to prav gotovo velja. Narodni park Mljet je namreč otok v morju, na tem otoku je novo morje in v tem malem morju novi otok.

Mljet ima pravzaprav tri morja: Jadransko, ki skozi kilometer dolg kanal vdira v Veliko jezero s površino 145 hektarov in globino do 46 metrov, in naprej skozi ozka vrata v Malo jezero, obsegajoče 24 hektarov in dose-gajoče globino 29 metrov. Posebnost teh dveh jezer — jezer le po imenu, saj imata morsko vodo — pa je poleg kristalno turkizne barve njuna temperatura. Če ima na primer odprto morje 23 stopinj, je prvo jezero za dve stopinji toplejše, v drugem pa bi namerili še dve stopinji več kot v prvem. Tako se poleti večkrat zgodi, da ima vođa v Malem jezeru celo 30 stopinj. In kadar zunaj na odprtem morju buči »široko«, o tem južnem vetru na jeze-rih ni sledu.

Podobo jezer dopolnjuje izredno bujen borov gozd, ki s pinijami okoli

jezer predstavlja najlepši in najbolj ohranjeni tip pinijevega gozda v Sredozemlju. Mljet se torej ne imenuje zaman tudi Zeleni otok. Drevje dobe-sedno pada s strmih bregov naravnost v morje. Kot bi plul med drevjem, s čigar vej visijo grozdi školjk, je nekdo nekoč zapisal, menda neki pesnik. Kdo bi vedel za njegovo ime, ko pa je Mljet s svojo lepoto navdihnil že toli-ko pesnikov.

Prvi med njimi je bil sam slavni Homer: njegov Odisej se je na svojem popotovanju ustavil na Mljetu pri nimfi Kalypso. Po Homerju pa kot da se je Mljet naslednikom zameril. Rimski imperator Livius je tja v drugem stoletju pregnal hudobnega Septimi-cusa. Nanj spominjajo ostanki palače v Polačah. Tudi bosanski kralj Stjepan Tomašević je na Mljet pregnal svojega nezakonskega sina misleč, da je to enako smrtni obsodbi, saj je bil prepričan, da je Mljet zaradi obilice strupe-nih kač predverje pekla.

Toda, ko je v pismu povprašal sina, kako mu je, mu je le-ta v odgovor poslal borovo vejo, ki je imela na eni strani ptičje gnezdo, na drugi pa školj-ke — brez besed zgovoren dokaz le-pote. Legenda pravi, da mu je oče, be-

sen zaradi svoje zmote, potem poslal strupen kolač, zaradi katerega je sin umrl.

Kač na otoku danes ni več. Je pa zato toliko več mungosov, ki so jih nekaj let pred prvo svetovno vojno za-nesli na Mljet, da bi se znebili strupe-nih kač. Mungosi so svoje poslanstvo dobro opravili, toda ker so se zaradi obilja hrane precej namnožili, je osta-lo živalstvo otoka dokaj osiromašeno. Toda bornost živalskih vrst odtehta zelo redka sredozemska medvedarica, ki v dokajšnjem številu naseljuje zu-nanje obale otoka. V vsem Sredozem-lju namreč danes ne živi več kot 400 medvedaric. Pred nedavnim so vpraš-anju, kako jih ohraniti, posvetili med-narodni simpozij na grškem otoku Rodosu.

Bolj kot na kopnem pa je bilo še do pred nekaj leti pestro življenje v jeze-rih. Danes ga je, kot nekateri opozar-jajo, precej manj. Svoje je prinesel tu-rizem, ki se Mljeta dolgo ni dotaknil. Še danes mora Mljet precej svoje pri-vlačnosti pripisati dejstvu, da na njem skorajda ni avtomobilov. Trajektne zveze do otoka ni. Le ob delavnikih enkrat na dan pripelje ladja iz Du-brovnika.

Kolikor manj škode Mljetu prizade-va avtomobilizem, toliko bolj mu ško-di morski promet. Jahte vseh velikosti lahko namreč nemoteno pljujejo v Ve-liko jezero, se tam zasidrajo in spušča-jo vanj vse od mazuta do straniščnih odplak. Enako je z motornimi čolni. Svoj delež k onesnaženju Velikega je-zeru dodaja še v hotel preurejen nekdanji benediktinski samostan iz 12. stoletja na otočku Melita. Vse odplake iz slikovitega hotela se še zlivajo naravnost v jezero. Zaenkrat, kajti di-rektor narodnega parka na otoku Mljetu Miha Miljanić pojasnjuje:

»Zavedamo se, kaj lahko pomeni onesnaževanje za naš park. Jahtam bomo zato prepovedali vstop v Veliko jezero, kanalizacijo iz hotela Melite bomo speljali v odprto morje, zasebne hiše pa bodo morale vse odplake prečistiti. Sicer pa bomo hotel Melito kmalu zaprli. V vasi Pomena neda-leč stran smo namreč pred kratkim dogradili nov luksuzen hotel, ki nosi ime po Odiseju. Nekdanji benediktin-ski samostan, v katerem danes še do-muje hotel, pa bomo raje preuredili v muzej in informativni center narodne-ga parka.«

Silvestra Rogelj

Otok Mljet

MED ROJAKI PO EVROPI

SKRB NAJ BO BOLJ ORGANIZIRANA OTROCI ZDOMCEV POTREBUJEJO POMOČ

V novoletnem predprazničnem obdobju je bilo pri izobraževalni skupnosti Slovenije v Ljubljani že tradicionalno srečanje učiteljev, ki vodijo šolski dopolnilni pouk slovenskih zdamskih otrok po Evropi. Sestanek je bil namenjen predvsem informiranju, posvetovanju in izmenjavi izkušenj na področju dopolnilnega šolanja v materinem jeziku naših otrok v tujini. Na njem so govorili o učnovzgojni problematiki, povezovanju z domovino, o svobodnih dejavnostih, sodelovanju v društvih, prav tako pa tudi o problemih druge generacije . . .

Učiteljev slovenskih šol in razredov v tujini je bilo na sestanku več kot dvajset; v nekajurnem sproščenem pogovoru so pripovedovali o svojem doslej opravljenem delu, težavah, ki ga spremljajo, tudi o uspehih, predlagali pa so za izboljšanje marsikaj koristnega. Da bi bilo slovensko šolanje otrok, ki živé daleč od domovine, še uspešneje . . .

Število zdamskih učiteljev nenehno raste; predvsem velja ta ugotovitev za ZR Nemčijo in Avstrijo. Oddelki za dopolnilno šolanje slovenskih otrok so danes že tudi v Belgiji, Franciji, na Danskem — na primer — se slovensko dopolnilno šola deset otrok, v Veliki Britaniji dvajset . . . Tu sta še Švica in Švedska . . . Število otrok, ki obiskujejo slovenski dopolnilni pouk v tujini, se v tekočem šolskem letu približuje številki 2000.

Razveseljivo je, da postajajo klubi in društva Slovencev v tujini žarišča kulturnega in družabnega življenja in da se vedno več učiteljev s svojim delom vključuje vanje. Lucija Užmahova, ki poučuje v Bruslju, že snuje program, s katerim bi se naj otroci tamkajšnjih slovenskih delavcev vključili v praznovanje 50-letnice zelo uspešnega slovenskega društva z imenom Sv. Barbara, ki bo maja letošnje leto.

Vedno tesnejši so tudi stiki zdamskih staršev z učitelji njihovih otrok, vendar jih bo prav še poglobiti. Niso pa redki primeri, ko starši NE pošljejo svojih otrok k slovenskemu dopolnilnemu pouku, češ, da je pouk neustrezen in »preveč političen« . . .

Vendar so tam, kjer starši delijo učnovzgojne probleme z učitelji, uspehi večji. Pomembnejši so tudi takrat, ko je učiteljem na voljo slovenski mladinski tisk iz domovine, a so na sestanku prav na rovaš založb, ki ta tisk izdajajo, izrekli marsikatero pikro. Slovenski mladinski časopisi namreč, in revije, ki obstajajo, kljub naročilom ne prihajajo redno v zdamske klube in društva in na naslove tamkaj živečih slovenskih učiteljev, s svetlo izjemo Borčevega Kurirčka . . .

Delo zdamskega učitelja ni plačljivo v celoti, če upoštevamo vse njegove — tudi moralne in domovinske — zadolžitve; zato bi bilo prav, če bi imel več pomoči iz domovine, kajti vse preveč je prepuščen samemu sebi in lastni iznajdljivosti.

Nekateri učitelji, pravzaprav gre v veliki večini za učiteljice, organizirajo, kakor vedo in znajo, slikovno gradivo za pouk, ustrezne aparature, ki pa se rade pokvarijo, ker ne sodijo med izdelke boljših firm . . . Želijo si prospektov domačih krajev, ustreznih učbenikov . . . Soorganizirajo

srečanja zdamskih otrok z domačimi. Letovanja v domovini. Ampak brez materialnih pogojev ne bo ustreznih uspehov.

V tujini obstajajo tudi slovenski predšolski oddelki. V Münchnu na primer, vendar je sedem kratkohlačnih in minikrilnih Slovencev in Slovenk le del skupine, v kateri se čeblja tudi po nemško, grško, italijansko . . . Slovenska vzgojiteljica od tam zatrjuje, da nima posebnih težav s svojo mini skupino, pozna pa težave, ki zadevajo njo in njene zdamske kolegice, in se jim reče prostor, denar, učni načrt . . . Torej — kolektivne in tembolj pomembne tehave. In zavoljo množičnosti — tudi odgovornejše in zategadelj večje.

Slovenski učitelji v tujini ugotavljajo, da kljub vračanju številnih slovenskih otrok v domovino raste število zdamskih šolarjev. Ugotavljajo, da vzorno napredujejo v znanju in spretnosti izražanja v rodnem jeziku le tisti otroci, katerih starši se zavedajo pomena materinega jezika. Ugotavljajo, da ne morejo nuditi otrokom toliko kot bi lahko in kot bi radi, ker so preobremenjeni z delom in potovanji od oddelka do oddelka. Ugotavljajo, da so nekateri starši (in otroci!) nejevoljni, ker je slovenski dopolnilni pouk ob sobotah in nedeljah. Ni namreč drugega možnega in ustreznega časovnega termina.

Pripovedujejo o anomalijah. Otroka zdamskega povratnika ni — na primer hotela vpisati neka — bolje, da je ne imenujemo — domača osnovna šola v 1. razred, češ da ne zna »dovolj slovensko« . . . Povratniškemu otroku, ki je prišel v domovino z bleščečim znanjem nemščine in angleščine in prav dobrimi ocenami iz ostalih predmetov, je domač učitelj slovenskega jezika vztrajno dajal slabo oceno iz svojega predmeta, ne da bi upošteval razmere, v katerih se je sicer nadarjeni otrok doslej šolal . . . Povedali so tudi primer, ko je eden izmed učiteljev materinega jezika v Beli krajini predlagal staršem povratniškega otroka, da naj plačujejo inštruktorju za uro pouka materinščine tristo (novih seveda!) dinarjev . . .

In predlagajo:

— da bi temeljiteje poskrbeli za abituriente osemletnih šol . . .

— da bi naj imeli otroci povratnikov vsaj polletni status povratnika brez ocenjevanja, če že imajo v ZR Nemčiji dveletni . . .

— Da bi dobili iz domovine podroben in pretuhtan učni načrt za tistih petintrideset delovnih sobot in nedelj v tujini v šolskih klopeh . . .

— Da bi v poletnih mesecih organizirala domovina koristne in uporabne seminarje za učitelje slovenskega dopolnilnega pouka na tujem . . .

— Da bi pritegnili k sodelovanju in razmišljanju še tiste starše, ki stojé ob strani . . .

Predvsem pa da bi bilo mnogo več čvrstega stika z domovino. Več prijateljskega pobratenja z domačimi osnovnimi šolami. Več stikov mladih zunaj meja z mladimi znotraj njih.

J. Vigele

MINULO LETO V OLOFSTRÖMU LAHKO SMO ZADOVOLJNI

Kulturno društvo Slovenija si je že ob svoji ustanovitvi leta 1974 zadalo nalogo združiti čim več rojakov in z njihovo pomočjo ohraniti, razvijati in obogatiti slovensko kul-

Janez Rampre, eden izmed najaktivnejših članov kulturnega društva Slovenija v Olofströmu. V Malmöju, kjer smo ga lani fotografirali na 4. slovenskem kulturnem festivalu, je bil najbolj ponosen na majico z društvenim grbom

Slovenski kotichek na švedski prireditvi leta 1978: serviramo kranjsko klobaso, ki je teknila tudi Švedom

turo med rojaki na Švedskem, ob pomoči šole slovenskega dopolnilnega pouka in društvenih kulturnih sekcij ohranjati slovensko besedo, kulturo in običaje med mladimi, prav tako pa tudi priboriti si pri švedskih oblasteh čim več pravic in enakopravnosti za naše rojake. Obenem si je društvo zadalo za nalogo obveščati švedsko javnost in ostale narode o Slovencih in slovenski kulturi in običajih.

Cilji so bili visoko zastavljeni in če se zdaj, ko obhajamo peto obletnico delovanja, ozremo nazaj, smo lahko z marsičem zadovoljni. Uspeli smo seznaniti švedske oblasti in organizacije o Slovencih, na mnogih domačih, švedskih in mednarodnih prireditvah smo prikazali svojo kulturo ostalim narodnostim, društvo pa je organiziralo številne kulturne in zabavne prireditve. V sodelovanju z drugimi organizacijami in domovino smo organizirali Slovenski kulturni festival, prireditve, na katerih smo nastopali skupno z drugimi priseljenci, in kolonijo za slovenske otroke na Švedskem v domovini. V sodelovanju z občino Ljubljana-Šiška se bo ta dejavnost še povečala.

Pri vseh teh uspehih pa ne smemo pozabiti tudi na težave, ki smo jih imeli. Predvsem gre za slovenski šolski dopolnilni pouk; ni dovolj kvalificiranega učiteljskega kadra, število učnih ur je prenizko, švedska radio in televizija pa imata prav redko na programu oddaje v slovenskem jeziku. Tudi mnogo rojakov je še med nami, ki niso aktivni pri društvenem delu.

Za minulo leto smo lahko več kot zadovoljni s številom organiziranih prireditev in nastopov društvenih skupin, manj zadovoljni pa z udejstovanjem članov pri društvenem delu in v kulturnih sekcijah. Lani je društvo imelo pet samostojnih prireditev; najpomembnejši je bil kulturni večer ob 100-letnici Župančičevega rojstva, na katerem je sodelovalo več kot 70 nastopajočih. Imeli smo tudi proslavo ob dnevu žena, veselico ob občnem zboru društva, vinsko trgatav, obiskal je naše otroke dedek Mraz, veselili pa smo se tudi na silvestrovanju. Zelo uspešni sta bili otroški skupini pevcev in folkloristov, ki sta nastopali v številnih krajih, društveni instrumentalni trio je nastopil na festivalu v Malmöju, ansambel našega člana Viktorja Sem-

primožnika pa na dvoriščni zabavi v Vilboknu in na mednarodni prireditvi v Södri Halli.

Društvo je organiziralo tudi dva izleta za otroke, trije otroci pa so letovali v Poreču. Člani društva, učiteljica in člani upravnega odbora so bili na številnih sestankih in večjih seminarjih, predvsem v Ronnebyju, Viskadalenu in Portorožu, društvo pa je sodelovalo tudi pri večjih projektih (Vilbokbiblioteket idr.).

O svojem delu smo redno poročali v Rodni grudi, Našem glasu, Anteni, Nedeljskem dnevniku in radiu Ljubljana. Z vseh naših prireditev so bili objavljeni članki tudi v švedskih časnikih (tudi fotografije), otroci pa so dvakrat nastopili v lokalnem švedskem radiu.

V društvenih prostorih so se zbirali člani društva, otroci pa so tu vadili za nastope. V teh prostorih smo vrteli tudi dva slovenska filma in tv kasete, ki jih je poslala RTV Ljubljana.

Otroško knjižnico smo obogatili s 300 knjigami, ki so nam jih darovali učenci šišenskih šol. Tu so tudi na voljo časniki, ki jih prejemo iz Slovenije.

Društvo je kupilo tudi po eno moško in eno žensko gorénjsko narodno nošo. Vsem članom in rojakom smo posiljali vabila na prireditve, časnika Naš glas in Javno tribuno, glasilo občine Ljubljana-Šiška.

V minulem letu je društvo sodelovalo z raznimi organizacijami, švedskimi in domačimi. Zdaj pripravlja seminar za vodje folklornih skupin slovenskih društev na Švedskem, ki naj bi bil v Olofströmu. V minulem letu je društvo izdalo tudi eno številko otroškega glasila z naslovom Iskrica. Dežuranje članov v društvenih prostorih je bilo zadovoljivo, enako pomoč članov na društvenih prireditvah razen manjših izjem. Manj zadovoljivo pa je bilo udejstvanje odraslih članov v kulturno-prosvetnih sekcijah. Na žalost še vedno ni prijav za pevsko in folklorno sekcijo; prav tako je težko dobiti aktivne člane v upravni odbor društva, tako da je delo odvisno le od peščice aktivnih odbornikov, kar seveda ni prav.

Upravni odbor upa, da bo v tekočem delovnem letu več pomoči in udejstovanja članov v sekcijah in da bo društvo v celoti uresničilo cilje, ki si jih je zadalo ob ustanov-

vitvi. To pa bo možno le ob sodelovanju in aktivni pomoči vseh članov.

V tem upanju se dosedanji odbor društva zahvaljuje vsem članom in organizacijam za plodno sodelovanje in želi novemu upravnemu odboru obilo delovnih uspehov.

*V imenu UO KD Slovenija
predsednik Štefan Zrinski*

DAN REPUBLIKE V ULMU V NAJLEPŠEM SPOMINU

Slovenska dopolnilna šola v Ulmu, ki jo vodi prizadevna učiteljica Dora Švaganova, je pripomogla, da se Slovenci večkrat zberemo in obhajamo naše praznike. Minulega praznovanja dneva republike verjetno ne bomo hitro pozabili, ostalo nam bo v najlepšem spominu.

Proslavljali smo ga v šoli. Naši otroci so nam pripravili lep spored, ki smo mu vneto sledili in komajda verjeli v takšne sposobnosti mladih izvajalcev. Spoznavamo, da tovarišica Dora vnaša v pouk in razne prireditve veliko truda in da zna ohranjati v mladih srcih pravo slovensko besedo. To smo lahko spoznali tudi ob primernem recitalu, ki ga je skrbno pripravila z najmlajšimi, a tudi z odraslejšimi učenci. Recital nam je posredoval na kratko težko zgodovino Slovencev vse do dni osvoboditve. V recitalu so nastopili vsi učenci ne oziraje se na leta, se vsi lepo odrezali in poželi velik aplavz. Staršem, zlasti tistim, ki so doživljali vojna leta, se je v očeh zalesketala prenekateri solza žalosti, a tudi solza sreče in radosti, saj so ponovno zaživeli ob nastopu svojih najdražjih.

Cicibane, ki so tega dne postali novi člani pionirske organizacije, so starši bogato pogostili. Tovariš Pogladič, koroški Slovenec, je vso družbo zabaval s slovenskimi melodijami, ki so prihajale na svetlo iz njegove harmonike. Vrteli so se starši, vrteli so se otroci . . .

Drugi del praznovanja smo odrasli nadaljevali v gostilni Blautal. Tu se je zbralo veliko število Slovencev, celo tistih, ki nimajo šoloobveznih otrok. Prijetno smo bili presenečeni nad velikim številom prisotnih. Velika zahvala za uspešno organizacijo gre Borisu Goljevščku, marljivemu Slovencu in bodočemu predsedniku novoustanovljenega kluba Slovencev v Ulmu. Verjamemo, da bo skrbel za napredek kluba in da bo znal ohranjati vezi med Slovenci v tem kraju. Poudariti moramo, da je bil vrhunec našega prvega večjega srečanja obisk generalnega konzula Franceta Presetnika iz Stuttgarta. Čutili smo, da se je imel dobro med nami, saj je tudi z nami plesal in pel.

V svojem govoru je preprosto in vsem razumljivo nakažal delo, ki nas čaka. Sledili smo njegovim besedam in sklenili, da bomo delali, se sestajali in ohranjali slovenstvo.

Izvolili smo tudi iniciativni odbor dvanajstih članov, določili pa tudi datum naslednjega sestanka. Pozabiti ne smemo naše tovarišice Dore, ki je dejansko prva pobudnica za ustanovitev kluba.

Ves čas srečanja je bilo prijetno in živahno. Donela je slovenska pesem, glasila se je harmonika . . . Presenetila nas je tudi tovarišica Dora, ko je zaigrala na harmoniko, mi pa smo jo spremljali s pesmijo.

Slavje smo sklenili pozno v noč.

Pripravljalni odbor

Kegljaški turnir v Švici je bil v počastitev dneva JLA

Silvestrovanje pri Soči: Štajerci iz Kreuzlingena

OB DNEVU JLA V ŠVICI SOČA — ORGANIZATORICA PROSLAVE

V vrsto tekmovalj Jugoslovanske kegljaške zveze v Švici šteje tudi turnir v čast JLA, ki ga je organizirala Soča, mnogo obetajoča kegljaška sekcija slovenskega društva Planika iz Winterthura.

Od jutra do večera so bili skupaj v nedeljo 17. decembra v Schaffhausenu kegljači, gledalci, navijači in gostje, člani jugoslovanskega generalnega konzulata v Zürichu, in funkcionarji, med njimi predsednik zveze Marko Urbas, vsi pa so pohvalili Sočo za izredno dobro organizacijo.

In članice Soče iz Schaffhausna so se vztrajno borile in s 1046 keglji tudi zmagale, pred ekipo Planike s 1021 keglji in Zagrebom 77 s 1010 keglji. Čast Winterthura so rešili člani Panonije, ki so zmagali s 1850 keglji, pred Jeddinstvom s 1734 keglji in Planiko s 1694 keglji.

Ženski zmagovalki Danici Zabel, ki je bila prva s 280 keglji, in Josipu Kukec, ki je z 242 keglji zmagal pri moških, je predala pokala novi konzul generalnega konzulata Sonja Ledinek. Pa tudi za druga in tretja mesta jih ni zmanjkalo, saj so jih darovala vsa sodelujoča društva, povrh pa še tovarna Lisca iz Sevnice. Tako sta jih nesla domov tudi Mirko Paponja in Ljerka Kukec, ki sta bila druga, a tudi tretje uvrščena Marija Pečovnik in Leon Drčar.

Breda Cechich-Stepič

SILVESTROVANJE PRI KEGLJAŠKI SEKCIJI SOČA

ŽIV ZAJEC IN BEL TELEVIZOR

Švica, december 1978. Težke, sive megle so iz dneva v dan bližje zemlji, zvezde so se preselile z neba v okna prodajaln, otroci že nestrpno črtajo dneve na koledarju . . . Novo leto se približuje, z njim silvestrovanje . . .

Pri Soči pa jim je bilo zadosti čakanja; razjezili so se in prečrtali kar dvaindvajset dni naenkrat in silvestrovali že 9. decembra.

V prikupni dvorani v Thayngenu je pod napis Srečno novo leto 79 in pod lampijone posedlo okrog polnih miz

nekaj sto naših ljudi; veselili so se in plesali do zgodnjih jutranjih ur, skupaj z jugoslovanskim konzulom Sonjo Ledinek, ki je bila tega večera prvič med njimi, skupaj s predstavniki jugoslovanskih društev, predsednikom SPD Triglav Romanom Kranjcem in s predsednikom matičnega društva Markom Urbasom.

In vzdusje je bilo prav tako kot na pravo »staro leto«: poln koš smeha in zabavnih domislic, prašičja glava za tistega, ki ima prvi v novem letu rojstni dan, dobra kapljica za dve srca zmagovalki, za nesrečnega plesalca z metlo. Ko pa so ljudje v dvorani nenadoma skočili pokonci in dvignili stole, so zvedave oči za okni v hipu izginile. Da jih je pregnal strah, ni težko uganiti, pa tudi, da vsi, ki niste bili v Thayngenu, že komaj čakate, da zveste, kaj se je bilo zgodilo. Pretep? O, ne, pač pa smo se prav tedaj smejali kot še nikdar poprej. Vsakdo je krepko držal svoj stol v strahu, da mu ga drugi ne ukrade, vsakdo je mrzlično iskal nekaj prav posebnega — en sam, prav poseben žreb pod enim samim stolom. In to zato, ker je tistega, ki ga je našel, čakala lepa nagrada, enako tiste, ki imajo srečno roko pri tomboli.

Zdravko Odar se je z novim računalnikom v rokah zadovoljno muzal; številka dvesto je zadela kasetofon, ob številki stopetindevetdeset pa je bil v dvorani živ krohot, v škatli pa živ zajec . . . Ko pa je Štajerska Ivica Dobalj zadela prvi dobitok in stala na odru z belim televizorjem v rokah, je za njenim omizjem završalo. Njej in z njo so vriskali prijatelji Štajerci, nadebudni kegljači iz Kreuzlingena.

Ker pa je glas o prijetnem življenju v naših društvihih segel že preko švicarskih meja, so v Thayngenu silvestrovali tudi že Slovenci iz sosednje Nemčije.

Breda Cechich-Stepič

ŽENSKE BOLJ PRIZADETE

ZMANJŠANJE BREZPOSELNOSTI V ZR NEMČIJI

Zahodnonemški zvezni urad za delo poroča, da se je število brezposelnih delavcev septembra minulo leto znižalo za 59.700 ali za 6,5 odstotka, tako da je trenutno v ZR Nemčiji skupno 864.300 brezposelnih delavk in delavcev. To je po ugotovitvi urada po dolgem času v absolutnem in relativnem smislu najmočnejši padec brezposelnosti v septembru.

Število brezposelnih delavcev se je znižalo za 34.700 ali za 8,2 odstotka na 388.700 brezposelnih, število brezposelnih žensk pa za 25.000 ali za 5 odstotkov na 475.500 brezposelnih žensk. Ti podatki kažejo, da je brezposelnost žensk dokaj večja kot brezposelnost moških in so lahko ilustracija za trditev, da ženska v ZR Nemčiji kljub vsemu še ni v enakopravnem položaju.

Nemške oblasti in tudi delodajalci, ki si v svojem socialnem partnerstvu želijo zlasti tako imenovani »socialni mir«, posvečajo zadnji čas vse večjo pozornost zaposlovanju mladine, kajti ravno v mladih, brezposelnih ljudeh vidijo potencialnega povzročitelja socialnih konfliktov. Čeprav jim to v celoti ne uspeva, se je število brezposelnih mladincev, mlajših od dvajset let, septembra vendarle občutno znižalo in sicer za 4.300 ali za 4,8 odstotka. Toda

v državi je še vedno 84.000 takšnih mladih ljudi, ki iščejo zaposlitev s polnim delovnim časom.

V nasprotju s temi podatki, ki kažejo težnjo po upadanju brezposelnosti v deželi nekdanjega »gospodarskega čudeža«, pa je septembra število povsem brezposelnih tujih delavcev znova poraslo za 2.400 ali za 3 odstotke. Tako je prijavljenih skupno 83.800 tujih delavcev ali za 4,4 odstotka več kot septembra leta 1977.

Mnogi tuji delavci — med njimi tudi naši — kljub brezposelnosti ostajajo še naprej v ZR Nemčiji, namesto da bi se vrnili v domovino. Vzroke za takšno obnašanje smemo iskati najverjetneje na treh področjih. Nekateri se nočejo vrniti zato, ker sodijo, da bi se jim z vrnitvijo znižala sedanja življenjska raven, kar je gotovo zmotno. Drugi zopet hočejo dočakati določeno dobo, da bi si pridobili nekatere pravice iz socialnega oziroma pokojninskega zavarovanja, medtem ko je tudi precej takšnih, ki životarijo ob podpori za brezposelne v upanju, da bodo prejkoslej vendarle dobili kakšno delovno mesto.

Pri vsem tem pa ne kaže prezreti, da prepoved zaposlovanja novih delavcev iz tujine ostaja še naprej v veljavi in da doma v nobenem primeru ni mogoče računati na zaposlitev v ZR Nemčiji. Izjema so kvečjemu družinski člani nekaterih delavcev, ki so že dalj časa zaposleni v ZR Nemčiji, pri katerih gre za politiko »združevanja družin«. To pa je najbolj zaskrbljujoče, saj pomeni, da pri teh ljudeh ne gre več za začasno delo na tujem, pač pa za trajno stanje.

PISMO IZ DOMOVINE

SREČANJE Z VRSTNIKI NAŠIH ZDOMCEV

Že drugo leto so organizirali slovenski učitelji, ki delajo v Nemčiji, šolo v naravi za otroke naših zdomcev. Obkrat so bili v Kranjski gori in z njimi smo navezali stike, ki jih bomo preko izmenjanih naslovov obdržali vse leto. V petek 12. januarja smo se zbrali na skupnem mitingu, ki nam je izredno uspel. Nastopili so naši recitatorji, harmonikarski in pevski zbor, predstavili smo jim tudi našo celodnevno šolo. Vseh 70 naših sovrstnikov je obdarila naša šolska hranilnica, v spomin pa smo jim izročili tudi veliko sliko s posvetilom.

Tudi oni so bili na srečanje pripravljeni: poslušali smo njihove flautiste, harmonikarja, poslušali petje in gledali nastop prikupne baletke. Tudi oni so nas obdarili. Ob koncu pa se je naša in njihova izbrana skupina pomerila v nogometu. Tokrat je zmagala Slovenija!

Sodelovali smo tudi na drugih področjih: naši učitelji in smučarji alpinci so jim organizirali smučarsko tekmo, v naši telovadnici so preživeli del prostega časa, naš avtobus jih je pripeljal iz vlaka v Kranjsko goro.

Iz nagovora njihovega učitelja pa so nam globoko v zavest padle besede o svojevrstni tragiki teh naših sovrstnikov. Nekateri med njimi so bili rojeni v Nemčiji in poznajo svojo domovino le toliko, kolikor so jo spoznali ob redkih letnih dopustih svojih staršev. Nekateri so odšli v tujino kasneje, 13-letno dekle šele lani iz 7. razreda osnovne šole. Vsi hodijo v nemške šole. Tuj jezik morajo uporabljati v trgovini, avtobusu in celo na igriščih, ko se

srečujejo s sošolci — Nemci. Slovenski jezik praktično lahko uporabljajo le v krogu svoje družine. Tak pogovorni jezik in kakšna prebrana slovenska knjiga, brez znanja pravopisa in slovnice, je seveda mnogo premalo. V šoli se uče zgodovino Nemčije, zemljepis Nemčije itd. Za majhno nadomestilo o naši domovini se sedaj pojavljajo potujoče osnovne šole. Potujejo pa seveda učitelji vsak dan v tednu v drug kraj. Delo je izredno težko, saj je treba pouk prilagajati 7 in 15-letnemu otroku, na voljo pa je le nekaj učnih ur. Ob vsem tem pa je le razveseljivo, da je letos vključenih v posameznih krajih tudi po petkrat več otrok kot pred leti.

Ti otroci so torej rojeni v Nemčiji, otroštvo in šolanje preživljajo pri tujem narodu. Navzemajo se vedenja, navad in običaje tujega naroda! Kako bodo zaživel v svoji pravi domovini, ko se bodo vrnili? Ali storimo dovolj in vse, da se ne bodo pri nas doma počutili zdomci? Morda je bil naš stik z njimi droben kamenček v mozaiku življenja v domovini, kateri pripadajo tudi oni. Domenili smo se, da se prihodnje leto spet srečamo, vmes pa si bomo pogosto pisali.

Pionirska in mladinska organizacija osnovne šole Kranjska gora

NOVA KNJIGA

PIONIRJI NASTOPAJO

Pri Pomurskem tisku v Murski Soboti je izšla že četrta pesniška zbirka Milene Batičeve z naslovom Pionirji nastopajo. Avtorico že poznajo naši bralci, saj so bile njene pesmi doslej že nekajkrat objavljene v Rodni grudi.

Gre za recitacije za šolske prireditve, razdeljene v nekaj ubranih cikelov: Začetek šolskega leta, NOB in domovina, Novoletna jelka, Naj se meseci zvrstijo, Pomladni prazniki, Majske pesmi, V šoli smo se naučili in Gremo na počitnice.

Pesmi so izredno primerne za nastope učencev slovenskih dopolnilnih šol v tujini; pisane so prijetno, v lepem jeziku, besedilo teče gladko in so lahke za učenje na pamet.

In ker je april tik pred vrati, objavljamo iz ciklusa Naj se meseci zvrstijo pesmico z naslovom April:

*»V aprilu se sonce smeje drugače,
v aprilu še veter piha drugače,
v aprilu vsak dan se obrača drugače,
v aprilu zdaj sonce, zdaj dež in drugače,
v aprilu april nas potegne za nos,
ima nas za norčke, za svoje igrače,
zdaj hladno, zdaj toplo, zdaj v plašču,
zdaj bos — kdo takemu mesecu bil bi še kos?«*

DECEMBRA V UHINGENU

PROSLAVLJALI SMO...

V Uhingenu se je v soboto 9. decembra 1978 zbralo veliko staršev. Prišli so iz območij Esslingen, Plochingen, Uhingen, Reichenbach in Göppingen. Učenci slovenskega dopolnilnega pouka so pod vodstvom svoje učiteljice Dore Švaganove ob dnevu republike pripravili pester in bogat spored.

Najprej je po dvorani zadonela jugoslovanska himna, zatem je navzoče starše in goste z generalnega konzulata SFRJ v Stuttgartu pozdravil predsednik pripravljalnega

V Uhingenu so ob dnevu republike učenci slovenskega dopolnilnega pouka lepo zaplesali splet belokranjskih plesov

odbora za ustanovitev Slovenskega kulturnega društva v Uhingenu tov. Edi Šalamun.

Sledile so točka za točko, otroci so recitali, peli, plesali...

V recitalu so zajeli kratko zgodovino našega naroda od leta 1941 do osvoboditve. Menda se je marsikateri od staršev z mislimi preselil nazaj v tista težka vojna leta, ko je naša zemlja krvavela. Zelo prikupni so bili najmlajši. V recitaciji so nakazali, kako si zamišljajo rojstvo naše domovine — nič drugače kot seveda s torto. Doživel so velik aplavz. Veliko pozornosti so vzbudile mlajše deklice v modrih dresih in rdečih krilcih. Lepo so se zavrtle v ritmu partizanske pesmi »Šivala je deklica zvezdo«. Enako uspešne so bile tudi osmošolke, ki so se predstavile v modernem plesu. Zelo temperamentno je zaplesala živahna deklica Suzana Grager, ki je bila prav gotovo voditeljica te točke, sicer pa tudi ostali deklici nista zaostajali. Moram poudariti, da sem malce strahoma pričakovala splet belokranjskih plesov, saj se je v njih vrtel tudi moj vnuk Danilo. Skrbno sem spremljala njegove gibe. Lepo se je zavrtel, zavrtelo pa se je brez napake vseh devet parov, ki jih je na harmoniko spremljala tovarišica Dora.

Najmlajši, cicibani, pa so tega dne postali pionirji. Ponosno so v svojih pionirskih krojih z ostalimi učenci ob koncu proslave zapeli Pionirsko himno.

Za vsa naša srečanja, proslave in izlete se moramo zahvaliti naši tovarišici Dori Švaganovi. Z njenim prihodom je postalo naše življenje vse bolj živahno. Slovenci se pogosto zbiramo, tedaj je vselej veselo, za trenutek pozabljamo, da živimo na tujem, med tujimi. Vedno bolj spoznavamo, da so taka srečanja potrebna in nujna. Vez Slovencev v teh krajih pa bo postala z ustanovitvijo kulturnega kluba Kajuh vse bolj čvrsta in močna. Mnogo nam pomaga generalni konzul tov. France Presetnik. Vedno nas rad obišče, nam nudi pomoč in spodbudno nakazuje pot za nadaljnje delo v našem mladem društvu — naši družini Slovencev. Njegovi domačnost in preprostost nam govorita, da je rad med nami in ponosni smo nanj. *Zofka Štifter*

MEDNARODNA KONVENCIJA O EKVIVALENCI SPRIČEVAL

ENAKOVREDNOST DIPLOM

Do leta 1980 naj bi sklenili svetovno konvencijo o priznavanju visokošolskih diplom, spričeval in stopenj izobrazbe. Tako bi uresničili eno od resolucij UNESCO, sprejeto na 19. zasedanju generalne konference.

V skladu z resolucijo UNESCO je pred nedavnim potekal sestanek posebnega komiteja vladnih strokovnjakov v Parizu, odgovornih za pripravo osnutka evropske konvencije. O tem osnutku bodo razpravljale najprej vlade držav evropskega območja (po mnenju UNESCO sodijo sem tudi ZDA, Kanada in Izrael), v letošnjem letu pa bo diplomatska konferenca; le-ta bi naj predvidoma sprejela dokument.

Glavni cilj bodoče evropske konvencije je, da bi izobrazevalne in raziskovalne potenciale čim bolj uskladili z interesi držav podpisnic. Opozarjajo tudi, da bi morale biti vse visokošolske ustanove v teh državah dostopne študentom in znanstveno-raziskovalnim delavcem iz držav, ki bodo podpisale konvencijo, hkrati pa naj bi priznavali študij, diplome in stopnje izobrazbe ter se pogovorili o možnostih, da bi sprejeli podobno terminologijo skupaj z merili za ocenjevanje raznih dokumentov o izobrazbi.

Jugoslovanski izvedenci so na zasedanju podprli osnutek, še zlasti, ker je zelo podoben besedilu sredozemske konvencije (Jugoslavija jo je že ratificirala), ki obvezuje našo državo. Če bo izpolnitev evropske konvencije povezana z notranjimi predpisi vsake države, predlaga Jugoslavija, da bi vztrajali pri ustanovitvi regionalnega komiteja, ki naj bi nenehno spremljal uresničevanje dokumenta in njegovo dopolnjevanje.

Na evropskih tleh obstaja vrsta dvostranskih sporazumov in večstranskih konvencij, podpisanih zunaj okrilja UNESCO. Jugoslavija je na primer podpisala sporazuma z Avstrijo in Italijo o medsebojnem priznavanju srednješolskih spričeval in možnosti za nadaljevanje visokošolskega študija. Podpisala je tudi, a ne še ratificirala, sporazume z Romunijo, NDR in Poljsko.

V kratkem je pričakovati, da bo SFRJ podpisala še sporazum z Avstrijo o enakovrednosti visokošolskih diplom, tečejo pa že pogajanja s Sovjetsko zvezo.

20 TISOČ DETAŠIRANIH DELAVCEV V TUJINI

ZA VEČJO VARNOST

Z investicijskimi deli v tujini sodeluje SFR Jugoslavija v 39 državah in tako dela — po večini v deželah v razvoju — v tujini že več kot 20 tisoč jugoslovanskih takomenovanih detaširanih delavcev. Po podatkih zveznega komiteja za delo je pričakovati, da bo to število z leti občutno večje.

Ob številkah, da neorganizirano začasno zaposlovanje v tujini zadnja leta upada, postaja organiziran način vse bolj v središču pozornosti. Hkrati s tem narašča namreč tudi potreba, da se bolje uredi številna vprašanja, ki se porajajo ob tem.

Tako naj bi že v letošnjem letu pomagal urediti probleme posebni zvezni zakon o pogojih odhoda in varstva državljanov SFRJ v tujini; osnutek tega zakona je zdaj v javni razpravi, ki je doslej pokazala izredno živo zanimanje za temo. Dosedanje razprave opozarjajo po eni strani, naj zakon zagotovi celovito varstvo rojakov v tujini, hkrati pa naj ureja vse aktivnosti za ohranitev narodnostne pripadnosti in organizirano aktivnost za hitrejšo vračanje delavcev z začasnega dela v tujini.

Podobna določila veljajo tudi za detaširane delavce, saj je znano, da mnogi med njimi ostajajo tam celo desetletje.

PRAVICE NAŠIH DELAVCEV V ZRN NEENAKOST OTROK

Jugoslovanski delavci, začasno zaposleni v ZR Nemčiji, so v načelu izenačeni v pravicah do otroškega dodatka in drugih dajatev z državljani te države.

Tako je na primer dodatek za prvega otroka 50 mark, za drugega 80, za tretjega in vsakega naslednjega otroka pa 150 mark. Vendar velja to za otroke, ki živijo v ZR Nemčiji, za 10.000 otrok, ki so ostali v Jugoslaviji, pa je otroški dodatek precej manjši. Za prvega otroka je v tem primeru 10 mark, za drugega 25, za tretjega in četrtega 60, za petega in vsakega nadaljnega otroka pa 70 mark.

Ta primer opozarja na neenako obravnavanje otrok naših delavcev, četudi je bilo sklenjenih več mednarodnih konvencij in sporazumov z ZR Nemčijo, Avstrijo, Francijo in drugimi državami, kjer delajo naši delavci.

Pristojni jugoslovanski organi si že dalj časa prizadevajo, da bi to neenakost sporazumno odpravili. Vsaj za zdaj je bilo pri tem najmanj uspehov v dogovarjanju z ZR Nemčijo.

JUGOBANKA NA DELU

DEVIZNA NOVOST ZA ZDOMCE

Zdomci se močno zanimajo za uporabo vezanih deviznih sredstev v banki. Ko so v Jugobanki razmišljali, kako bi se zdomcem še bolj približali s svojim poslovanjem, so uvedli še eno uporabno novost. Na vezano vlogo brez prekinitev bodo pod določenimi pogoji odobrili posojilo v gotovini, še preden poteče rok vezave. Za dvignjeni znesek oziroma vloženi denar se spremeni obrestna mera.

Okrepili so tudi delovne ekipe za organizirane stike z zdomci. Odločili so se tudi zbirati predloge in vprašanja zdomcev, da bi jih potem podrobno proučili.

NOVO SLOVENSKO DRUŠTVO

ZAŽIVELA JE MURA

Slovenci, ki delajo v Vorarlbergu v Avstriji, so že dalj časa pogrešali svoje kulturno društvo. Pred nedavnim so ga naposled ustanovili in mu dali ime MURA.

V njem se združujejo v glavnem delavci iz Pomurja. Za zdaj je včlanjenih okrog 70 delavcev, pričakujejo pa, da se bo število članov sčasoma še okrepilo.

Za začetek so pričeli s folklorno dejavnostjo. Ustanovili so že starejšo skupino, radi pa bi imeli tudi otroško folklorno skupino. Začetna srečanja so folkloristi namenili vajuju za nastop ob 8. marcu v mestu Vinoma.

SLOVENSKO ŠPORTNO DRUŠTVO SLOVENIJA

29. NOVEMBER V GÜTERSLOHU

Slovensko športno društvo Slovenija v Güterslohu je za praznik svoje domovine obhajalo prvo obletnico svojega delovanja. V ta namen — in seveda v počastitev 35. rojstnega dne republike — je člane društva obiskala delegacija SZDL iz Celja, v gosteh pa je bil tudi ansambel Vikija

Člani slovenskega društva v Stockholmu med debatnim večerom.

Panel debatnega večera: Tone Jakše, urednik Našega glasu, Kristina Kellberg, Dagnes Nyheter, Kerstin Persdotter, Sveriges Radio in Adi Golčman, organizator debatnega večera

Ašiča. Gostje so preživeli nekaj dni med člani društva, se seznanili z njihovim življenjem in delom, ogledali pa so si tudi tovarno frotirja Vossen, v kateri dela večina društvenih članov.

Delegacijo iz domovine sta sprejela župan mesta Gütersloh in generalni konzul Ivo Goić v Dortmundu.

Gostje so prisostvovali proslavi, ki so jo pripravili učenci slovenskega dopolnilnega pouka in recitatorja iz domovine, po njej pa je za dobro voljo poskrbel ansambel Vikija Ašiča s humoristom Poldkom. Daniela Čegovnik

SLOVENSKO DRUŠTVO V STOCKHOLMU ZAPOSTAVLJENA KULTURA PRISELJENCEV

Slovensko društvo v Stockholmu je 9. decembra priredilo debatni večer s temo Odsev priseljske kulture v švedskem tisku, radiu in na televiziji. Člani slovenskega društva so v razpravi večkrat izrazili nezadovoljstvo nad politiko množičnih medijev na Švedskem, ki se še vedno ne zavedajo, da je Švedska tudi v kulturnem pogledu mnogonarodnostna.

Tisk, radio in televizija se največkrat omejujejo zgolj na senzacionalno poročanje o dogodkih priseljskih skupin

Skupina učencev slovenskega dopolnilnega pouka med nastopom na osrednji proslavi ob dnevu republike v Bruslju

in nezadostno vključujejo priseljence v programe svojih redakcij. Tudi Slovenci se čutijo zapostavljene v radiu, na televiziji in v švedskem tisku.

Po debatnem večeru so mnogi udeleženci razprave zahtevali ponovitev takih razprav, vendar na višji in širši ravni, se pravi z udeležbo predstavnikov jugoslovanskih društev, odgovornih urednikov časnikov, radija in televizije in predstavnikov švedskih oblasti.

M. K.

PROSLAVE V BELGIJI

„DOMOVINA, MILI KRAJ“

Našo domovino v tujini predstavljamo vsi, ki smo se iz kakršnihkoli razlogov znašli tu. Zato je naša dolžnost, da jo kot mater cenimo in spoštujemo. V počastitev njenega največjega praznika so se v vseh večjih središčih Belgije vrstile številne proslave in praznovanja.

Slovensko KUD Jadran iz Charleroija pa je 18. novembra 1978 organiziralo posebno prireditev. Tajnik društva Ivan Kodeh nas je takole pozdravil:

»Drage rojakinje, dragi rojaki, v imenu odbora društva Jadran vas pozdravljam in se zahvaljujem, da ste v tako lepem številu prišli iz vseh krajev Belgije na današnjo prireditev. Veselimo se tudi prisotnosti predstavnikov našega veleposlaništva iz Bruslja in mnogih zastopnikov bratskih društev iz drugih belgijskih mest.

Kakor je razvidno iz napisa na odru, se spominjamo ob bližnjem prazniku domovine, 29. novembra, nje kot »Domovina, mili kraj«. Ivan Cankar je o njej zapisal: »Domovina, ti si kakor mati...« Če je bila ta mati nekdanja tako revna, da ni imela kruha za vse svoje otroke, da so šli v svet za zaslužkom, nam je za vedno le ostala v spominu kot mati. Danes pa si je naša domovina ob delu svojih sinov ustvarila svetlejšo sedanost.

V programu nastopajo v začetku učenci slovenske dopolnilne šole iz Roseliesa in Bruslja, nato sledi kratka veseloigra. Na prosti zabavi nam bo ob domačih vižah pričaral košček domovine ansambel Sirena iz Solingena.

Kulturni program je bil obsežen in pester. Vrstile so se recitacije, prepletene s pesmimi in plesi. Toliko veselja in radosti znajo pričarati naši najmlajši, da se je marsikateri ženici v dvorani utrnila solza radosti v očeh. Pevske točke učenec iz Roseliesa sta na glasbilih spremljala Biserka Tollič in Jože Bizjak.

Veseloigro z naslovom Družinska sreča sta tolmačila mlada zakonca Joštova iz Marchienne Docherieja. Za dekoracijo dvorane je poskrbel Valter Hadner.

Lucija Užmah

PARTIE EN FRANÇAIS

ÉVÉNEMENTS

LE MESSAGE DU NOUVEL AN DU PRÉSIDENT TITO

Le Président de la République, Josip Broz Tito, a présenté ses félicitations à l'occasion de la nouvelle année 1979 à tous les travailleurs et citoyens de la RSF de Yougoslavie, effleurant aussi les succès atteints l'an dernier dans notre développement socialiste autogestionnaire et l'activité de politique étrangère de notre Etat. Il a souligné que dans le développement économique, malgré la situation défavorable dans le monde, notre pays a connu en 1978 des succès importants, mais qu'il faudra à l'avenir plus encore que jusqu'ici pourvoir à une plus grande productivité, à une consommation rationnelle et réduire le déficit dans les échanges de commerce extérieur. Ainsi seulement nous pourrions assurer aussi une amélioration continuelle du niveau de vie.

Notre activité de politique étrangère a renforcé l'an dernier la position internationale indépendante de notre Etat, a dit le Président Tito, ce qui est notre intérêt national le plus élevé et à la fois aussi le fondement de notre contribution de plus en plus grande au règlement des problèmes qui pèsent sur le monde. La Yougoslavie en tant que pays non-aligné marchera à l'avenir aussi dans la voie de la coopération à égalité de droits, qui sera pénétrée du respect mutuel, la coopération avec tous les pays, sans égard à leur grandeur, à leur puissance et à leur option. Jamais par le passé cette coopération ne s'est développée au détriment d'autres pays et ce ne sera pas le cas non plus à l'avenir.

FRANJA SOUS L'ÉGIDE DE L'UNESCO

L'assemblée de la commune d'Idrija a obtenu l'accord pour que l'hôpital militaire partisan Franja près de Cerklno soit inscrit au registre international du patrimoine culturel et naturel mondial, tenu auprès du comité intergouvernemental de l'UNESCO à Paris.

RADENSKA VEND DE PLUS EN PLUS À L'ÉTRANGER

Radenska, le plus grand exportateur yougoslave d'eau minérale, a vendu l'an dernier dans le pays et à l'étranger près de 215 millions de litres d'eau minérale et de boissons sans alcool. C'est surtout la vente des boissons sans alcool à base d'eau minérale qui s'est accrue. Radenska est restée aussi le plus grand exportateur yougoslave d'eau minérale gazeuse. Elle a vendu près de 7 % de sa production totale dans douze pays. Près des trois-quarts ont été achetés par les Autrichiens; en deuxième place est la RFA et en troisième l'Italie. La vente d'eau gazeuse progresse de plus en plus dans d'autres pays, particulièrement au Canada.

LES YUGOSLAVES SONT JEUNES

Cinq millions et demi d'habitants de la Yougoslavie n'ont pas encore célébré leur vingt-septième anniversaire, ce qui signifie que la jeunesse représente près d'un quart de notre population, rangeant les Yougoslaves dans la moyenne parmi les plus jeunes peuples d'Europe. Parmi

nos républiques et provinces, c'est la province autonome du Kosovo qui fait partie «des plus jeunes».

PAS ASSEZ DE VOITURES

Sur les routes yougoslaves il y a déjà plus de deux millions de voitures, ce qui signifie que chaque dixième Yougoslave a sa voiture, et pourtant l'automobile fait partie des articles industriels les plus recherchés. L'an dernier, les producteurs yougoslaves ont fabriqué au total environ 250.000 véhicules, on en a importé 34.000, néanmoins l'offre était toujours inférieure à la demande. A en juger par les mouvements actuels, cette année non plus il n'y aura pas assez de voitures, bien que les acheteurs pourront acheter plus de 300.000 véhicules.

L'usine «Crvena zastava» (Le drapeau rouge) fabriquera cette année 213.500 véhicules, IMV de Novo mesto (Renault) 63.000 véhicules, TAS de Sarajevo (Volkswagen) 15.000 et Cimos de Koper (Citroen) 15.000 véhicules.

RECORDS TOURISTIQUES

Au début de cette année, l'Institut fédéral des statistiques a publié les données, selon lesquelles 6.400.000 touristes étrangers ont visité notre pays — environ 800.000 de plus que l'année précédente. Les hôtes de l'étranger ont eu chez nous au total 35 millions de nuitées. Plus grand que jamais jusqu'ici a été aussi le nombre des touristes du pays — près de 12 millions. Au bord de l'Adriatique il y a eu 22 % d'étrangers de plus qu'en 1977.

LA GRAVURE YUGOSLAVE À PARIS

A la galerie de la Maison de la Bourgogne à Paris on a ouvert récemment une exposition représentative, bien que de moindre envergure, de la gravure yougoslave, qui dans les cercles culturels parisiens a de nouveau attiré l'attention sur ce genre sans doute le plus développé de la création plastique yougoslave.

A la rencontre, à laquelle ont participé aussi quelques exposants yougoslaves, on a en fait présenté un choix des meilleurs auteurs graphiques yougoslaves actuels: Janez Bernik, Janez Boljka, Bogdan Berčić, Stojan Čelić, Jože Ciuha, Emir Dragulj, Biserka Gall, Dževad Hozo, Danilo Ježič, Andrej Jemc, Kemal, Meško Kiar, Radovan Kragulj, Ante Kuduz, Vladimir Makuc, Adriana Maraž, France Mihelić, Branko Miljuš, Marjan Pogačnik, Vjenceslav Rihter, Gorazd Šefran, Miroslav Šutej et Vladimir Veličković. Tenant compte de tous les centres yougoslaves et aussi de certains auteurs qui oeuvrent en France, cette collection de qualité de 50 gravures est néanmoins fondée avant tout sur ladite école de Ljubljana et, de ce fait, elle a aussi été préparée par le Musée d'Art Moderne de Ljubljana.

A l'occasion de l'exposition a paru un beau catalogue avec la reproduction en couleurs du «Carnaval mort» de Mihelić en première page. Une critique très élogieuse des gravures choisies a été présentée dans l'article d'introduction de l'historien de l'art français en vue, Suzane de Coninck, conseillère culturelle du Musée d'Art contemporain de la Ville de Paris.

MIHELičEVA HARMONIKA MED KANADSKIMI ROJAKI

RIBNIČANI NA TURNEJI

»Minilo je, kot bi trenil!« — je v imenu ribniške vižarske karavane ob vrnitvi z eno in polmesečne turneje med slovenskimi rojaki v Kanadi vzdihnil harmonikar in vodja ansambla Franci Mihelič. Nato pa dodal:

»Priznam, da smo odhajali na pot sila negotovi, saj je bila to prva tako zahtevna in obsežna turneja naše skupine. A že na prvem nastopu so bili vsi pomisleki pozabljeni. Kanadsko-slovenska skupina za kulturne izmenjave iz Toronta, ki si je doslej z organizacijo nastopov slovenskih ansamblov v Kanadi pridobila vse možne pohvale, se je tudi tokrat predstavila v najboljši izdaji. Naši nastopi — kar štirinajst smo jih imeli od sredine novembra do novoletnih praznikov — so bili izjemno skrbno priprav-

ljeni. Videlo se je, da so se posla lotili ljudje, ki vedo, kako se temu streže: predsednik KSS Ludvik Stegu, neumorni Tony Vršič, pa prijazni Kristjan Hlad, ki je poskrbel za ozvočenje na vseh naših koncertih in plesnih prireditvah, Franc Kukovica iz St. Catharinesa ter Ivan Curk so vseskozi skrbeli, da je vse teklo po programu in brez zastojev... Ob tako požrtvovalnih organizatorjih smo zlahka tudi pozabili na vrzel, ki je nastala z odsotnostjo našega humorista Braneta Ivanca, katerega je na turneji nadomeščal radijski napovedovalec Jože Logar.«

Miheličevi godci so igrali in peli dvakrat v Torontu (nazadnje na velikem slovenskem silvestrovanju, ki so mu z izvirnimi suhorobarskimi spo-

minki dali povsem ribniško vzdušje), dvakrat v Vancouvru na pacifiški obali, pa v Winnipegu (kjer jih je pri —35° C dodobra presenetila kanadska zima), v Edmontonu v Alberti, v Kitcheneru, v Hamiltonu, v St. Catharinesu na Niagarskih slapovih, v Londonu, v Ottawi in Kelowni. Predvideno je bilo, da bodo gostovanje med rojaki razširili tudi na Združene države Amerike, vendar iz tega ni bilo veliko.

»Resnično, prav veselili smo se srečanja s Slovenci v ‚Ameriški Ljubljani‘ — v Clevelandu,« je pojasnjeval Mihelič, »in v ta namen pripravili tudi nekaj posebnih točk, toda... Na koncu smo se morali sprijazniti samo z enim nastopom za ameriške Slovence — v rekreacijskem središču Enon Valley, kjer smo v mislih igrali in peli tudi za vse tiste, ki jih nismo mogli razveseliti z našo pesmijo v živo. Pa morda kdaj drugič...«

Miheličevi fantje so s svojim igranjem na mah pridobili simpatije vseh. Ne samo zaradi razigranih poskočnic, ki jih mrgoli v njihovem repertoarju. Tudi zaradi umetniške besede Ivana Cankarja, Franceta Prešerna in drugih slovenskih mojstrov besede, ki jih je med posamezne točke programa pletel Jože Logar, pa zaradi neuničljive neposrednosti, s katero znajo veseli Ribničani »zastрупiti« tudi najbolj zagrenjeno dušo.

In katero doživetje je ostalo vsem najbolj v spominu?

»Teško bi se odločil za en sam dogodek, srečanje, koncert ali kaj podobnega,« je priznal zadrego razposajeni harmonikar. »Na vsakem našem nastopu se je zgodilo kaj posebnega; nobeden ni bil podoben prejšnjemu in tudi vsako srečanje z rojaki je bilo po svoje novo. Mene je — na primer — že ob prihodu v Toronto najbolj prijetno požgečkalo, ko sem za seboj slišal nekoga, kako razlaga znancu ali prijatelju — ‚Veš, to so naši fantje!‘ To je le drobec vsega, kar smo doživeli. Vsega se tako ne da povedati. Srečanje z našimi ljudmi je treba doživeti, saj šele tako občutiš in razumeš njihovo navezanko na domačo pesem, domovino...«

Na vprašanje, ali bodo spet krenili čez Atlantik, pa je Mihelič skomignil z rameni čes — ‚To ni odvisno samo od nas!‘

Ansambel Franca Miheliča na enem od kanadskih nastopov

Brane Golob

DRAGIŠA MODRINJAK

MOJSTRI S KAMERO

Rodil se je pred štiriinštiridesetimi leti v Ptuj, se tamkaj izučil za fotografa, v Mariboru končal gimnazijo in je od leta 1958 zaposlen kot časnikar-fotoreporter pri Večeru v Mariboru. V letih doslej je sodeloval na več kot sto mednarodnih razstavah na vseh celinah, njegove fotografije so visele na okrog petsto samostojnih in skupinskih razstavah v domovini, prejel je okrog devetdeset najvišjih nagrad, tudi na razstavah časnikarske fotografije, umetniški svet Foto zveze Jugoslavije pa mu je zavoljo tolikšne uspešnosti podelil pred leti častni naslov mojstra umetniške fotografije. Ob vsej tej izredno plodni dejavnosti pa takorekoč že dvajset let iz dneva v dan »razstavlja« svojo fotografijo na Večerovem roto papirju, ki gre tudi s svojimi najboljšimi dosežki s časom v izgubo in pozabo.

Izredno obsežna in pestra je skala Modrinjakove motivike; zanima ga prav vse, kar ga obkroža, kar je s kamero dosegljivo, in to iz vseh, včasih prav nenavadnih zornih kotov. Njegova kamera kaže izreden posluš za trenutne dogodke, prebliske, ki pa odkrivajo mnogo človeških značilnosti. Modrinjak ni le spreten in iznajdljiv opazovalec in zapisovalec, marveč tudi razglabljalec, zanima ga notranje razpoloženje, notranja dimenzija motiva . . .

Kaj pomeni izrazna vsestranost zanj?

Pravi, da se je dolga leta, zlasti kot fotoreporter, »bojeval« s tehniko, to pomeni z razmerjem med fotoaparatom in snovjo. Ko je to razmerje dojel, je spoznal, da fotografija sploh ni rezultat preprostega škloca, temveč da je v njej dosti več. Preden se je začela fotografija postavljati kot izraz in pripoved . . . Vsi zapisi so pravzaprav dobivali svoje naličje, če so le bili »zasnovani ali pobujeni z določenim premislekom in v trenutku, ki ga je bilo treba seveda tudi pravočasno zaznati« . . .

Kamera torej priteguje in sili k izpovedi, ki je lahko vsestranska. Tako je Modrinjakovo delo zapisalo in izrazilo predvsem človeka v različnih stanjih, a največ otrok v njihovem svetu, ki so avtorju močno pri srcu. Je pa tudi vnet in stalen iskalec čudovitih likovnih tvorb, ki se pojavljajo kot drobnarije v človekovem okolju.

Občinstvo s fotografskih razstav pozna Dragišo Modrinjaka tudi kot odličnega športnega fotoreporterja, že vrsto let pa spremlja tudi gledališko življenje v mariborski Operi in Drami. S svojo kamero je pričal procesu gledališkega ustvarjanja od vaj do premiere in je z njo ohranil mnogo dragocenih posnetkov iz življenja in dela mariborskih gledališčnikov. Lahko bi celo dejali, da jih je »zagrabil« na povsem drugem koncu, kot je bilo v navadi pri tovrstnem fotografiranju, v gibanju, nič izumetničeno in statično, že nekaj let pa tudi opremlja tamkajšnji gledališki list, ki ga je oblikovno posodobil in mu dal privlačnejšo obliko.

J. Vi.

Klic davnine

Slovenska zemlja

Nemoč

Domovina

Poezija brez besed

Kruh naš, vsakdanji

Skupina članov Slovenskega planinskega društva Triglav v Švici na lanskem pohodu v Engadin

Otroci slovenskih dopolnilnih šol v Švici na lanski proslavi dneva republike v Zürichu

FRANCIJA

PONOVO UČITELJICA V MERLEBACHU

Z velikim veseljem vam sporočamo, da smo dobili novo slovensko učiteljico Mileno Skrtovo, ki je že začela s poukom v Merlebachu in Aumetzu. V Merlebachu smo se kar dobro izkazali, saj je prišlo k pouku 21 otrok, upamo pa, da se jih bo prijavilo še nekaj. Slovenski pouk za otroke poteka ob sobotah od 2. do 5. ure popoldne, za odrasle nad 15 let pa je pouk zaenkrat vsak petek ob 8. do 10. ure zvečer. Tako mislimo, da se bo društveno življenje začelo bolj živahno in uspešno, saj bo slovenska šola prav gotovo za vse nas velika spodbuda.

Jadranovi pevci se redno udeležujemo vseh pevskih vaj pod vodstvom požrtvovalnega dirigenta Emila Šinkovca. Vaje imamo vsako soboto od 6. do 8. ure zvečer v društvenem lokalu Bach.

V Merlebachu smo 26. novembra lani slovesno proslavili dan republike in dvorana Vitkovski je bila nabito polna. Navzoči so bili tudi predstavniki jugoslovanskega konzulata iz Strassbourga in predstavniki francoskih oblasti. Obiskali so nas tudi predstavniki Slovenskega delavskega društva iz Aumetza, skupaj z otroškimi in odraslim pevskim zborom ter županom občine Aumetz. Vsem se za obisk lepo zahvaljujemo.

Miklavževanje za naše najmlajše smo priredili 3. decembra in za vse otroke smo pripravili sladka darila. Za tem smo 13. januarja priredili družinski večer v veliki rudniški dvorani.

Zdaj pa pridejo na vrsto tudi bolj žalostne novice: 19. decembra je umrla Kristina Strnad, stara 76 let. Oba z možem sta bila tudi naročnika Rodne grude in zvesta člana našega društva. Pokopana je bila ob veliki udeležbi članov, zbor Jadran pa ji je zapel dve žalostinki v cerkvi in ob odprtem grobu. 8. decembra pa je umrl po kratki bolezni član in večletni odbornik našega društva Jadran Franc Cindrič v starosti 72 let. Tudi njemu smo se ob slovesu zahvalili za njegov trud in ga pokopali ob številni udeležbi članov. Pogrebu je prisostvoval tudi Dragan Ristić, predstavnik jugoslovanskega konzulata iz Strassbourga.

Karolina in Anton Škruba, Freyming, Merlebach

OB SOBOTAH OB ŠESTIH PRI BACHU

Bliža se šesta ura. Ana, Peter, Marija in drugi v svojih stanovanjih nemirno pogledujejo na uro. Mudi se, kmalu bo šest.

Hitro skok v avto, motor zabrni, naglo k »Bachu«. Zborovodja že čaka. Nekateri pevci so tudi že tu. Društveni prostor se polni. Začnejo se vaje. Sobo napolni slovenska pesem. Zvoki klavirja jo spremljajo. Poslušalca zanese v drug svet. Pozabiš, da nisi doma. Je to res tujina? Znane in neznane melodije ti božajo uho. Gledaš obraze sodelujočih. Petnajstletna, dvajsetletna dekleta, mladi fantje, zrele žene, možje, sivolasi dedki in babice, vse je tu.

Vsa družba je dobro uigran orkester. Zborovodja-dirigent suvereno

upravlja svoje »glasbeno telo«. Alto, soprano, zadoni povelje.

Poklicani se disciplinirano dvigajo, sledijo zborovodji. Njihovi glasovi so njegov poslušen inštrument, s katerim izvaja svojo zamisel.

»Tenorji, nato bas,« zadoni v trenutek tišine. Tudi ti se dvignejo, ki čakajo na znak. Opazujem navzoče. Bele liste imajo v rokah, zatopljeni so v note, sedijo ali stojijo, kakor je trenutno njihova naloga. Čudna luč je v vseh očeh. Vzneseno pojo, pojo, samo za pesem so tu.

Včasih zavzetost prekine prešeren smeh. Bleščeča domislica za hip prekine delovno vzdušje. Kaj zato! Vnaprej bo šlo še bolje. Kdaj pa kdaj pade tudi ostra beseda. Potreben je red.

»Treba je peti, peti, z dušo peti,« spodbuja voditelj.

In seme gre v klas.

Poj, pojo, s pesmijo živijo.

So to res ljudje, ki so že tako dolgo od doma?

So to res ljudje, ki so že od nekdaj tu doma, pa še gojijo pesem očetov?

Ko je vaje konec in pesem onemi, se zdrznem. Kje sem? Sem res 1000 kilometrov od tam, kjer je zibel te pesmi? Potem se porazgubimo v zimsko noč, vsakdo hiti na svoj konec.

Meni pa ta naša pesem še dolgo zveni v ušesih in srcu.

Milena Skrt, Freyming-Merlebach

BELGIJA

NOV JUGOSLOVANSKI LIST

Ob koncu preteklega leta je v Belgiji izšla prva številka novega (ciklostirane) lista »Naša stvarnost«, ki ga iz-

daja koordinacijski odbor jugoslovanskih društev in združenj v Belgiji in Luksemburgu. Izdajatelj lista želi, da bi list sproti poročal o aktivnostih vseh jugoslovanskih društev in klubov v obeh državah, da bi vsa ta pestra dejavnost ne odšla v pozabo, obenem pa naj bi bil list tudi pomemben faktor povezovanja in sodelovanja med samimi društvi in tudi z domovino.

V uvodnem prispevku prinaša prva številka »Naše stvarnosti« obširno poročilo o lanskih proslavah dneva republike v vsej Belgiji, za tem pa sledijo prikazi delovanja jugoslovanskih društev v nekoliko večjem obdobju, pri čemer je na prvem mestu omenjeno jugoslovansko društvo sv. Barbare iz Eisdna, ki letos slavi 50-letnico. Sledi kratak prikaz koordinacijskega odbora jugoslovanskih društev in klubov ter pravilnik tega odbora, ob koncu pa je še pregled delovanja jugoslovanskih dopolnilnih šol v Belgiji, otroški kotiček in kratak zgodovinski prikaz priseljevanja jugoslovanskih delavcev v Belgijo.

KANADA USPEŠNO LETO HAMILTONSKIH SLOVENCEV

Leto, ki je pravkar minilo, je bilo izredno razgibano in uspešno za Slovence v Hamiltonu, zlasti pa še za Zvezo Bled. Dobro je bil izkoriščen tudi naš društveni dom v Beamsvillu. Zlasti je omembe vredno, kar je bilo poudarjeno tudi na našem občnem zboru, to, da je lani gostovalo pri nas Mestno gledališče ljubljansko s komedijo »Vdovo Rošlinko«. Publika jo je sprejela z velikim zanimanjem in še zdaj nam misli rade polete nazaj. Takih kvalitetnih gostovanj si še želimo.

Lani smo proslavili tudi 35-letnico našega odseka. Ob tej priložnosti so nas obiskali pevci Slovenskega okteta iz Pittsburgha v ZDA in nam prinesli nekaj lepih pesmi ter nam pripravili nepozaben večer.

Naš odsek Planica je lani pripravil tudi 11. redno konvencijo Vzajemne podporne zveze Bled, ki je bila 27. avgusta. Za to priložnost smo pripravili krajši kulturni program, pri katerem je sodelovala folklorna skupina Soča iz Hamiltona pod vodstvom Franka Jeraja in pevski zbor Majolka pod vodstvom Ivana Doberška. Prepričan

sem, da so se delegati konvencije pri nas dobro počutili; ravno na tej konvenciji je prišlo tudi do pomembne spremembe, saj se je sedež zveze preselil iz Kirkland Lakea v Hamilton.

Zanimiv in lep dogodek smo doživeli tudi 25. oktobra, ko smo izbirali »Miss Slovenije«. Za to prireditev je bil izbran poseben odbor, ki se je moral resnično potruditi in skrbeti, da je spored potekal na tako zavidljivi višini. Največ sta se žrtvovala za uspešen potek te prireditve Katica Kolmanič in Franc Marič, sodelovali pa so tudi številni drugi. Celoten spored je posnela tudi hamiltonska televizija. Imeli pa smo tudi dobrodošlega gosta — zlasti mladino je navduševal kanadski zvezdnik Frank Derow. Nas, starejše izseljence pa je navduševala Marija Ahačič-Polak, ki nas je s svojim milim glasom popeljala nazaj v planinski raj.

Naše društvo je lani prvokrat privedilo tudi obisk Dedka Mraza in ob tej priložnosti je naš predsednik poleg otrok obdaril tudi dva najbolj delavna odbornika — Franca Gimplja in Antona Hočevarja.

V lanskem letu so razvili tudi uspešne stike z drugimi društvi: sodelovali smo pri pripravah za festival polkansamblov, ki je izredno lepo uspel, na Cankarjevi proslavi v St. Catharines smo ravno pevci iz Hamiltona pokazali višek svoje umetniške zmogljivosti.

Ko že govorimo o kulturnih dogodkih, ne moremo mimo dogodka, ki je bil v Hamiltonu 9. decembra. Ansambel Veseli vandrovk je priredil banke, ki je bil organiziran z namenom, da se prvakom slovenske polke v Kanadi finančno omogoči turneja, ki jo bodo letos organizirali po stari domovini. Za to priložnost so pripravili dveurni koncert, katerega je vodila in z njimi pela Marija Ahačič-Polakova. Koncert je bil na izredno kvalitetni višini. Ansambel Veseli vandrovk pripravlja tudi svojo prvo long-play ploščo.

Občni zbor smo imeli lani nekoliko prej kot običajno. Dobili smo tri nove odbornike: Polde Kline, Jože Udovč, Alojz Pučko.

Novi predsednik odseka Planica, VPZ Bled, Hamilton je Franc Gimplj, tajnik pa Jože Udovč.

Egidij Kodarin, Stoney Creek, Ont., Kanda

Dostoevsky and Christ

A Study of Dostoevsky's Rebellion
Against Belinsky
By Ivan Dolenc, M.A.

Naslovna stran Dolenčeve knjige, ki je izšla v Torontu

IZŠLA JE DOLENČEVA KNJIGA

V Torontu je pri založbi York Publishing & Printing Co. izšla izredno zanimiva znanstvena knjiga »Dostoevsky and Christ«, katere avtor je znani književnik in publicist Ivan Dolenc, v zadnjem času znan predvsem kot urednik in izdajatelj kanadsko-slovenskega mesečnika »Slovene Diary«. Delo, ki je zdaj izšlo v knjigi, je razširjena in dopolnjena Dolenčeva magistrska študija na univerzi v Torontu.

Ivan Dolenc živi v Kanadi od leta 1957 in je nekaj let delal kot fizični delavec, pozneje pa se je lotil študija in na torontski univerzi prejel naziv Master of Arts. Danes je profesor modernih jezikov in angleške književnosti v North Yorku. Poleg urejanja in pisanja pri lastnem listu se ukvarja tudi s književnostjo in prevajanjem, saj je doslej izšla že dolga vrsta njegovih črtic in novel ter prevodov v Kanadi, ZDA in Jugoslaviji. Njegova televizijska drama je izšla tudi v Argentini.

ZDA

»USPEH« JE ZAČEL USPEŠNO

Leto 1978 je bilo izredno uspešno za Slovence v mestu Milwaukee, Wis. Lani so namreč rojaki v tem kraju ustanovili novo meddruštveno organizacijo USPEH, ki je začela svoje delo z uspehom. USPEH je pravzaprav kratica angleškega naziva te organizacije United Slovenians to Promote our Ethnic Heritage, kjer sodeluje 22

Skupina ameriških Slovencev pred klubov v New Smyrni na Floridi. Druga z desne je Milena Lenardič

Učenci slovenske dopolnilne šole Jadran v Melbournu z učiteljico Ivanko Skof

predstavnikov slovenskih organizacij na področju Milwaukeeja. Organizacija je bila ustanovljena z namenom, da bi skrbela za ohranjanje narodnostne dediščine (heritage). To je bilo prvokrat v zgodovini slovenske naselbine v tem kraju, da so se Slovenci združili z namenom, da se bodo skupno lotili neke izredno pomembne zadeve. Načrt, ki je združil Slovence v tem kraju, je bil povezan z denarjem — treba je bilo zbrati 3750 dolarjev za slovensko razstavo v mestnem etničnem muzeju. S tem namenom je USPEH organiziral piknik, ki pa je bil pravo presenečenje, saj je znašal njegov čisti dobiček kar 6000 dolarjev!

Bolj važno kakor denar, ki je bil zbran, je pri tem to, da so bile porušene številne pregrade, ki so doslej ločevale slovenske rojake, in da je ta uspeh obet za bodočnost, da bo takih skupnih akcij odslej več.

V USPEH so povezane organizacije K. S. K. J., Sloga, SNPJ, Slovenska ženska zveza, Triglav in Fun-o-leers.

USPEH je torej začel uspešno — očitno se njegovi člani dobro zavedamo tudi slovenskega pomena te kračice.

Marty Gregorcich, Milwaukee, Wis., ZDA

UMRL JE SLOVENSKI POGREBNIK

Preteklo jesen je v Milwaukee, Wis. umrl zani slovenski pogrebni Frank Ermenc, ki je bil rojen leta 1893 v Radmirju, v ZDA pa je prišel leta 1913. Svoj prvi pogrebni zavod je ustanovil leta 1921, leta 1937 so se mu uresničile življenjske sanje, da je

odprl novo poslopje na zahodni strani mesta. Svoj poklic je opravljal do pred nekaj leti.

Frank Ermenc se je ves čas zanimal tudi za delo slovenskih bratskih in kulturnih organizacij, pri katerih je opravljal tudi več funkcij. Dal je tudi pobudo za ustanovitev prvega angleško poslujočega društva SNOJ v mestu Mliwaukee, to je zdajšnje društvo Badgers št. 584 SNPJ. Bil je član društva Lilija št. 764 SNPJ.

MED UPOKOJENCI NA FLORIDI

Na balinišču sredi mesta v New Smyrni na Floridi sem se srečala z našimi rojaki, ki so prišli na redni dnevni sestanek, na partijo balinanja. Povedali so mi, da se redno sestajajo, imajo svoj klub upokojencev; občina jim je dala na voljo prostore v občinski hišici in določene ure za balinanje. Ko sem povedala, da sem iz domovine, so mi takoj začeli naročati pozdrave, še posebej za našo revijo, ki jo tako radi berejo. Rodne grude so vedno veseli, ker jim prinese toliko novic iz rojstne domovine in od drugod.

V New Smyrni je okrog 100 starejših slovenskih izseljencev. V Samsuli imajo svoj dom, skupno pa je v teh dveh mestih okrog 500 ameriških Slovencev. Tako na cesti niso redki avtomobili, ki imajo na odbijačih nalepko »Ponosen sem, da sem Slovenec.«

Milena Lenardič

AVSTRALIJA RAZSTAVA SLOVENSKEGA TISKA

V počastitev praznika republike je bila v novembru lani prva razstava slovenskega tiska iz domovine pri Slovenskem društvu Sydney. Razstavljenih je bilo okrog 40 različnih listov in revij. Vodila in organizirala jo je tajnica SDS Ivanka Bulovec, ogledalo pa si jo je okrog 250 rojakov.

Konec novembra lani smo dokončali delo v spodnjih prostorih našega doma, v prvem nadstropju pa smo uredili pisarno in sprejemno sobo. Prostorji so resnično lepi in vabljivi, saj imajo lepo vrsto slovenskih motivov, z lesom obložene stene, dovolj zelenja idr. Prostorji so tudi hlajeni poleti in ogrevani pozimi. V lepo opremljenem baru se zadržuje vedno dovolj rojakov, ki jih prav gotovo privabijo tudi naša slovenska vina iz domovine. Letos bomo nadaljevali z gradnjo dvorane v prvem nadstropju, kjer bo prostora za 800 do 1000 obiskovalcev. V domu smo imeli tudi veliko slovensko silvestrovanje, ki se ga je udeležilo 570 gostov.

Kip dr. Franceta Prešerna v avli našega doma spominja mnoge obiskovalce na dom in domovino in nam utrjuje zavest, da ostanemo zvesti sinovi svoje domovine. Naš dom na našem hribčku je prava mala Slovenija in prav gotovo ponos vseh sydneyskih Slovencev.

Za odbor SDS Ivanka Bulovec, tajnica

Fantovska odbojgarska in dekliska košarkarska ekipa kluba Jadrana iz Melbourne

Del gostov na proslavi dneva republike v Sao Paulu, Brazilija

IVAN KREFT NA OBISKU

Med potovanjem okoli sveta se je ustavil v Sydneyu znani slovenski pisatelj in publicist Ivan Kreft. Ob tej priložnosti je obiskal tudi Slovensko društvo Sydney. Bil je zelo vesel, da se je spoznal z nekaterimi odborniki našega društva in čestital jim je ob požrtvovalnem delu za napredek društva, zlasti pa pri gradnji prostorov.

Tovariš Ivan Kreft, hvala za vaš dragoceni obisk, ki nam bo še dolgo ostal v spominu.

Ivanka Bulovec

»JADRAN« SE PRIPRAVLJA

V času, ko to pišem, je naše društvo, Slovenski socialni klub Jadran, sredi priprav za našo veliko prireditev, povezano z odkritjem spomenika slovenskemu pesniku Otonu Župančiču. Upamo, da bo prireditev in vsa akcija stekla v redu in da bodo zadovoljni tudi številni gostje, ki jih pričakujemo ob tej priložnosti.

Ob zaključku šolskega leta smo imeli 19. decembra lepo prireditev, na kateri so sodelovali učenci, ki so obiskovali našo slovensko šolo, nastopil pa je tudi Jadranov pevski zbor.

Eden izmed naših učencev, Tonček Volk, je dobil Cankarjevo nagrado, razpisano pri društvu Triglav v Sydneyu, za risbo »Podoba matere«, učenka Karmen Zebko pa je dobila nagrado za pesem »Moja mama«. Ob zaključku šolskega leta smo priredili tudi lepo in zanimivo razstavo šolskih del.

Ivanka Škof, Melbourne

ARGENTINA

LEPA PROSLAVA

Jugoslovanska skupnost v Buenos Airesu je 27. novembra lani proslavila dan republike v gledališču »La Ribera«. Proslavi je prisostvovalo okrog tisoč naših rojakov in prijateljev. Po uvodnih govorih jugoslovanskega ambasadorja Momčila Vučekovića in arhitekta Aleksandra Štoke, predsednika centralnega odbora jugoslovanskih izseljencev v Argentini, sta nastopala naša najbolj znana folklorna ansambla Triglav in Jorgovan. Prisotno občinstvo si je ob tej priložnosti ogledalo nekaj zanimivih plesov in pesmi narodov in narodnosti Jugoslavije. Nastopal je tudi mešani pevski zbor »Buenos Aires« pod vodstvom Rudolfa Kubika, našega starega znanca, ki je bil prejšnje leto odlikovan tudi z visokim jugoslovanskim odlikovanjem za zasluge pri razvoju kulturnih dejavnosti v jugoslovanski skupnosti v Argentini.

Irena Mislej

BRAZILIJA

PROSLAVA DNEVA REPUBLIKE

Jugoslovanski izseljenci v Sao Paulu so jugoslovanski praznik republike proslavili v Društvu prijateljev Jugoslavije skupno s slovenskim društvom Bertioğa.

Po jugoslovanski in brazilski himni je spregovoril predsednik društva Francisco Surjan, ki se je spominjal težkih časov, ko so morali starši od-

hajati za delom v tujino, za njim pa je spregovoril nekaj toplih besed jugoslovanski generalni konzul Gojko Zdujić.

Proslavi je prisostvovalo okrog 500 naših izseljencev in njihovih brazilskih prijateljev. S proslave so poslali tudi pozdravni telegram predsedniku Jugoslavije Josipu Brozu Titu.

DRUŠTVA »BERTIOGA« NI VEČ

Sporočamo žalostno novico, da je skoraj točno ob 50-letnem jubileju zaradi umiranja starih slovenskih priseljencev prenehalo delovati slovensko društvo v Sao Paulu, S. L. R. »Bertioğa«. V društvu ni bilo več novih, mlajših članov, tako da je bilo nemogoče nadaljnje delovanje. Preostali člani smo sklenili, da društvo preneha z delovanjem. Obenem je bilo sklenjeno, da se od prodanega društvenega imetja prispeva 4.812,31 ameriških dolarjev v sklad za izgradnjo bolnišnice dr. Franca Derganca v Šempetru pri Novi Gorici.

Dragi rojaki in rojakinje! Ko vam to sporočamo s težkim srcem, ne moremo izraziti ničesar drugega kakor to, da prosimo za razumevanje in solidarnost.

Ivan Pregelj, Sao Paulo, Brazilija

OTEČENI PADALEC

Miha je dobil za rojstni dan knjigo o letalih. Ves čas je rinil nos vanjo. Riniti ga je moral zato, ker sta ves čas silila zraven še Pipi in Andrej. Listali so jo naprej in nazaj in se navduševali. Andreja so najbolj očarali padalci. Skočiš, odpres padalo, letiš, pristaneš. Pesem.

Nekega dne mame in očeta ni bilo doma. Andrej se je vlekel gor in dol po dvorišču. Videlo se je, da se mu po glavi vlečejo kombinatorske misli.

»Hja,« je nenadoma rekel, »le počakajte tu! Sledi dogodek brez primere.«

Pipi in Miha sta od začudenja odprla usta. Potem sta jih po pospešenem postopku zaprla, ker pravega mulca nobena stvar ne preseneti.

Andrej se je pojavil na balkonu. Stanoval je v prvem nadstropju. Videti je bilo, da ima nekaj v rokah. Videti je bilo tudi, da se na nekaj pripravlja in zbira pogum. Obenem je bilo videti, da ga bosta Miha in Pipi začela zdaj ognjevitno zafrkavati.

»Torej,« je zaklical Andrej, »torej zdaj!«

Bliskovito je skočil na ograjo in začel loviti ravnotežje. Potem se mu je v rokah znašel dežnik. Odprl ga je in ... skočil dol. Pipiju in Mihi je zastal dih. Andrej je začel leteti in vse je bilo videti v redu. Ko je bil dva metra nad zemljo, je nehalo biti v redu. V dežniku je nekaj škrtnilo, platno se je obrnilo, jeklene vzmeti in palice so popokale, predrle platno in zabingljale na vse strani. Takoj zatem je Andrej padel na tla, na noge, na kolena in na roke.

»A si cel?« je vzkliknil Miha.

»Po moje sem,« je rekel Andrej in vstal. »Samo dežnik je šel.«

Dežnik kot tak ni nikamor šel, ker je še vedno ležal na svojem mestu. Ampak če kakšen mulc za kakšno stvar reče, da »je šla«, potem se jaz za tisto stvar ne bi več zanimal.

V tem je tudi temeljna razlika med pisateljem, ki tole zgodbo zapisuje, in Andrejevim očetom, ki v njej sodeluje. Kajti zvečer se je začelo oblačiti in oče je moral na sestanek. S seboj je vzela dežnik, ki ga je Andrej pred tem skrajno previdno zložil in položil nazaj v omaro.

Ko je oče prišel od omenjene omare do dvorišča, je že lilo. Ko je hotel odpreti dežnik, mu to ni šlo preveč od

rok, ker mu je v rokah razpadlo vse skupaj.

Oče se je obrnil na peti in odhitel domov pozanimat se, kaj je zdaj s tem dežnikom.

Naslednjega dne zjutraj se je Andrej bolj počasi pomikal proti šoli.

»Ali te bolijo noge od včeraj, ko si skočil z dežnikom?« je vprašal Pipi.

»Ne,« je rekel Andrej in pogoltnil slino, »boli me rit od včeraj, ko je oče skakal zaradi dežnika.«

Slavko Pregl

ZGODBA Z DVORIŠČA

Po dvorišču je hodila tolsta rume-na kokoš. Včasih se je ustavila in pobrskala po pesku, malo z levo nogo, malo z desno nogo. Vravec, paglavec, ki jo je opazoval od zadaj, je planil v smeh, tako smešno se mu je zdelo.

Kokoš se je počasi obrnila in kokodaknila:

— Kaj se pa režiš, smrkavec?

— Ojoj, umrl bom od smeha, kako si smešna od zadaj! Umrl bom,

Vravec se je valjal po tleh in od smeha so mu lile solze.

Kokoš se je poskusila pogledati od zadaj, pa se ni mogla, ker je imela prekratek vrat. Razjezila se je:

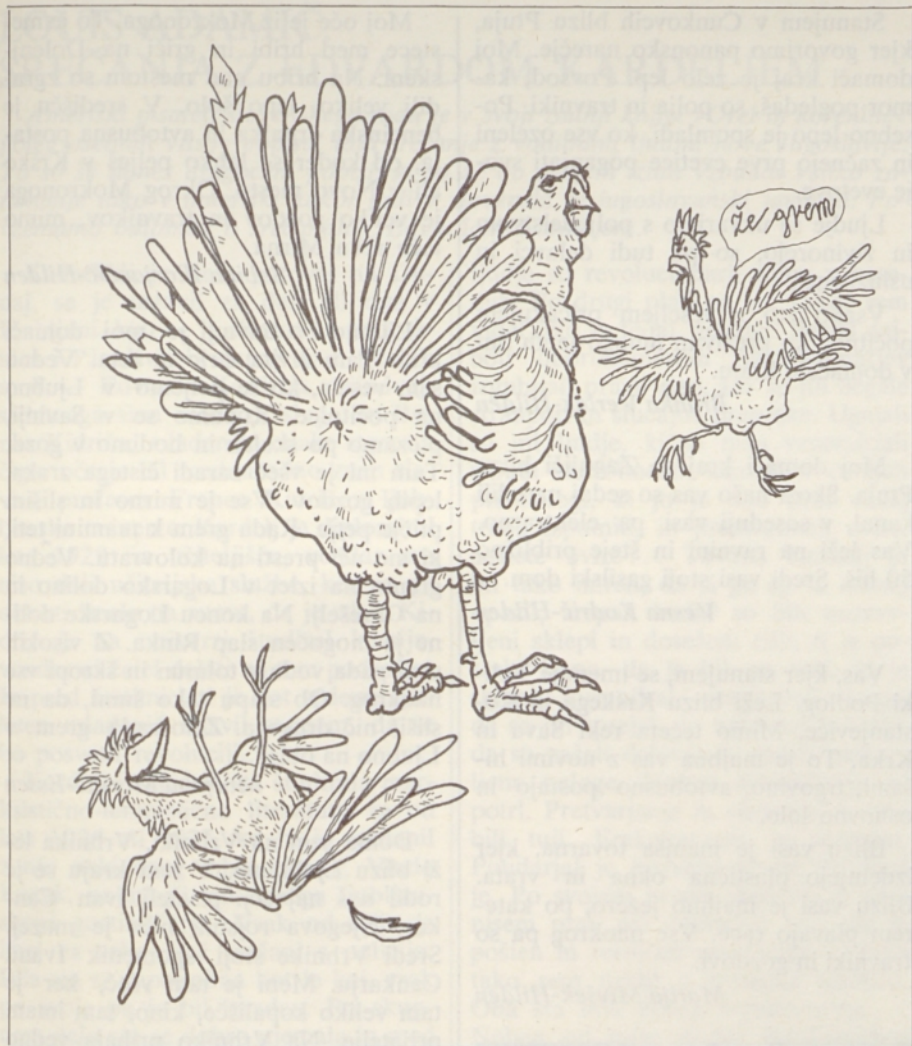
— Sebe poglej, sebe! In ga je hotela kavsniti v glavo. Ampak vravec, paglavec, je odskočil in si objestno otresel pesek iz perja.

Saj ni vredno, si je mislila kokoš in dostojanstveno odšla. Hodila je po dvorišču s ponosno dvignjeno glavo in zapirala oči od spodaj navzgor, kot to delajo vse kokoši.

Spet je pobrskala po pesku, najprej z levo, potem z desno nogo. Vravec, paglavec, pa je bil že za njo.

— Joj, kako si smešna od zadaj, je zavpil. Umrl bom. Umrl bom!

Kokoš ga je srdito pogledala.

— Dovolj, ženska! je odrezal petelin. — Trikrat, praviš. In je vrabca še dvakrat kavsnil.

— Tako, ti. Zdaj pa izgini! je ukazal vrabcu, ki je bil čisto omotičen in so mu mimo oči kar bežali oblaki pšeničnega zrnja.

Varbec se je tiho odvrlel in si tri dni celil rane od petelinovega kljuna. Četrti dan je spet prišel na dvorišče.

Kokoš je hodila gor in dol, brskala z levo, pa z desno nogo in se od časa do časa ozrla na vrabca, paglavca.

Vrabec pa se je delal, kakor da je ne vidi.

Svetlana Makarovič

ZVONOVI S PUSTEGA GRADCA

Iz cerkvenega zvonika na Pustem gradcu je izginil zvon. Ljudje zjutraj niso več znali vstati, krave so mukale v hlevih, tudi niso vedeli, kdaj je pol dne, čas za kosilo. Vse je bilo narobe. Ko so po nekaj dneh prišli k sebi, so sklenili: »Zvon je vzel vrag.«

Iskali so ga v Lahinji, tam, kjer je voda globoka. Končno so ga našli. Privezali so ga na vrvi in vlekli, vlekli. Ko pa se je zvon prikazal nad vodno gladino, so si dejali:

»Pomozi bože, zdaj ga pa imamo.«

Pa se je vrag, ki je držal vrvi, tako silovito ujezil, ko je to slišal, da jih je potegnil za sabo in zvon skril globoko na dnu jame, ki zeva nad Lahinjo. In zvon je še vedno tam. Kdaj pa kdaj vaščani Pustega gradca slišijo, kako se vrag poigrava z njim. Takrat, kadar zvonji: tin-tin-tin.

Povedal mlinar Tone Klepec
Zapisal Peter Breščak

Novica

BEREJO GA TUDI NEMŠKI OTROCI

Na nemškem knjižnem trgu se je pravkar pojavila knjiga »Linse und Lupe« (Naočnik in Očalnik) slovenskega pisatelja Leopolda Suhodolčana. Izšla je pri založbi Fischer Verlag v Hannoveru. Tako bodo ob popularni slovenski detektivski mladinski povesti lahko poslej uživali tudi nemški otroci.

Pisateljju Suhodolčanu so doslej prevedli v tuje jezike devet knjig, ki so na tujem izšle v 22 izdajah. Največkrat je izšla mladinska povest »Skriti dnevnik« (v nemščini pod naslovom »Das Versteckte Tagebuch«) — kar v 10 državah.

požirku! In kako zapira oči, od spodaj navzgor, in sploh, kako smešna je! Posebno od zadaj! Ojoj, umrl bom, umrl bom od smeha!

Zdaj je bilo kokoši dovolj. Stekla je k petelinu in mu vse povedala. In petelin je nasršil perje! Oči so se mu jezno bliskale! Zagnal je bojni kikiri-ki! In je tekel h koritcu, kokoš pa za njim.

Tam se je valjal po pesku vrabec, paglavec, in solze so mu lile od smeha. Tako ni več utegnil odskočiti. Petelin ga je tako kavsnil po glavi, da je ubogi vrabec videl cel oblak pšeničnega zrnja in kar pozabil, kako se odleti.

— Kolikokrat je bil nesramen? je vprašal petelin kokoš.

— Trikrat. In to zelo. Rekel mi je, da sem smešna, posebno od zadaj, in rekel je tudi, da smešno pijem, in smeljal se je in ...

— Če ne boš prenehal s temi nesramnostmi, bom ... bom ... boš že videl, kaj bom naredila!

— Kaj boš naredila, le kaj? Kaj mi pa moreš, Kaj mi pa kdo more! je domišljavo prhnil vrabec, paglavec. — Smešna si pa konec!

Kokoši ni bilo do takšnih šal. Spet je hotela kavsniti vrabca po nesramni glavi in spet je odskočil.

Že prav, si je mislila kokoš. Od jeze je postala žejna in je odšla pit h koritcu.

Zajela je s kljunom požirek vode, dvignila glavo proti nebu in zamižala, od spodaj navzgor. Tako je naredila pri vsakem požirku, zmeraj je pogledala v nebo.

Pri petem požirku se ji je zaletelo, kajti nenadoma je nekdo za njo predirljivo zavreščal:

— Kako smešno, kako smešno! Zmeraj pogleda v nebo, pri vsakem

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

OBISKAL NAS JE DEDEK MRAZ

Sem učenka 1. razreda slovenske dopolnilne šole v Ravensburgu. Druga decembra smo imeli vsi Jugoslovani proslavo za praznik naše republike. Sprejeti smo bili med pionirje, vsi smo dobili rdeče rutice in čepice. V šoli pa smo dobili še pionirske značke in članske izkaznice.

Pred novoletnimi počitnicami nas je obiskal Dedek Mraz. Dobili smo zavoječek z darilcem in si ogledali slovenski film. Veselja ni bilo konca. Ker pa se je že stemnilo, smo se morali raziti.

Prilagam vam risbo moje najljubše nadaljevanke Heidi. Vsem otrokom naših rojakov po svetu želim srečno novo leto 1979!

Anita Golič, 1. raz. dopolnilne šole,
Ravensburg, ZR Nemčija

MOJA DOMOVINA — MOJ DOMAČI KRAJ

Doma sem na Bizeljskem. Pokrajina je hribovita, zato tam uspeva vinska trta. Bizeljsko leži med Novim mestom in Zagrebom. Prebivalci se ukvarjajo z vinogradništvom. Industrije ni, zato hodijo delavci v bližnja in daljna mesta na delo. Nekaj kilometrov stran se reka Krka izliva v Savo. Nekaj kilometrov stran v drugo smer pa leži Kumrovec, rojstni kraj maršala Tita.

Mihaela Martini-Hilden

Stanujem v Cunkovcih blizu Ptuja, kjer govorimo panonsko narečje. Moj domači kraj je zelo lep. Povsod, kamor pogledaš, so polja in travniki. Posebno lepo je spomladi, ko vse ozeleni in začnejo prve cvetice poganjati svoje cvetove.

Ljudje se ukvarjajo s poljedelstvom in živinorejo, so pa tudi delavci in uslužbenci.

Vsako leto z veseljem pričakujem počitnic, ko preživim mnogo lepih dni v domačem kraju.

Branka Verlak-Hilden

Moj domači kraj so Zagojiči blizu Ptuja. Skozi našo vas so sedaj naredili kanal, v sosednji vasi pa elektrarno. Vas leži na ravnini in šteje približno 50 hiš. Sredi vasi stoji gasilski dom.

Vesna Kodrič-Hilden

Vas, kjer stanujem, se imenuje Veliki Podlog. Leži blizu Krškega in Kostanjevice. Mimo tečeta reki Sava in Krka. To je majhna vas z novimi hišami, trgovino, avtobusno postajo in osnovno šolo.

Blizu vasi je manjša tovarna, kjer izdelujejo plastična okna in vrata. Blizu vasi je majhno jezero, po katerem plavajo race. Vse naokrog pa so travniki in gozdovi.

Marija Mivšek-Hilden

Moj oče je iz Mokronoga. To je mesto med hribi in griči na Dolenjskem. Na hribu nad mestom so zgradili veliko, lepo šolo. V središču je bencinska črpalka in avtobusna postaja, od koder se lahko pelješ v Krško ali v Novo mesto. Okrog Mokronoga je veliko gozdov in travnikov, mimo teče reka Mirna.

Sabina Florjančič-Hilden

Ljubno ob Savinji je moj domači kraj. Tam živita stric in teta. Vedno sem vesela, ko se peljemo v Ljubno na počitnice. Kopamo se v Savinji, plezamo po skalah in hodimo v gozd. Tam mi je všeč zaradi čistega zraka, lepih gozdov. Vse je mirno in slišim ptičje petje. Rada grem k mamini teti, ki me uči presti na kolovratu. Vedno gremo na izlet v Logarsko dolino in na Okrešelj. Na koncu Logarske doline je mogočen slap Rinka. Z visokih skal pada voda v tolmun in škropi vse naokrog. Ob slapu tako šumi, da ne slišiš nič drugega. Zelo rada grem v Ljubno na obisk.

Marjana Morinc-Essen

Doma sem na Vrhniki. Vrhnika leži blizu Ljubljane. V tem kraju se je rodil naš največji pisatelj Ivan Cankar. Njegova rojstna hiša je muzej. Sredi Vrhnike stoji spomenik Ivanu Cankarju. Meni je tam všeč, ker je tam veliko kopalnice, kino, tam imam prijatelje. Na Vrhniko prihaja vedno veliko ljudi, da si ogledajo Cankarjevo rojstno hišo in spomenik.

Franc Mišič — Essen

Kadar sem doma, sem najraje na Koprivniku. Tam imamo majhno planinsko hišo. Stoji na jasi in okoli je gozd. Ni še čisto narejena. Kadar smo tam, hodimo v gozd po jagode, borovnice in maline. Včasih nabereмо tudi gobe. Videli smo tudi že dve kači. Pred hišo je štor, kjer imava s sestro Natašo gugalnico. V planini sem zelo rad.

Matjaž Pestotnik — Essen

Moj domači kraj je Ljubljana. To je glavno mesto Slovenije. Tam stanuje moja babica in moji strici. Moja teta ima dojenčka in rada ga malo popazim. Ko bom prišla naslednjič, se bom z njim morda lahko že igrala. Rada se igram na vrtu, kadar me obiščejo prijateljice.

Nataša Pestotnik — Essen

Anita Golič, 1. raz.: Prizor iz najljubše nadaljevanke Heidi

UMETNIŠKA BESEDA

LOUIS ADAMIČ: SREČANJA Z EDVARDOM KARDELJEM

Ameriški pisatelj slovenskega rodu je v svoji zadnji knjigi »Orel in korenine« poleg osebnih vtisov popisal tudi srečanje z vodilnimi ljudmi nove Jugoslavije. To so še danes dragoceni popisi, ki so že ob svojem izidu vzbudili veliko zanimanje tako v ameriški kakor tudi v slovenski in jugoslovanski javnosti. Povezujemo odlomek o srečanjih z Edvardom Kardeljem.

Kadarkoli je Broz potoval na Dunaj, se je ustavil za dan ali dva v Ljubljani, kjer se je slovenska podružnica KPJ oživljala okrog dveh mladih mož — Edvarda Kardelja, triindvajsetletnega sina šolskega sluga, in Borisa Kidriča, mladeniča enake starosti, čigar oče je bil mednarodno znan slavist, profesor France Kidrič z ljubljanske univerze. Kardelj je diplomiral leta 1929 na učiteljsču, vendar mu niso dali učiteljske službe, ker so ga oblasti imele na sumu, da je rdeč. Kidrič je na univerzi študiral kemijo, vendar ni želel delati na tem področju, že pred šestimi leti je kot sedemnajsetleten mladenič izjavil staršem, da se bo posvetil revoluciji.

Kardelj in Kidrič sta študirala marksistično-leninistično literaturo že od leta 1926 ali 1927, ko ju je seznanil z njo neki drug mlad človek, Vlado Kozak, najmlajši sin nekega ljubljanskega gostilničarja. Vsak od njiju je imel za seboj več srečanj s policijo. Bila sta si nepodobna kot le kaj, vsak po svoje pa je bil izreden. Pri skupnem delu sta se dobro ujemala in med njima ni bilo tekmištva. Bila sta v stikih z vsemi družbenimi plastmi v Sloveniji, vštevši kmete. S CK KPJ na Dunaju nista imela povezave, vendar sta imela stalne stike z več slovenskimi komunisti v Avstriji, Češkoslovaški in Franciji. Njuni ljubljanski sodelavci so bili prav tako vdani partijski organizaciji kot onadva.

»S čim sta še posebej učinkovala na vas?« sem vprašal Tita med dolgim razgovorom 9. junija 1949. Prižgal si je cigareto in mi ni precej odgovoril. Poskušal sem spet ter svoje misli razširil. »S kakšnimi kriteriji ste presojali ljudi v gibanju?«

»O, kratko malo pogledal sem, kako opravljajo svoje delo,« je rekel Tito. »Ali so dobri revolucionarji? Ali birokrati iz navade? (Zakaj celo v ilegali je bilo opažati neko nagnjenje k birokratizmu, uradnosti in klikarstvu.) Če je bil nekdo spreten frazer, sem postal nezaupljiv do njega — mnogi

ljudje so revolucionarji samo v besedah. Po drugi plati pa so, kakor sem videl celo že tedaj, nekateri izmed najbolj dobronamernih revolucionarjev izgubljali pravo sled, ker so jih begale stranpoti in slučajne prepreke. Ugajali so mi ljudje, ki se niso vznemirjali zaradi nadrobnosti, temveč so ostajali pri nalogi, ki jo je bilo prav tedaj treba izpolniti, in premagovali ovire, neštete ovire... Tovariš Kardelj je bil tako miren, da si ga sprva komaj opazil, ampak kadar so bili napravljeni sklepi in doseženi cilji, ti je postalo jasno, da je bil on tisti, ki je sklepe formuliral, pregovoril druge, da so jih sprejeli, in nato dal pobudo, da so začeli delovati v smislu zastavljene naloge. Noben neuspeh ga ni potrl. Pretvarjanje in sleparija sta mu bili tuji. Frakcionizem je zavračal. Poudarjal je bistvene stvari. Študiral je. Po svojem prvem srečanju z njim nisem prav nič dvomil o tem, da je pošten in resničen revolucionar. Prav tako sem mislil o tovarišu Kidriču. Oba sta bila dobra organizatorja... Noben od njiju ni bil častilakomen zase — delala sta samo za partijo — da bi postala sila...«

Prvega junija 1949 je v odgovor na moja vprašanja rekel Kardelj:

»Predvsem se mi zdi, da bi bilo napačno gledati revolucijo v Jugoslaviji s poudarjanjem vlog, ki so jih imeli njeni voditelji. Nočem sicer podcenjevati našega deleža, najmanj pa deleža, ki ga je imel pri tem razvoju Tito. Ampak naši življenjepisi niso važni. Nikoli me niso zanimale osebne nadrobnosti Titovega življenja. Njega poznam in čutim, da poznam okolje in obdobje, iz katerega smo z njim vred zrastle. Samo prevzeli smo vloge v drami sil, v katero so bila zapletena naša življenja, naša dežela in svet. Bistvene poteze Titove Jugoslavije so bile začrtane že v stari Jugoslaviji — vcepila jih je prejšnji državi s svojim prizadevanjem deloma tudi KPJ, čeprav so bili njeni naporu nemara nezadostni... Moja lastna vloga — če

že vztrajate pri tem, naj vam jo opišem — se je oblikovala zelo naravno. Ampak opozarjam vas, da to ni posebno zanimiva zgodba.«

»Moji starši so izvirali iz delavskega razreda, oče in mati sta bila vse življenje socialisti. Ko mi je bilo devet let, sem pri prvomajski paradi nosil transparent, to je bilo leta 1918, ko je bila Slovenija, kakor veste, še zmerom pod Avstrijo — ampak Avstro-Ogrska je bila v zadnjih zdihljajih, in to sem vedel celo jaz pri devetih letih. Ko mi je bilo deset let, sem bral socialistično in drugo napredno literaturo in zasledoval dogodke po svetu. Nemara vas bo zanimalo, da me je leta 1924, ko mi je bilo petnajst let, vsega prevzela kandidatura senatorja Roberta La Folletta za predsednika Združenih držav. Doma smo razpravljali o primeru Sacca in Vanzetti-ja in o procesu proti Tomu Mooneyu.

Moja dva brata, moja sestra in jaz smo še kot mladoletniki obiskovali šolo, ko je naša mati hodila delat v tobačno tovarno v Ljubljani. Plača mojega očeta, ki je bil šolski sluga, in tista malenkost, kar smo mi mladi zaslужili z raznimi deli po pouku, nista zadostovali, da bi bili lahko siti in oblečeni. Ko je moja sestra končala trgovsko šolo in dobila službo, je začela prispevati svojo plačo v družinski sklad. Videl sem, kako revno je bilo naše življenje. Prav tako so to videli moji bratje. Eden izmed njih ni nikoli postal komunist; leta 1943 je padel kot socialist, bojujoč se v narodnoosvobodilni vojski.

Leta 1924 me je poskušal neki komunist z imenom Kocmur (leta 1942 so ga v Zagrebu obesili ustaši) pridobiti za komunistično mladino. Ampak bil sem pod vplivom svoje socialistične družine in sem vzdržal do leta 1926. Nato je nekega dne govoril z menoj Vlado Kozak. Znal je čudovito ravnati z ljudmi in prepričal me je, da bi se moral pridružiti komunistom. To je edino gibanje, ki ima smisel. To predstavlja resnično nalogo. Da, Vlado Kozak je pregovoril tudi Borisa Kidriča, da se je pridružil komunističnemu gibanju. Vlado je imel majhno knjižnico marksističnih in leninističnih del in brošur in od leta 1925 do 1928 sem jih vse prebral poleg drugih, ki sem jih dobil še drugje. Medtem ko sem obiskoval učiteljsče, sem pridobil več svojih sošolcev za ilegalno orga-

nizacijo komunistične mladine. Mnogi so štirinajst ali petnajst let pozneje padli v narodnoosvobodilni borbi.

Zakaj smo postali komunisti? Eden izmed razlogov je bil gospodarski. Večina nas je bilo zelo revnih. (Na mlade ljudi iz premožnih družin pa je duševno učinkovala revščina, ki so jo videli okrog sebe. Profesor France Kidrič — ki je umrl aprila 1950 — mi je povedal med nekim slučajnim pogovorom leta 1949, da se je njegov sin Boris verjetno vključil v komunistično gibanje, ker pri desetih ali enajstih letih ni mogel prenašati revščine drugih dečkov. »Zastavljal je meni in materi vprašanja, na katera mu nisva znala odgovarjati,« je rekel dr. Kidrič, »torej je šel drugam in prinesel odgovore domov.«)

»Drugi razlog,« je dejal Kardelj, »ki je bil skoraj enako važen, je bilo narodnostno vprašanje. Že kot trinajstletni dečki smo boleče občutili pansrbsko družbo, ki je bila v Beogradu na oblasti. S centralistično vladavino, ki so jo ustanovili s terorjem, so obvladali in izkoriščali Hrvaško, Slovenijo in Makedonijo in tudi do srbskega ljudstva niso bili dobri.

Nekateri študentje so prišli pod vpliv klerikalcev in so se oblikovali v klerofašistično skupino, ki se je ogrevala za separatizem — za odcepitev Slovenije in Hrvaške od Srbije. Z drugimi besedami, za razkosanje Jugoslavije. Drugi smo bili v komunističnem gibanju (ali smo simpatizirali z njim) in to gibanje je kljub vsem pomanjkljivostim v vodstvu in organizaciji dokazovalo, da so gospodarska in narodnostna vprašanja eno samo vprašanje in da ga je mogoče rešiti samo z revolucijo, s katero bi ljudstvo prevzelo oblast nad svojo deželo. Spominjam se, da smo leta 1923 in 1924 nekateri občutili veliko simpatijo do Stjepana Radića, ki je bil kmečki voditelj, ki pa se je, kakor smo mislili, bojeval za narodnostno enakost v jugoslovanski državi. Ko je potem leta 1925 Radić sklenil začasni sporazum z beograjskimi hegemonisti, je razočaranje potisnilo mladeniče, kot sva bila Boris Kidrič in jaz, še bliže h komunizmu. In ko se nama je približal Vlado Kozak, sva bila zrela zanj. On je bil marksist že dve leta ali tri leta.

V KPJ se je bojeval boj. Mi mladi komunisti smo bili nezadovoljni s stariimi voditelji, ki so prišli v gibanje

leta 1920. Bili so večidel socialdemokrati in niso bili pravi voditelji. Zanje je bila partija skromna služba, ki jim je dajala plačico... Brutalna monarhofašistična diktatura, ki jo je januarja 1929 uvedel kralj Aleksander, je bila trda za KPJ, ampak povzročila je, da so odpadli vsi stari 'voditelji', vsi trhli, neodločni elementi. Gibanje je ostalo majhno in šibko, čeprav se je v resnici leta 1931 in 1932 izkazalo, da je močnejše, kakor kdaj.

Spominjam se, da leta 1930, ko mi je bilo devetnajst let, ni bilo partijske organizacije. V Ljubljani je bilo videti, da je teror popolnoma razbil KP. V resnici pa smo nekateri med nami nadaljevali delo ali v majhnih skupinah, ki so štejele po tri ali štiri člane, ali v komaj nekaj številnejših skupinah: to so bili ljudje, ki so poznali drug drugega in drug drugemu zaupali. Toda kako leto ali dve ni bilo med temi skupinami nobene povezave. Če se prav spominjam, je Vlado Kozak delal čisto sam — skoraj kot nekakšen samotni vitez, bi lahko rekli — ter spreobračal mlade ljudi v marksizem. Boris Kidrič je spadal v drugo skupino kot jaz, tako da nisva drug za drugega vedela, da sva aktivna. Kaj smo delali? O, majhne stvari — na primer raznašali letake in pisali gesla na zidove. Nekega večera sva z nekim prijateljem (dvanajst let pozneje je padel kot partizan) čakale ure in ure na to, da sva lahko narisala srp in kladivo na zid osrednje policijske zgradbe v Ljubljani.

Na prvi pogled je taka dejavnost nemara videti smešna. Ampak nekaj je bilo na tem. Tako smo preizkušali sami sebe in preizkušali drug drugega. Zdaj vidim, da je leta 1930 KP pričevala predigro heroičnega obdobja.«

VAŠI SPOMINI EDVARD KARDELJ IN PRIMORSKI IZSELJENCI V JUŽNI AMERIKI

Ob smrti Edvarda Kardelja se z žalostjo in hvaležnostjo tudi povratniki spominjamo borca, ki se je trudil — kakor tudi njegovi pomočniki — da bi bili vsi kraji, kjer živijo Slovenci in Istrani, priključeni k svoji materi Jugoslaviji.

Bilo je 1. maja 1945. Največji dnevnik v Buenos Airesu »La Prensa« je objavil novico, ko jo navajam dobe sedno: »New York 30 AP. Ameriško radio v Evropi 'ABSIE' poroča, da je jugoslovanska vojska maršala Tita zasedla Trst.« Milijonsko mesto Buenos Aires je 7. maja začelo proslavljati konec vojne. Slavilo se je kar tri dni. Zaradi gornjega sporočila so bili tudi jugoslovanski izseljenci, še posebno pa primorski Slovenci, neizmerno veseli. Na žalost pa je naše veselje trajalo le nekaj tednov. Spet smo v dnevniku prebrali sporočilo, da se — do včeraj herojska — »ciganska vojska umika iz Trsta«. Takrat smo ugotovili, da je vojne sicer konec, boj za našo Primorsko pa da se pravzaprav šele začel. Zato smo mesec za tem, to je 12. junija 1945, iz zastopnikov vseh slovenskih in istrskih izseljencev v Buenos Airesu sestavili »Odbor za jugoslovansko Primorje«, ki je štel 12 članov. Podpisani je bil enoglasno izvoljen za predsednika, tajnik je bil Andrej Škrbec, blagajnik pa Gašper Štobar. Namen odbora je bil, da bi seznanjal širšo javnost, komu pripada Trst, Gorica, Istra, kdo živi že več kot 600 let na tej zemlji, komu pripadajo ti kraji. Prirejali smo javna protestna zborovanja, protestne shode, mitinge. Naše delo smo razširili tudi v Urugvaj, Brazilijo in povsod, kjer so živeli primorski izseljenci.

Ko sem že omenil, da smo brali, da Amerikanci naganjajo iz Trsta naše ljudi, sem 4. julija 1945 sam osebno izročil ameriškem veleposlaniku v Buenos Airesu protestno pismo. Naše delo so podprle vse jugoslovanske napredne organizacije in tudi vseslovanski odbor v Argentini. Z Jugoslavijo smo imeli v tistem času zelo slabe vezi, kljub temu pa smo izvedeli, kdo vodi jugoslovansko delegacijo na mirovni konferenci. Zato smo sklenili, da tej delegaciji pomagamo, kolikor bo mogoče in jo podpremo. Zato smo poslali brzojavko s plačanim odgovorom dne 19. oktobra 1945, ki se glasi:

»Minister Edvard Kardelj, Beograd. Zahvaljujemo se vam za pogumen nastop na londonski konferenci za rešitev naših krajev in vas prosimo, ne popustite. Imamo že več kot tisoč podpisov izseljencev iz Trsta, Istre in Gorice, ki zahtevajo priključitev Julijske krajine k demokratični federativni Jugoslaviji. Odgovorite, kam naj jih poš-

Edvard Kardelj je med svojim obiskom ZDA 1. oktobra 1977 priredil tudi sprejem za predstavnike jugoslovanskih izseljencev

ljemo. Odbor za jugoslovansko Primorje v Argentini. Predsednik Franc Kurinčič, tajnik Andrej Škrbec.«

Na mitingu 26. junija 1946 je nabito polna dvorana izseljencev vzklikala TITO—KARDELJ, SMRT FAŠIZMU — SVOBODA NARODU. S tega zborovanja smo poslali naslednji telegram:

»Maršalu Titu, Beograd — Jugoslovani iz Trsta, Istre in Julijske krajine, zbrani na veličastnem shodu v Buenos Airesu vas prosijo, izvolite sprejeti našo zahvalo za skrb, ki ste jo že neštetokrat pokazali za našo ožjo domovino ter prosimo ne odnehajte, ker noben Jugoslovan ne more ostati izven meja Ljudske federativne Jugoslavije. Nam je bolje umreti kakor pasti še enkrat v sužnost. Odbor za jugoslovansko Primorje v Argentini. San Blas 1961 B. Aires. F. Kurinčič, A. Škrbec.«

Edvardu Kardelju smo poslali podobno brzovjavo na mirovno konferenco v Pariz, na konferenco OZN v Londonu pa smo poslali knjigo z 8000 podpisani primorskih izseljencev in Istranov, ki so zahtevali priključitev njihovih krajev k novi Jugoslaviji. Medtem pa je primorski odbor v imenu 30.000 izseljencev iz teh krajev pošiljal pisma zunanjim ministrom pa tudi posameznim društvom in organizacijam izseljencev v Argentini, Urugvaju in Braziliji. Pošiljali smo proteste, prošnje, zahteve na konference in ministrom Birnesu v New York, Bevinu v London, Bidaultu v Pariz,

Stalinu v Potsdam in Molotovu v Moskvo.

Bilo je 9. avgusta 1970 ob 100-letnici prve slovenske planinske kočice pod Triglavom. Vodnikov planinski dom na Velem polju, kjer se je zbrala množica planincev in med njimi tudi Edvard Kardelj. Že prej sem slišal, da zelo rad hodi v hribe in da rad poje. Tisti dan sem imel priložnosti videti, kako je preprost in priljubljen in kako je rad v družbi delavcev — planincev. Ko je bila proslava končana, smo šli v planinski dom, posedli okrog dolge mize, med nami pa je bil tudi Edvard Kardelj. Na mizi je bila pijača in velik hlebec planinskega sira, katerega je Kardelj že prej naročil v planinski mlekarji na Velem polju. Mračilo se je že, ko je prišla Kardeljeva Pepca in rekla: »Edo, pojdiva, saj vidiš, da je že pozno.« On pa: »No, še malo počakaj, poglej, kako lepo je v družbi. Še eno bomo zapeli, potem pa grem.« Zapeli smo še eno in še drugo, nato pa se je dvignil in šel iz kočice. Ko pa je bil že zunaj, pa je še dejal: »No, fantje, zapojmo še eno, potem pa res grem!« Tisti večer sva si prvič in zadnjič segla v roke.

Franc Kurinčič

S SEBOJ JE PRINESEL DEL DOMOVINE

Človek, kakršnen je bil tovariš Edvard Kardelj, je bil in bo ostal za vse naš veliko bogastvo. Vsakega bogastva pa se, v pravem pomenu besede, zavemo največkrat šele tedaj, ko ga

izgubimo. Močno je odjeknila med nami kruta resnica o njegovi izgubi, še posebno med tistimi, ki smo ga poznali ali se kdaj srečali z njim.

Že ob prvem srečanju v Parizu leta 1946, ko so potekale priprave za mirovno konferenco, je name napravil izreden vtis kot človek, prijatelj, borec za neodvisnost in pravice zatiranih. Moje prvo srečanje s tovarišem Kardeljem in drugimi poslanci iz domovine, ki so prispeli v Pariz, je bilo tudi moje prvo srečanje z zavednimi ljudmi iz povojne Jugoslavije. V začetku je stanoval na Rue Elise, pozneje pa na jugoslovanski ambasadi. V tem času sem delala z njim in zanj kot gospodinja, kuharica, skratka, prišla sem za vsako delo.

Vsakokrat, ko sva se srečala, čeravno je bil tako zaposlen s pripravami na to pomembno srečanje delegatov, je našel prijazno besedo in topel nasmeh zame. Ne le jaz, temveč vsi zavedni Jugoslovani, ki smo tedaj služili kruh v Franciji, smo spoznali, da je bil naš prijatelj. Zdelo se mi je, kot da je s seboj prinesel velik kos domovine, po kateri smo hrepeneli, saj smo se v razgovoru z njim in v njegovi bližini počutili kakor doma.

Še danes imam pred očmi dogodek, ko sem pripravljala konferenčno sobo, kjer so se prvič sestali naši delegati. S pladnjem v rokah sem vstopila v to sobo, ki je bila tudi jedilnica. Tovariš Kardelj me je takoj opazil in me z rahlim poklonom prijazno pozdravil.

Ob spoznanju, da sem mu enaka, da med menoj, ki sem opravljala gospodinjinska dela, in med zbranimi diplomati ne dela razlik, sem začutila njegovo iskreno tovarištvo in plemenitost.

Nazadnje sem se srečala z njim pred dvema letoma, ko smo proslavljali 40-letnico ustanovitve Komunistične partije Slovenije. Tedaj sva z njegovo ženo Pepco celo obudili nekaj spominov na dogodka pred 31 leti v Parizu.

Ves čas od prvega srečanja s tovarišem Edvardom Kardeljem sem spremljala njegovo pomembno delo, prebrala sem veliko njegovih člankov in drugih del. V njem sem spoznala velikega revolucionarja in borca za napredne ideje in razvoj naše socialistične samoupravne skupnosti.

Klara Perčič

VASE ZGODBE

SLOVENCİ, PRVI HMELJARJI V PATAGONIJI

Skoraj bo minilo trideset let, odkar me je pivovarniška družba »Quilmes« poslala v Patagonijo, južni del Argentine, da bi preučil ekološke razmere za gojenje hmelja. V provinci Buenos Aires namreč niso imeli najboljših uspehov, zato smo se preselili na jug, kjer so poskusi pokazali lepše uspehe.

Zaradi problemov, do katerih je prišlo med vojno v zvezi z uvozom hmelja iz različnih dežel srednje Evrope in severne Amerike, je bilo čedalje večje zanimanje za gojenje hmelja v Argentini. Težave pa smo imeli s sortami, ki so bile sicer vse priznane v Evropi, v novih ekoloških okoliščinah pa se niso mogle uveljaviti.

Danes goje hmelj v Argentini na dveh področjih: v dolini rek Rio Negro in Neuquén ter pod andskimi gorami v El Bolsonu. Imamo več novih sort z večjo količino sestavin, ki so važne za izdelovanje piva. V tem zapisu pa ne nameravam razpravljati in tudi ne podrobno analizirati posameznih faktorjev, ki so pomembni za uspešno hmeljarjenje in boljšo kvaliteto piva. Slovenske bralce po svetu bi rad seznanil le z dejstvom, da so bili

ravno Slovenci tisti, ki so po nasvetih pivovarniške industrije začeli s hmeljarstvom v argentinski Patagoniji.

V lepi oazi sredi obširne stepe, kjer se stekata reki Limay in Neuquén v Rio Negro, se je naselilo nekaj Slovencev, ki so zapustili svojo rodno Primorsko po prvi svetovni vojni, ko je bila njihova ožja domovina priključena k Italiji. Med njimi so bili tudi bratje Anton, Franc in Vladimir Sinigoj, doma iz Dornberka. Ko so videli še toliko neobdelane in rodovitne zemlje, so se odločili za kmetijstvo. Pri Angležih, ki so takrat vodili glavni poskusni center za sadjarstvo v provinciah Rio Negro in Neuquén, so si pridobili strokovnega znanja in so se kmalu osamosvojili. Njihove »čakre« (posestva) so bile vedno vzgled argentinskim sadjarjem in v ponos vsem Slovencem.

Bratje Sinigoj so postali tudi hmeljarji. Ko smo po prvih uspešnih poskusih začeli s pospeševanjem hmeljarstva — ta naloga je bila naložena meni in sem jo moral tudi do konca izvesti — sem se seveda najprej pozanimal, če živi kak Slovenec v teh 1200 km od Buenos Airesa oddaljenih krajih. Izvedel sem, da živi v kraju Cinco Saltos Anton Sinigoj, tudi vodilna osebnost slovenskega življa v tej lepi patagonski oazi. Takoj sem se napotil k njemu.

Ko sem iskal Sinigojevo čakro, sem se skoraj izgubil v labirintu povsod enakih poti, obdanih z visokimi stenami mogočnih topolov, ki ščitijo kulture pred močnimi vetrovi. Avto se je ustavil pod lesu, ki je odpirala pot ob zeleni živi meji. Nasmijan gospod je sedel za volanom. Vprašal sem ga špansko, ali ve, kje živi Anton Sinigoj. »Seveda«, je odgovoril, »saj ste tik pred njegovo čakro. Anton je moj brat...« »Potem pa nadaljujva kar po domače,« sem pristavil. Vesel sem bil, da sem spoznal Franca Sinigoja, Antonovega brata, tudi sadjarja iz Centenaria, kraja, ki leži na drugi strani reke Neuquén.

Anton Sinigoj me je lepo sprejel in mi predstavil družino ter še nekaj Slovencev, ki so delali na njegovem posestvu. Po daljših razgovorih sem mu razložil načrte naše pivovarniške družbe. Previdno sem mu izrazil željo, da bi bilo lepo, če bi Slovenci postali pio-

nirji hmeljarstva v Patagoniji. Nasmehnil se je in ni odgovoril...

Potem me je povabil na dveurni sprehod po svoji obsežni čakri ob reki Neuquén. Pripovedoval mi je o začetnih težavah. Upirala se mu je reka in veter mu je raznašal zemljo, dokler ni bila dokončno pokrita z deteljo in sadnim drevjem ter zaščitena z visokimi topoli. Preusmeril je tudi tok reke in tako pridobil 50 hektarjev rodovitne zemlje; ta njegova dela so občudovanja vredna. »Kakor vidite,« je dejal, »je vsa čakra zasajena, sadno drevje je že v večji meri v polni plodnosti, vendar pa je bilo treba na to čakati dolga leta...« Vendar mu nekaj le ni dalo miru: »Res bi bilo lepo, ko bi bili mi prvi v tej kulturi...«

Ko sem se poslavljaj, mi je segel v roko in dejal: »Kar pridite, pripeljite material in sadike, takoj bom pripravil dva hektarja zemljišča!«

Skoraj mi je postalo žal, da sem ga prepričal, saj sem vedel, da bo moral posekati najmanj dvesto dreves jablan v polni rodnosti. Tako je bil zasajen prvi hmeljnik v letu 1949 in Anton Sinigoj je postal pionir argentinskega hmeljarstva v Patagoniji. Kmalu za tem je še razširil plantaže, sezidal primerne sušilnice in si nabavil obiralni stroj. Leta 1957 se je preselil v El Bolson, lepo dolino pod južnimi Andi, kjer je s svojim sinom Vladimirom ustanovil hmeljarsko podjetje »Lago Puelo« (Lago Puelo je jezero na argentinsko-čilski meji). Skoraj 50 hektarjev žičnic vsako leto prekrije »zeleno zlato«.

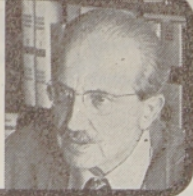
Tudi brata Franc in Vladimir sta postala hmeljarja. Pozneje se jim je pridružil še Budinek iz Kranjske Gore. Vsi obirajo strojno in sušijo v lastnih sušilnicah. Rojaka Antona Sinigoja ni več med nami — njegovo hmeljarsko podjetje zdaj vodi sin Vladimir.

Tako se je ena izmed štajerskih slovenskih tradicij prenesla tudi med rojake na najjužnejšem predelu ameriškega kontinenta. Kot tehničnega svetovalca me pot večkrat zanese med slovenske hmeljarje v Argentini. Radi se pogovarjamo o tehnološkem napredku v svetu, še najraje pa o dosežkih slovenskega hmeljarstva in o uspehih mednarodnih priznanih slovenskih raziskovalcev.

Dr. Leopold Leskovar,
Cipolletti, Rio Negro, Argentina

Anton Sinigoj s sinom Vladimirom v svojem hmeljniku

PO FRANCOŠČINI K SLOVENŠČINI

Naši rojaki so razkropljeni po vsem svetu, njihove družine živijo sredi povsem tujih jezikovnih skupin. Pouk iz slovenščine in v slovenščini si morejo privoščiti samo večje strnjene skupine naših naseljencev, drugače je pa drugi in tretji rod jezikovno prepuščen staršem in okolju.

V kratkih pregledih sem že opozoril na nekaj priročnikov in vadnic slovenščine, ki so lahko v pomoč rojakom ali tujcem bodisi samoukom ali učiteljem.

Seveda je pri vseh takih in podobnih vadnicah pomembno, na kakšni ravni je znanje slovenščine pri tistih, ki bi se radi temeljiteje naučili tega jezika. Če si ga samo obnavljajo ali utrjujejo, si lahko pomagajo z branjem slovenskih del, naj bo že učnih knjig (slovnice, vadnice) ali pa romanov, povesti, pesmi in časopisov.

Drugi se morajo zateči k dvojezičnim učbenikom in vadnicam, kjer je ob slovenščini, ki bi se ji želeli priučiti, še jezik, ki ga bolj obvladajo ali so ga vsaj imeli v šoli. Tako se lahko dogaja tudi otrokom naših rojakov, ki doma sicer še govorijo slovensko, v šoli, na cesti, v družbi pa slišijo samo tuj jezik. Marsikateri od takih otrok je za povrh deležen še obdobja »neumnih« let, ko misli, da mu slovenščina staršev ne bo nikoli nič koristila, in se oprime samo tujega jezika. Ko preraste tako prehodno obdobje in dozori, po navadi sprevidi, da ga je polomil in se prenaglil, ko je tako zviška zanemarjal slovenščino, s tem pa zamudil dragoceni čas mladih, dojemljivih možganov, ko bi se igranje ob starših in v medsebojnih pogovorih zadosti naučil slovenščine, da bi potem lahko samostojno napredoval v nji.

Tudi takim učencem so potem namenjeni dvojezični učbeniki in priročniki.

Danes si na kratko oglejmo dve taki knjigi, ki lahko na francoskem področju in v francoščini šolanemu pomagata pri učenju slovenščine.

Prva je UČBENIK SLOVENSKEGA JEZIKA — LE SLOVÈNE A VOTRE PORTÉE. Pripravil jo je profesor Franc Jakopin, v francoščini pa priredil Viktor Jesenik. Založila jo je Slovenska izseljenska matica v sodelovanju z Mladinsko knjigo v Ljubljani (1962).

Učbenik ni obsežen, vendar je pripravljen po preizkušenem obrazcu: kratki sestavki in pogovori v slovenščini, prevodi posameznih težkih odlomkov v francoščino, razlage besed in stavkov, najnujnejši podatki iz slovenske slovnice od izreke do sklanjatve in spregatve in skladnje, vaje in kratek slovensko-francoski slovar.

Slovenska izseljenska matica si je kot založnica in pobudnica te knjige postavila povsem jasen cilj: predvsem osvežiti znanje slovenščine pri naših rojaki in njihovih otrocih, ki nimajo več trdnih jezikovnih povezav z domovino, in doseči živ stik s sodobno sloveščino, hkrati pa naj bi bila knjiga koristna tudi tujim turistom.

Učbenik je prav gotovo izpolnil veliko vrzel na francoskem jezikovnem področju, saj je naših rojakov še zmeraj veliko v deželah s francoščino kot uradnim jezikom, naj bo že v Evropi ali v Severni Ameriki ali drugod.

Velika dragocenost tega učbenika so gotovo skrbna navodila za izreko, izpeljana v pogovorih in kratkih sestavkih, pa tudi v slovarčku podprta z dosledno sodobno akcentuacijo, ki naj tudi samouku pripomore k pravilni zgovarjavi slovenščine.

UČBENIK SLOVENSKEGA JEZIKA je kratek, poljuden, praktičen, pregleden, vabljev, kot nalašč za žepni priročnik turistu, ki je že malo doma v slovenščini.

Povsem drugačna pa je druga knjiga, ki bi jo rad danes predstavil. To je namreč ESSAI DE GRAMMAIRE SLOVÈNE (Poskus slovenske slovnice), ki ga je napisal francoski profesor Claude Vincenot, izdala pa Mladinska knjiga (1975).

Profesor Claude Vincenot je bil nekaj let štipendist in potem lektor na univerzi v Ljubljani in se je v tem obdobju tako poglobil v slovenščino, da je napisal zelo izčrpno znanstveno slovnico slovenščine, metodološko oprto na sodobne lingvistične tokove, napisano v francoščini in z upoštevanjem najnovejših jezikovnih dognanj.

Vincenotova SLOVENSKA SLOVNICA je zelo imenitna knjiga, seveda namenjena predvsem človeku, ki bi rad slovenščino poznal tudi z jezikoslovne, tako rekoč teoretične plati, in sicer poznal temeljito in do dna in na vseh ravneh. V obsežni knjigi (356 strani) so vsa poglavja obdelana zelo izčrpno, dodane pa je tudi precej literature, ki naj strokovnjaku pomaga še k nadaljnjim, bolj specialnim priročnikom in znanstvenim razpravam.

Tako se obe knjigi, ki ju danes tu predstavljam, med seboj svojevrstno dopolnjujeta in izpolnjujeta vrzel za pouk slovenščine na področjih, kjer je pri pouku lahko v pomoč francoščine, torej tudi v Kanadi, od koder smo ravno dobili vprašanje, katera knjige so na voljo za pouk slovenščine za samouke in že deloma podkovane v slovenščini.

Spominu OTONA ŽUPANČIČA in njegovemu letu sta se oddolžili dve slovenski založbi. Cankarjeva založba je izdala doslej neznane Župančičeve pesmi v knjižici z naslovom Pesmi za Berto, Slovenska matica pa pesnikovo — prav tako doslej neznan — zbirko z naslovom Med ostrnicami. Obe zbirki je odkril, uredil in jima napisal spremne besede in pojasnila dr. Joža Mahnič. Vsekakor sta obe zanimivi za širok krog prijateljev Župančičeve poezije in pesnikove častilce.

Za stoletnico pesnikovega rojstva pa je tudi založba Oblike in izrazi (Formes et langages) iz Uzèsa v Franciji izdala v zbirki Sodobni pesniki (Poètes actuels) 78 strani obsegajočo knjigo z Župančičevim imenom v naslovu. Uvodni besedi sta napisala slovenski pisatelj in politik Beno Župančič ter francoski pesnik in kritik Marc Alyn; Župančičeve pesmi je najprej v prozi prevedel prof. Viktor Jesenik, nato pa prepesnil Marc Alyn. Pesmi v knjigi so razporejene v tri skupine: v ljubezenske, miselno kozmične in občestvene, domovinske in socialne; izbor je zajel res najbolj značilne in kvalitetne Župančičeve stvaritve; prevodi so odlični in do odtenkov upošteva ju občutje in misel, izraz in podoba, ritem in rime izvirnika. Alynu, ki je že prej francoskemu in svetovnemu občinstvu posredoval dva izbora iz slovenske poezije, posebej še Gradnika, Kosovela, Bora in Vipotnika, gre zasluga, da je za Tesnièrom, avtorjem zajetne knjige o Župančiču, odprl vrata v svet tudi njegovi umetnosti. Želim, da bi po novi knjigi segali zlasti tisti mlajši rodovi naših izseljencev v Franciji, Belgiji in Kanadi, ki ne obvladajo več materinščine, da bodo vsaj v francoščini spoznali svojega vélikega rojaka.

JANEZ ZUPAN: PLITVE KORENINE, povest v zbirki Pota mladih, Mladinska knjiga, Ljubljana. Vedno bolj plitve so korenine, ki priklepajo današnje mlade kmečke ljudi na zemljo, in vedno bolj so krhke vezi med stoletno patriarhalno tradicijo ter sodobnim načinom življenja. Nekako takšna je vodilna misel mladega pripovednika, ki jo je izpovedal z vso čustveno prizadetostjo v svojem knjižnem prvencu.

OD UGANKE DO UGANKE, Pionirjeva knjižnica Mladinske knjige, Ljubljana. Izrazitemu nabiranju novega znanja je namenjena knjižica avtorjev Draga Bajta, Pavla Gregorca in Igorja Longyke. V njej bodo našli svoje »učilo« vsi ugankarji, kajti brez določenega znanja ni uspešnega reševanja. Zato je pričujoča knjižica imeniten priročnik, sestavljen jasno in nazorno, ki bo v prid tudi odraslim ugankarjem.

MISLIMO NA GLAS

MODA 79 PO SLOVENSKO

Gospodarsko razstavišče v Ljubljani je letošnji januar že štiriindvajsetič pritegnilo metražerje, konfektionarje, pleteninarje, klobučarje, torbarje, krznarje in čevljarje iz cele Jugoslavije. Na 15.000 kvadratnih metrov je svoje novosti teden dni prikazovalo okrog 500 razstavljalcev; potrudili so se, da bi ponudili občinstvu v ogled najlepše in najbolj modne izdelke iz svojih proizvodnih dvoran.

Najbolje so se, taka je že dolgoletna navada, odrezali slovenski proizvajalci. Od enajstih možnih zlatih zmajev, najvišjih sejmskih nagrad, jih je ostalo v Sloveniji deset, diplom pa je bilo — izdelkom slovenskih tovarn — podeljenih devet. 24. sejem jugoslovanske mode v Ljubljani je torej izzzvenel v prid slovenskemu proizvajalcu.

Najimennitnejše so bile — kot je že vsa leta v navadi — slovenske pletenine. Iz Pariza in Rima prihajajočo modo so slovenski pleteninarji iz tovarn Rašica, Angora in Almira uspešno prilagodili domačemu načinu življenja, uporabnosti in estetskemu pojmovanju. Znajo je že, da je prav po pleteninah, ki prihajajo iz slovenskih tovarn, v številnih evropskih deželah veliko povpraševanja, in da prejema jo le-te na pomembnih mednarodnih sejmih v tujini največkrat prve nagrade.

V korak z modo so tokrat presenetljivo urno stopili slovenski metražerji; stkali so metre zelo kakovostnih in vzorčno in barvno, v slogu mode, ki bo veljala od prvih pomladnih dni, zelo aktualnih blagov. Slovenka — in Jugoslovanka seveda — bo lahko kupovala, če ji bodo to omogočili trgovci, ki so se pridno sukali na sejmju, okusno porisana in obarvana blaga, kakršnih bi bila vesela še tako razvajena Parižanka ali Rimljanka.

Veselimo se lahko že v pomladnih dneh tudi slovenskih konfekcijskih izdelkov. Škofjeloška tovarna Kroj bo do tlej poslala v trgovine zelo čedno kolekcijo mehkih volnenih plaščev v modni olivnozeleni barvi, novomeški Labod, ki je s svojo razstavljenjo kolekcijo na sejmju zaskominal sleherno sejmsko obiskovalko, načrtuje serijsko izdelavo ožjih kril, kot smo jih zadnje leto vajene, imenitnih dvodelnih kompletov in vedno uporabnih in modnih srajčnih oblek, murskosoboška Mura pa bo poskrbela za prikupne ženske obleke in bluze in hkrati za izredno čedne moške obleke in srajce.

Imenitna paša za oči so bila usnjena in krznena oblačila, ki so jih bili ukrojili v slovenskokonjiškem Konusu in bi jih lahko prodajali v še tako imenitem tujem butiku, najlepše in najbolj modne perilo je tudi letos prišlo iz metliške Beti (spalna oblačila v slogu Travolte, ki ga čisla mladina), sevniške Lisce, imenitne moške srajce iz mariborskega Pika, navdušujoče čedna posteljina iz Tržiča in celjske Metke, po zavese in prte pa bo treba iti v tovarno Induplati v Jaršah in ljubljansko Velano.

Posebno poglavje so torbice. Tokove torbice, potvalke in kovčki so že leta znani kot najbolj modni in tudi izredno kakovostni; pridružujejo se jim tokrat torbice, ki so jih naredili v ljubljanskem Galantu, najlepše dežnike pa delajo v lendavskem Indipu.

Še beseda o najnovejših slovenskih modnih predlogih za dodatke, ki popestré sleherno oblačilo. Čedni pasovi so Tokovi, letos izredno modne ozke ženske pletene kravate Rašičine, rute so najlepše, ko jih naredé v Preboldu, čepice in klobuke pri Šeširu v Škofji Loki, po najimennitnejše moške kravate pa bomo — tako kot vedno — hodili h kamniškemu Svlanitu. Ta tovarna je tudi letošnji januar razstavila lepe frotirne brisače in kopalne plašče, ljubljanska Pletenina pa precej variant zelo modnih kopalnih oblek in veselih počitniških oblačil v živahnih barvnih odtenkih.

SLOVENSKI LONEC

KRANJSKA PEČENKA

Lep kos teletine solimo in vanj zarezemo za prst široko zarezo, ki jo omastimo z oljem, nato pa vanjo porinemo polovico surove ne predebele kranjske klobase. Zarezo zatem zašpilimo z zobotrebem in pečenko počasi pečemo v pečici. Ko je meso pečeno, pečenko razrežemo na počezne rezine, da je klobasa v sredi. V pečenkim sok malo pred serviranjem damo za žlico naribanega hrena in pustimo, da hitro prevre (če vre predolgo, postane hren grenak), zatem primešamo še žlico smetane in s tem sokom oblijemo pečenko.

Lepo pečena kranjska pečenka je zelo primerna tudi za hladni narezek.

FIŽOL S SVINJSKO GLAVO

Kilogram svinjske glave skuhamo v vodi, ki smo ji dodali lovorjev list, nekaj zrnč celega popra, 3 nenarezane rdeče korenčke. Posebej skuhamo pol kg fižola, ki smo ga prejšnji dan namočili, dodamo lovor, timijan, strok strtega česna in na maščobi prepraženo sesekljano čebulo. Ko je glava kuhana, meso odločimo od kosti in narežemo ter dodamo fižolu, enako tudi korenje, ki se je kuhalo zraven in potem precedimo k fižolu še juho. Solimo, popramo in ko jed še enkrat prevre, jo okisamo z vinskim kisom.

KOBARIŠKI ŠTRUKLJI

Te štrukeljce pripravljajo na Kobariškem ob raznih družinskih praznikih, ko jih običeje sorodniki in prijatelji.

Za 50 štrukeljcev potrebujemo kilogram bele presejane moke. Moko poparimo z osoljenim kropom in z leseno žlico dobro premešamo. Ko se testo ohladi, izoblikujemo iz njega tanek svaljek, ki ga zrežemo na enake koščke. Vsak košček z dlanjo potolčemo, da se splošči v podolgovate krpice. Na vsako krpico damo podolgovat svaljek nadeva, ki ga pripravimo tako: 1/4 kg drobtin prepražimo na 1/4 kg surovega masla. 1/4 kg orehovitih jedrc zmeljemo in prevremo v oslajenem mleku. 1/4 kg rozin operemo in namočimo v rumu. Vse sestavine zmešamo, dodamo 1/4 kg sladkorja, malo cimeta, zmetih nageljnovih klinčkov in nastrgane limonine lupinice. Nadev ne sme biti premoker. Iz njega naredimo svaljke, ki jih polagamo na koščke testa. Testo stisnemo skupaj tako, da ima štrukeljce na eni strani naborček iz testa. V sredi ga zavijemo ali pritisnemo nanj s prstom, da se naredi vdolbinica. Štrukeljci naj bodo orehove velikosti. Zložimo jih na pomokano desko in jih lahko hranimo tudi dva dni na hladnem. Lahko jih skuhamo ali ocvremo. Kuhamo jih pol ure, a zavreti ne smejo. Voda naj bo tik vrelišča. Med kuho jih ne smemo mešati, posodo le večkrat potresemo. Ko splavajo na vrh, so skuhami. Kuhane zabelimo s prepraženimi maslenimi drobtinami.

FILATELIJA

DOMAČE VIZE

VAS KOTICEK

SOCIALNA GRAFIKA

28. novembra je Skupnost jugoslovanskih PTT izdala tradicionalno serijo petih tribarvnih znamk »Umetnost v Jugoslaviji skozi stoletja«, na katerih je reproducirala naslednje grafike:

2,00 din — Marjan Detoni (Križevci 1905): List št. III iz mape linorezov »Ljudje s Seine« (1934), naklada 1.000.008 kosov;

3,40 din — Maksim Sedej (Dobračeva pri cireh 1909 — Ljubljana 1974): List št. VII iz mape »Bog v Trbovljah« (1938), naklada 1.000.008 kosov;

4,90 din — Daniel Ozmo (Olovo 1912 — Jasenovac 1942): »Sekanje dreves« iz mape »Iz bosenskih gozdov« (1939), naklada 750.006 kosov;

6,00 din — Prvoslav-Pivo Karamatijević (Nova Varoš 1902 — Reka 1963): Linorez »Malica« iz mape »Zemlja« (1938), naklada 500.004 kosov in

10,00 din — Djordje Andrejević-Kun (Wroclaw, Poljska 1904 — Beograd 1964): Lesorez »Sposobni so tudi za najbolj gnusne zločine« iz mape »Za svobodo« (1939), naklada 225.000 kosov.

Motive je izbral univ. profesor dr. Lazar Trifunović, grafično obdelavo pa je oskrbel akad. slikar Andreja Milenković. Znamke je natisnila »VEB Wertpapierdruckerei« iz Leipziga, DR Nemčija, v heliografurii v prodajnih polah po 9 kosov.

NOVOLETNA SERIJA

11. decembra je Skupnost JPTT izdala zadnjo lanskoletno izdajo, ki naj bi služila za frankiranje novoletnih čestitk. Serija obsega štiri vrednote: za 1,50, 2,00, 3,40 in 4,90 din, vendar sta za vsako vrednost izšli po dve znamki, in sicer ena z motivom iz živalskega in ena z motivom iz rastlinskega sveta. Tako serija obsega po 4 znamke favne in flore v skupni nominalni vrednosti 23,60 din. Skupnost JPTT je poskrbela za atraktivnost, saj je vsaka vrednost natisnjena v eni poli tako, da obsega pola po 13 znamk z živalskim motivom in po 12 znamk z rastlinskim, torej skupno 25 kosov iste nominalne vrednosti. Razpored znamk v polah je naslednji (A pomeni živalski, B pa rastlinski motiv): prva vrsta — AAABB, druga vrsta — AABBB, tretja vrsta ABABA, četrta vrsta — BBBAA in zadnja vrsta — BBAAA.

Konec decembra pa so vrednote za 2,00, 3,40 in 4,90 din izšle tudi v zveščičih v spremenjenih barvah! Zveščič obsega dva lista z znamkami — na prvem so po štiri znamke motivov A in B za 2,00 din, na drugem pa 4 vrednote po 4,90 din (po dva motiva A in B) in 4 vrednote po 4,90 din (po dva motiva A in B). Nominalna vrednost zveščiča je 49,20 din.

DVE POJOČI DESETLETJI bosta letos za IVANKO KRAŠEVEC. Naj je slišati še tako nemogoče (in tudi nekavalirsko), pevka veselo priznava, da se bo zgodilo prav to in da drugače sploh ne more biti. Polni dve desetletji bosta mimo, kar je stopila pred mikrofone in skoraj prav toliko od njenega prvega velikega uspeha — popevke »Bele rože iz Aten«. Že zgodaj pa je pojoča Belokranjica pristopila k ansamblu Mihe Dovžana in z njim pela dobrih deset let, nato pa se je pridružila Alpskemu kvintetu, s katerim nastopa še zdaj. Prav s slednjim so povezani njeni zadnji uspehi in z ansambлом, v katerem igra tudi njen mož, bo Ivanka v letošnjem letu proslavila svoj pevski praznik. Kdaj in kje bo to, je težko napovedati, saj so »alpinci« po sila odmevnem nastopu v Kranjski gori (v dneh tekmovanja za svetovni pokal v alpskem smučanju) kot kafra izginili v neznanu, kjer bodo v miru pripravili program za snemanje nove plošče pri tvrdki RCA.

Tiho, zato pa toliko bolj delovno, pripravljajo »bojni načrt« praznovanja ob petnajstletnici ansambla tudi skupina LOJ-ZETA SLAKA. Slavje bodo Slakovi fantje potegnili prek celega leta, začeli pa ga bodo z jubilejnim koncertom 16. marca v Hali Tivoli v Ljubljani, na katerem bodo prejeli drugo zlato ploščo TGP Helidon — Obzorja ter tretjo zlato kaseto PKP RTV Ljubljana. Ob jubileju bodo kajpak izdali posebno prazničen dvojni album s 24 novimi vižami, pri Produkciji kaset in plošč RTV Ljubljana pa bosta izšli dve kaseti Slakovih uspešnic, ki so bile doslej posnete le na ploščah. S programom jubilejnega koncerta, ki bo prenovljen in oblečen v pisano živahne viže, bodo jubilarje po dolgem in po čez obšli domovino, za piko na i pa pripravljajo tudi novično gostovanje med prijatelji svojih napevov onkraj velike luže — med slovenskimi rojaki v Združenih državah Amerike in v Kanadi. (Natančne podatke o turneji vam bomo pravočasno posredovali.)

DEVETI ZAMEJSKI FESTIVAL »ŠTEVERJAN '79« je napovedan za 7. in 8. julij 1979. Prireditelji — ansambel Lojze Hlede in Kulturno prosvetno društvo Franc B. Sedej — vabijo vse ansamble domačih viž k sodelovanju z razpisom, po katerem se je treba prijaviti za nastop do 1. aprila letos. Poleg podatkov o ansamblu je treba k prijavi priložiti notno gradivo ter besedilo dveh izvornih, doslej neizvajanih domačih viž, prav tako pa tudi kratek opis ansambla. Če ste se odločili za nastop na tej razigrani in nadvse skrbno pripravljene glasbeni manifestaciji v zamejstvu, pošljite svojo prijavo na naslov: S. K. P. D. Franc B. Sedej + Ansambel Lojze Hlede, Trg svobode 6, 34070 Števerjan, S. Floriano — Italija.

Prodaj skupaj ali posamezno stanovanjsko hišo z gospodarskim poslopjem in 700 m² zemlje. Hiša je zelo primerna za obrt in stanovanje. Nahaja se na Javorniku, Savska c. 2 pri Jesenicah, Slovenija, Jugoslavija. Oglasite se na naslov: *Godec Vida, Dobja vas 156, 62390 Ravne na Koroškem, Jugoslavija.*

Stanovanjski objekt z opremljenim gostinskim lokalom, plantažnim vinogradom in sadovnjakom v skupni izmeri 42 arov ob asfaltni cesti, odmaknjen 3 km od Krškega, ugodno prodam. *Mižigoj Dane, 68270 Krško, Župančičeva 4, tel. 068—71 637.*

IZDELUJEM DRUŠTVENE PRA-PORE IN ZASTAVE. Ponudbe sprejema: Vidmar Andrej, Tacen 47, 61211 Šmartno, Ljubljana, Slovenija, Jugoslavija.

Prodaj skoraj novo garsonjero, velikosti 28 m², s centralnim ogrevanjem, telefonskim priključkom in manjšim kletnim prostorom. Garsonjera se nahaja v visokem pritličju manjšega bloka v lepo urejenem naselju v Slovenj Gradcu. Cena je 29.000 DM. Ponudbe pod »Slovenj Gradec« na naslov Slovenske izseljenke matice, Ljubljana, Cankarjeva 1/II.

POPRAVEK

V 2. številki Rodne grude je v članku Naše žene v Ameriki, kjer smo predstavili ustanoviteljico Slovenske ženske zveze Marie Prislundovo, prišlo na strani 13 do neljube napake. Slovenska ženska zveza je bila ustanovljena leta 1926 v Chicagu in ne v Clevelandu, kot je bilo pomotoma zapisano. Za napako se vam opravičujemo in prosimo, da jo upoštevate.

Uredništvo

ZAČASNO ZAPOSLENI V NEMČIJI IN SORODNIKI DOMA

Poslužite se rednih tedenskih letov, ki so namenjeni samo vam in vašim sorodnikom doma, leti so do 50 % cenejši od rednih linij. Letimo:

Düsseldorf	}	Zagreb	}	Düsseldorf
Frankfurt		Split		Frankfurt
Hamburg		Beograd		Hamburg
Hannover				Hannover
Stuttgart				Stuttgart

IZKORISTITE VELIKONOČNE PRAZNIKE ZA OBISK VAŠIH NAJDRAŽJIH

Prodaja kart in informacije: **ZR Nemčija**,

Grimex & Co. KG

Wilhelm-Leuschner Str. 25

6000 Frankfurt/Main ● Postfach 3009 ●
Telefon (0611) 25731 s filialami

6000 Frankfurt/M. ● Münchener Str. 42 ●
Telefon (0611) 23 34 56

4000 Düsseldorf 1 ● Steinstr. 20 ●
Telefon (0211) 32 98 78

2000 Hamburg 1 ● Lange Reihe 20 ●
Telefon (040) 24 30 29 + 24 68 08

4800 Bielefeld 1 ● Herfoder Str. 31 (Berl. Platz)
● Telefon (0521) 63282

Ljubljana: Inex adria aviopromet, Titova 48,
Tel. 313-366 in vse turistične poslovalnice
v Sloveniji in Jugoslaviji

Gradbeno podjetje **TEHNIKA TOZD 5**
Industrija gradbene keramike n. sol. o.
68210 TREBNJE — RAČJE SELO

Spoštovani!

Dovolite nam, da vam predstavimo našo tovarno. Tovarna keramičnih ploščic IGK je na našem tržišču še dokaj neznan. Tovarna je postavljena v mirno idilično okolje v neposredni bližini Trebnjega na Dolenjskem in je edina v Jugoslaviji, ki dela po suhi tehnologiji, ki tržišču daje nov, do sedaj neznan artikel: rustikalne keramične ploščice. Te ploščice so izdelane po suhi tehnologiji, katere posebnost je v tem, da se glazura v suhem stanju nanaša na osnovno surovino ter se istočasno z njo stiska pod zelo visokimi pritiski, nakar z enkratnim žganjem v tunnelski peči nastane izdelek z rustikalnim videzom glazirane površine. Ploščice žgemo na zelo visoki temperaturi, kar jim daje veliko odpornost na delovanje kislin, lugov, prav tako pa tudi popolno odpornost na atmosferske vplive.

Naše ploščice so zlasti uporabne za oblaganje tal, sten, fasad, teras, prostorov v kemični in prehrabeni industriji. Izdelki so izredno priporočljivi za vsakovrstne zunanje obloge (fasade, stene, terase) zato, ker so odporni na temperaturne razlike, saj zdržijo od plus 50, minus 50 stopinj Celzija in več. Zlasti vam priporočamo naše neglazirane opečno rdeče keramične ploščice, ker imajo izredne tehnično-tehnološke lastnosti.

Za polaganje neglaziranih in glaziranih ploščic priporočamo lepila nivedur, nerekol, teol Ljubljana, Cinkarna Celje in druga, s katerimi je polaganje izredno enostavno.

Po polaganju pa priporočamo, da ploščice očistite z vodo, lahko pa tudi z razredčeno solno kislino, nakar neglazirane ploščice lahko premažete z različnimi sredstvi. Zlasti vam priporočamo: tecarol, sadolins, laneno olje, klareks itd.

Za oblaganje fasad vam zaenkrat priporočamo, da ploščice polagate v cementno vezivo, po polaganju pa jih očistite z razredčeno solno kislino. Za rezanje ploščic so najbolj primerna vidia koleščki, s katerimi ne boste imeli nobenih težav.

Osnovni tehnični podatki za naše izdelke:

dimenzije: 200 × 100 × 10 mm
upogibna trdnost: od minimalno 250 kp/cm² in več
trdota glazure: minimalno 6 po MOHS
odpornost na kisline in luge ustreza JUS
odpornost na temperaturo in vremenske vplive
vpijanje vode: 1,5 do 3,5 %

Razen v trgovinah po Sloveniji prodajamo ploščice tudi v industrijski prodajalni tovarne v *Trebnjem*. Prednost, ki se vam ponuja z obiskom naše industrijske prodajalne, je poleg praktično neomejene možnosti izbire tudi v tem, da lahko dobite še izdelke, ki jih ne prodajamo v trgovskem omrežju.

ZAKAJ NE PO SLOVENSKO SLOVENE BY DIRECT METHOD

ponovno v prodaji!

Številni slovenski rojaki po svetu in številni tujci, ki so se želeli naučiti slovenski jezik, so že pred leti spoznali pravo vrednost tega modernega učbenika, ki ga je izdala Slovenska izseljenska matica. Učbenik sestavlja knjiga z razlago v angleškem jeziku in šest malih gramofonskih plošč v ličnem skupnem ovitku. Zaloga kompletov je bila kmalu razprodana, glede na veliko zanimanje pa se je Slovenska izseljenska matica odločila, da ponovno dopolni večje število izvodov z gramofonskimi ploščami.

Učbenik slovenščine za tujce »ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« — Slovene by direct Method je primeren tako za tiste, ki že imajo osnovno znanje slovenščine, pa bi si ga želeli le obnoviti in razširiti, kakor za tiste, ki ne znajo ničesar, in bi se radi naučili slovensko za vsakdanjo rabo.

Avtor učbenika je znani slovenski jezikoslovec, univerzitetni profesor dr. Jože Toporišič, ki se je v zadnjem času uveljavil zlasti s slovniciami slovenskega jezika za osnovne in srednje šole in tudi z znanstveno slovensko slovnico.

Cena: 350.— din (20.— USA \$). Poštino zaračunavamo posebej.

Komplete učbenika »ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« lahko naročite na našem naslovu:

*Slovenska izseljenska matica
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
Slovenija-Jugoslavija*

JUGOSLOVENSKI AEROTRANSPORT

Dragi rojaki, najbližja in najhitrejša pot v domovino – z letali JAT! Od aprila 1978 dalje REDNA DIREKTNA LETALSKA ZVEZA LJUBLJANA – NEW YORK v. v. enkrat tedensko. Za vse informacije in rezervacije se obrnite na najbližje predstavništvo JAT v tujini ali JAT – Ljubljana, Miklošičeva 34, telefoni (061) 314-340 ali 314-341

PREDSTAVNIŠTVA JAT v ZDA

NEW YORK JAT-Rockefeller Center, 630 Fifth Avenue, Suite 212, New York N. Y. 10020, (212) 765 4050-765 4057

CLEVELAND JAT-Hanna Building, 1422 Euclid Avenue Cleveland, Ohio 44115 (216) 816-5520

CHICAGO JAT-180 North Michigan Av., Suite 988, Chicago 60601, Ill. USA, (312) 782-1322, (312) 782-1523, (312) 782-1524

DETROIT JAT-1249 Washington Boulevard, Detroit, Mich, 48226, (313) 964-5577

LOS ANGELES JAT- 3440 Wilshire BLVD Suite 803, Los Angeles, California 90010, (213) 388-0379

REVUIA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

APRIL
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA 4

SLOVENIJA

ENGLISH SECTION
pages 19-25

Jugoslovanska zastava na vrhu
Hindukuša — reportažo
o letošnji jugoslovanski
himalajski odpravi na najvišjo
goro sveta Mt. Everest berite
na straneh 8—10.

ENGLISH SECTION

LETTERS TO THE EDITOR

Dear Editor

Our year was filled with sadness, happiness and surprises. After a painful and exhausting battle with cancer, Emma died on January 18th. Dianne, her daughter, survives and lives in Westport, Conn. with her family. Adolph, Marian and Vera are left of the immediate Candon Family. Adolph's son, Bill, lives in Wolcott, N. Y. with his family.

The loss of mother and Emma within 9 months left us emotionally and physically drained. We had often dreamed of exploring our roots and of meeting relatives. We had none in the U. S., so Vera and Marian spent 2 months in Europe and Adolph and Helen followed on a 3 week tour. Dad and mom were born in Austria which is now known as Slovenia, Jugoslavia. We arrived on a sunny day and were able to see the beautiful mountains and green valleys. Our throats tightened as we recalled our parent's stories about their native land. This is where our heritage began!

We visited and learned about Austria and Jugoslavia; their history, culture, and politics. We were surprised to find complete religious freedom in Jugoslavia where Catholicism predominates. We tried to capture what our parents experienced as children. We visited Ljubljana, mom's birthplace; Loski Potok, dad's birthplace; Dubrovnik, world famous resort town; Bled and its mirror-like lake; "Postojnska Jama", the second largest caves in the world; Skofja Loka, oldest city in Jugoslavia which is being restored after severe bombings; Klagenfurt and Villach in Austria where the Hapsburg influence is notable; Herceg-Novci and Tito's summer villa; the opera houses, museums and other historical places.

We had information about dad's family; he corresponded with his two half-sisters. Dad's mother died of smallpox when he was 5 years old and soon his father remarried. His father was 99 years old when he died after the late war. Dad's youngest sister lives in the family home, while his older sister lives about 15 miles away. Both homes are located in a beautiful mountainous area where woodwork is the primary industry. You can imagine how excited we were when we saw the original 120 year old saw on which dad worked as a child. He left for the U. S. when he was 15 years old. We were able to visit the homes, with every convenience and luxury. Each family had at least one car. They are all professional or semi-professionals and make good money. All work; this includes 5 males and 3 females. We suddenly had many relatives, though we knew none before this trip. Our lives have been

enriched with the love and warmth of both dad's and mom's families. We plan to go back in the near future.

We made Ljubljana our home base, since it was centrally located and it was the city where we hoped to locate mom's birthplace. Language was a minor handicap — we were fortunate to have American friends as interpreters. We requested help from the city authorities in helping us locate mom's birthplace. Her birth certificate was located and the address where she was born. We were delighted and unbelievably excited when we finally found a cousin who lives in the 120 year old Skerl home. Mother was the youngest of 18 children and had no living siblings; her parents had died before she came to the U. S. when she was 19 years old. Our cousin and his wife graciously showed us through the house and informed us that there were, other cousins who lived on the vast Skerl estate. We had an opportunity to visit the extensive property, the cemetery where relatives are buried, the small church where the family worshipped, and the stream in which our grandmother mily worshipped, and the stream in which our grandmother and two uncles were drowned.

By the stroke of luck we visited Jugoslavia this year, for early in 1979 all the houses and the total Skerl property will be occupied by new high-rise apartments and parks. The property will no longer exist, except in our memories as an integral part of our heritage.

Helen and Adolph enjoyed their tour which included Jugoslavia, Italy, Austria, Germany and Switzerland. Although their schedule was crowded, pre-planning by Vera and Marian, enabled them to visit the Candon relatives, as well as Helen's relatives in Logatec, Jugoslavia.

Vera and Marian Candon. Fairview Park, Ohio.

I enjoy Rodna gruda magazine. I am an American Slovene and I was a visitor to beautiful Slovenis twice along with my dear late husband Tony. He was born in Črnomelj. He passed away at Novo mesto hospital in 1973 while we were there on vacation. You can imagine by feelings. Looking at the pictures in the magazine brings back many memories both happy and sad.

My parents came from Semic. Mother was a Zugel and father was Pasaric. Am secretary of SNPJ Lodge No. 540 in New Jersey. I wish every one a happy and healthful New Year.

Pozdrav in Na svidenje!

Mary Pezdirc, 2023 Ingalls Ave, Linden, N. J. 07036, USA

Sir:

Sending you a six dollars for your Rodna Gruda magazine. We visited your beautiful country twice already in the past few years. Both our parents came from Jugoslavia (my wife's parents came from Hercegovina and Dalmatia). My parents come from Kukec and Kustanovci.

We just cannot forget the hospitality and kindness we were given by all the people we met. We hope and pray that we will again in the near future visit your beautiful country of our parents, homeland.

We also want to give Vera Mensinger of Allentown, Pa. the honour of showing us this beautiful magazine.

Mr. & Mrs. Alex Gergar Freemansburg, Pa. USA

RODNA GRUDA, Magazine for Slovenes Abroad
Cankarjeva 1/II, 61001 Ljubljana Slovenia-Yugoslavia
Tel. 061/23 102

Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Drago Seliger (Editor-in-chief), Jože Prešeren
(responsible Editor) and Jagoda Vigele
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 7 and
8 are published together as a double issue,
Yearly subscription for overseas countries is 8. — U. S.,
10. — Canadian or 7. — Australian dollars. Payment can
be made direct to our Account. No. 50100-620-010-32002-
-2818/5

at Ljubljanska banka, or by international money order,
or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica«
— in a registered letter

SLOVENIAN LANGUAGE SEMINAR

This past July I was fortunate to represent the Slovene National Benefit Society at the fourteenth annual Seminar of Slovenian Language, Literature and Culture sponsored by the University of Ljubljana. I was selected through a scholarship competition for SNPJ students fluent in Slovenian to attend the two-week program. Classes were held in the Philosophy Department of the University and consisted of classes in language skills, daily lectures on Slovenian history, literature and linguistics. Supervised by Dr. Jože Koruza and his assistant, Ljubica Črnivec, the program was developed specifically for non-native Slovenian-speaking students who are interested in Slovenian linguistics and literature.

More than one hundred international students were divided into classes geared to their various proficiencies in the language. Major aspects included grammar, declensions, the dual tense, pronunciation and analyses of modern Slovenian literature. Several daily lecture series, open to all interested, surveyed literature, history and language. Featured daily lectures included speakers such as Dr. Helga Glušič on Slovenian prose from World War II, Dr. France Bezljaj on lexicography, and Dr. Nace Šumi on Slovenian urbanism. Among the optional afternoon and evening activities were tours of the National Gallery and the architecture of Ljubljana, discussions and performances. The first Sunday field trip was an excursion to Bela Krajina to study the life of Oton Zupančič while the second trip covered the Zasavje and Gorenjsko regions with lectures at the homes of Valvasor, Kersnik and Prešeren.

Through the lecture series and the activities I was able to rediscover the country and its language and analyze their relationships with the rest of the world. Under the tutelage of my instructor, Boža Krakar Vogel, I became impressed with the quality of Slovenian literature and was especially delighted with the enthusiasm of foreign students working with the language. I was fascinated with the varied aspects of Slovenian culture and influences from other lands.

I wholeheartedly thank the University of Ljubljana for having made scholarships available to myself and other students. I also thank the SNPJ Scholarship Committee for having chosen me as a representative of the Society. The Seminar was a valuable and unforgettable experience. I look forward to any future ones.

Joseph Valenčič, Cleveland, Ohio, USA

MILWAUKEE'S USPEH FINDS SUCCESS

1978 has come to a close but it will be remembered for a long time by the Slovenians of Milwaukee, Wis., as the year of success for USPEH.

United Slovenians to Promote our Ethnic Heritage (USPEH) was organized by representatives of 22 fraternal and social organizations in the Milwaukee area for a combined effort to promote and preserve our very precious Slovenian heritage. The initials, USPH, spell out the Slovenian word for success and it turned out to be very prophetic because the result was immediate success.

It was the first time in the history of Milwaukee Slovenes that they united for a common cause and we hope that

their initial effort is only the beginning of even greater uspeh in the future.

The project that united the Milwaukeeans was a commitment to raise \$ 3,750 for the Slovenian exhibit in the Milwaukee Museum's Ethnic Village. The method chosen to raise the funds was a picnic on Sept. 10. The net proceeds amounted to almost \$ 6,000. That spells success with a capital USPEH.

More important than the money raised, however, was the new found unity among the Slovenes of Milwaukee. We learned that there are no barriers when it comes to letting people know that we are proud and happy to be Slovenians.

Included in the membership of USPEH are representatives of the American Slovenian Catholic Union (KSKJ), Sloga Fraternal Life Insurance Society, Slovenian National Benefit Society (SNPJ), Slovenian Women's Union (SZZ), Triglav, and the Fun-o-leers.

To commemorate the history making achievement, your writer expresses his feelings in the following poem:

USPEH'S SUCCESS

Milwaukee Slovenes long will remember
The results of the 10th of September.

We united to preserve ethnic fame,
And even put success right in our name.

USPEH was the monicker that we picked,
Clan diversity was the ogre we licked.

For the first time in the memory of all,
Slovenian segregation took a fall.

Every lodge and every group became one,
Joined in a project that had to be won.

Ours initials spelled out our goal — no less,
The result was immediate success.

To furnish the ethnic home was the need,
But it nurtured a more important seed.

A seed that emanates from high above,
Better known to Slovenians as that of love.

It's part of our basic quality,
Not affected by lodge or society.

It showed that all Slovenians can unite,
And jointly work for an ideal that's right.

Fraternal loyalty and ethnic pride,
Must, by necessity, go side by side,

So that the seed may continue to sprout,
To blossom, bloom and spread itself about,

For future Slovenes to hold and cherish,
This new unity that must not perish.

We ask God that USPEH's effort He bless,
And always give all Slovenians SUCCESS!

Marty Gregorcich Milwaukee, Wis., USA

AROUND SLOVENIA

BOHINJ — A study concerning the programmed basis for the long-term development of Bohinj has been carried out by the »Boris Kidrič« Faculty of Economics of the University of Ljubljana. The study represents the first step towards an agreement in the Bohinj Commune about the latter's future development. As is well-known, the Bohinj Commune still includes many areas of outstanding natural beauty and untouched natural environment, whereas its economy is considerably behindhand in development.

CELJE — This town was recently the host for the 2nd Congress of the Association of History-of-Art Societies of Yugoslavia. The main theme of the congress was Art in the Nineteenth Century in Yugoslavia. Participants of the congress from all parts of the country also visited Roška Slatina, Ljubljana and the Slovene Littoral.

IZOLA — So far 51 Slovene artists have given examples of their work for the planned coastal region hospital. They are on exhibitions, is organized by the Koper General Hospital and the Coastal Region Gallery, at the Loža Gallery in Koper. Apart from Slovene artists, artists from Zagreb and Belgrade are going to exhibit their works there in 1979.

KOČEVJE — The Kočevje Fire Brigade recently celebrated the centenary of its first establishment. Data about the state of fire-fighting teams then and now are interesting. A hundred years ago the Firemen' Society had a membership of 102, whereas today it has only 32 members. As well as this, the town then had a population of 1660, whereas now it has one of 8032. The firemen of Kočevje would very much like to acquire a new fire-station, but it appears that this plan cannot be fulfilled as yet.

KRANJ — In Kranj a Musical Youth Society has been established. The society will organize concerts in the environments where young people live and work, abonnement chamber concerts under the title "Youth for Youth", and club evenings, in which young people get acquainted with interesting events in the field of music.

THE ACHIEVEMENTS OF SLOVENE SCIENCE REACH INTO 82 COUNTRIES

Recently reports have been published about the celebration of the 40th anniversary of the top Slovene scientific and cultural institution, the Slovene Academy of Sciences and Arts (SAZU). It was stressed that SAPU's jubilee was a holiday for the whole Slovene nation. Various data were published about SAZU's work and the latter's connections with the rest of the world.

SAZU has been most successfully and universally developing its contacts with the world by means of its book publications and of its library, in which today there are kept a total of over 270,000 librarian's units. The academy's library was set up at the same time as the Academy itself, 40 years ago, when it obtained from certain city and state institutions as a gift the private library of the late Professor Adolf Robida, a total of 5323 volumes, including a valuable collection of Slovene printed works. Today

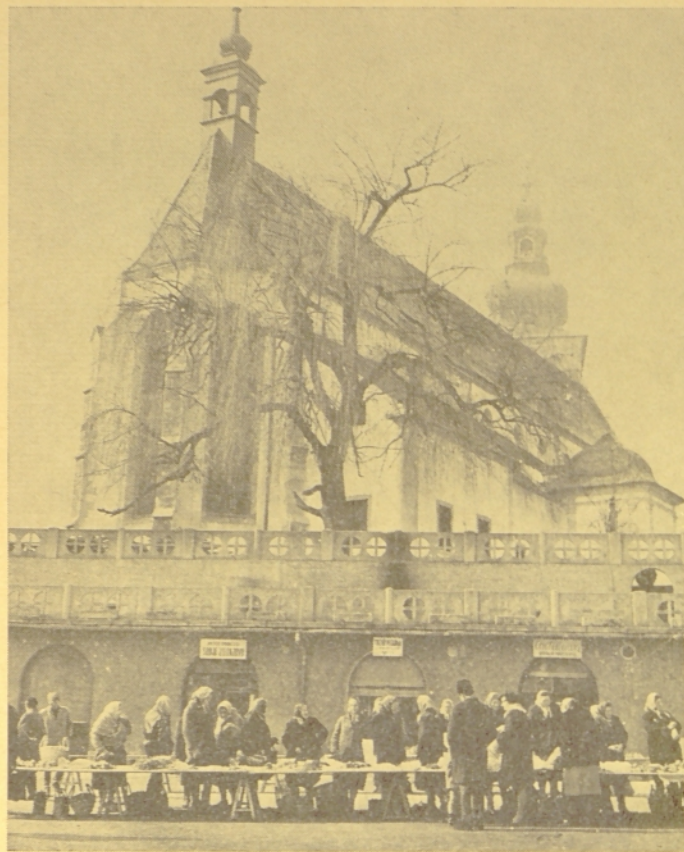
Ljubljana — new apartment houses are growing up ... (photo by Janez Zrnc)

SAZU's library is, according to the number of librarian's units it contains, the third biggest in Slovenia (after the National and University Library in Ljubljana, and the Library of the University of Maribor), and every year it increases its stock by roughly 15,000 new units.

SAZU's library differs from other libraries mainly by the fact that 80% of the library stock consists of advanced scientific foreign literature. For the Slovene Academy of Sciences and Arts exchanges its publications with a total of 1500 institutions, among them being 250 Yugoslav and 1250 foreign institutions. In return for the works which SAZU sends out to scientific institutions at home and abroad it gets in exchange works of equal standing from 82 countries. Thus in SAZU's library there are kept the publications of 900 European institutions, more than 170 American, 70 Asian, 40 African and more than 20 institutions from Australia, Indonesia and Oceania. It also maintains contacts with 250 institutions in almost 50 towns and cities distributed throughout Yugoslavia.

The publishing of books within the framework of SAZU is connected with the activities of six classes, as follows: the class for historical and social sciences, for philological and literary sciences, for mathematical, physical and technical sciences, for the natural sciences and medical sciences. All publications published by SAZU are on a very high scientific level. Whenever some work exceeds the framework of the Academy and is important for the wider Slovene public, then cooperation with one of the Slovene publishing-houses is established. For instance, "Državna založba Slovenije" has printed the first two volumes of the Dictionary of the Slovene Literary Language, which was written by SAZU's Institute for the Slovene Language.

Among the latest books published by SAZU an important position has undoubtedly been taken up by the Jubi-

The open market place at Ptuj

lee Almanac, published by the Academy on the occasion of the fortieth anniversary of its establishment, in which there appear exhaustive curricula vitae of all its members. Its three honorary members, Josip Broz Tito, Edvard Kardelj, and Josip Vidmar, are represented only with pictures, whereas the biographies of its full members, corresponding members and external corresponding members of all six classes of SAZU contain basic data about the lives of its members, with a full account of their scientific work and a survey of Yugoslav and foreign decorations and awards presented to them. From the concluding index of names it can be seen that during its jubilee year SAZU had a total membership of 106. Apart from pictures of all its members there are also published the following: the coat of-arms of the first scientific society, "Academia Operosorum", which which can be considered to be the forerunner of SAZU, Valvasor's drawing of the Palace of Provincial Organizations in Ljubljana, where SAZU is now based, and a photograph of the palace as it appeared after rebuilding works had been executed at the end of the Eighteenth Century. The Almanac was edited by dr. Tone Logar (Marija Klemenčič, Sonja Stergaršek and Vida Urek), and the introduction was written by the President of the Academy, prof. dr. Janez Milčinski.

In addition to the book "Biographies and Bibliographies of the Scientific and Technical Workers of the Slovene Academy of Sciences and Arts", which was published earlier, the present Almanac presents a complete pictorial institution — SAZU, which by means of its publications and its library informs 82 countries around the world of the achievements of Slovene science.

THEATRICAL PERFORMANCE IN THE LANGUAGES

The theatrical activities of the various nationalities of Yugoslavia are very broadly ramified and of a high stand-

ard. For example, in Vojvodina, which has a long theatrical tradition, a total of 450 amateur theatres, dramatic sections and independent theatrical groups are established. A total of 7000 amateur actors take part in them. Every year they get ready about 180 premieres, and in total about one thousand performances are given in all the five languages of equal rights in Vojvodina — Serbocroat, Hungarian, Slovak, Romanian and Rusinian.

The amateur theatres work as professional ones in the case of those nationalities which do not have their own professional theatre. For instance, in Bački Petrovac, Stara Pazova and Kovačica the amateur Slovak theatre "Vladimir Hurban Vladimirov" gives performances, whereas the amateur Rusinian theatre "Djadja" plays at Rusinian Krstur and in Novi Sad. The "Theatrical Days" of the Vojvodina Romanians provide a survey of the work of the amateur dramatic groups which give performances in the Romanian language — the theatres which achieve the greatest success at this event then take on the role of a professional theatre.

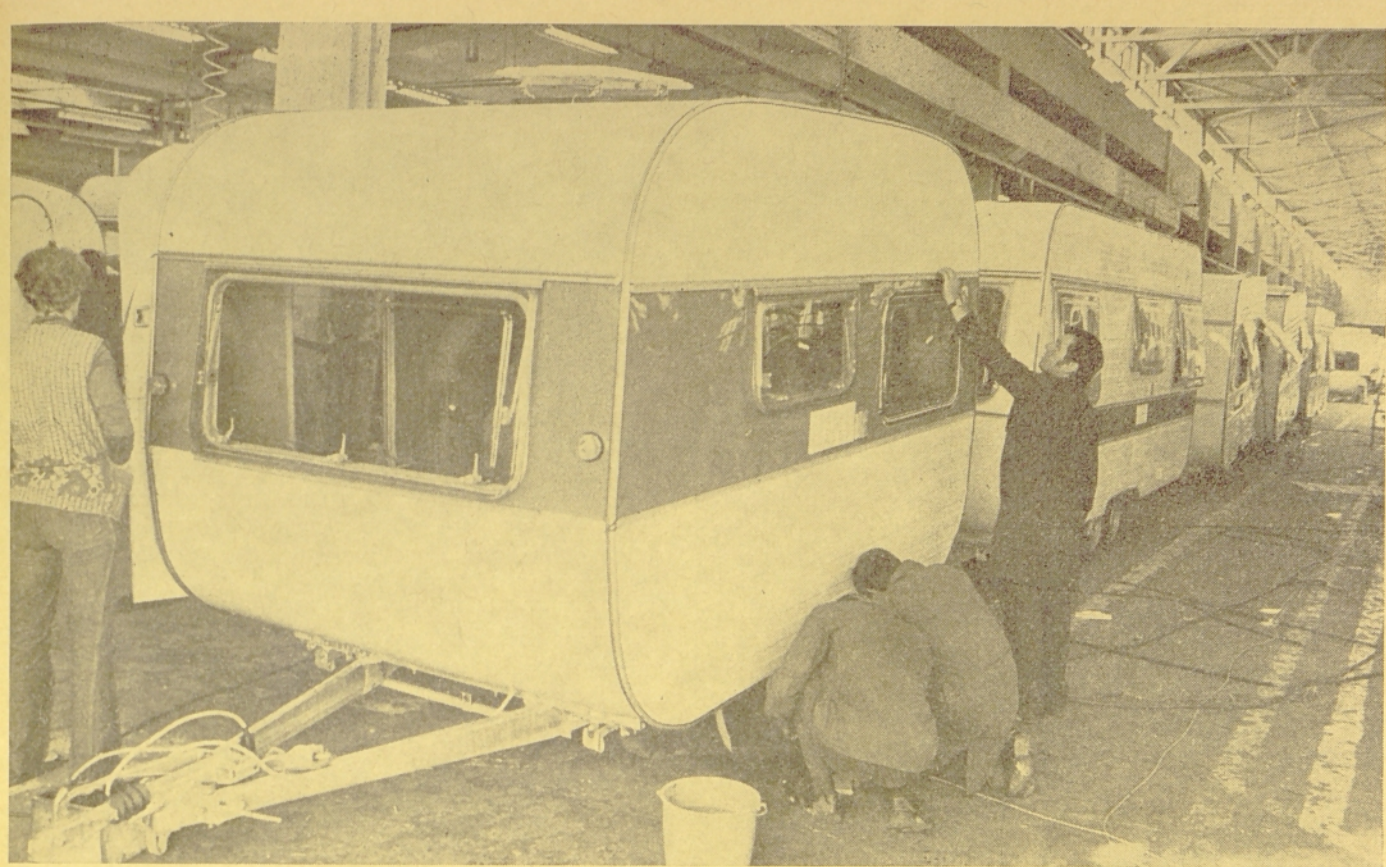
The following data show how successfully the above-mentioned groups are developing their work: the "Vladimir Hurban Vladimirov" theatre gave a total of 55 performances in the Slovak language in one year; these performances were attended by 24.000 theatre-goers. The amateur theatres of Romanian nationality which have the role of a professional theatre put on seven premieres and 38 repeat performances in 25 towns and villages of Vojvodina in one year.

400-YEAR ANNIVERSARY CELEBRATIONS AT THE LIPICA HORSE-BREEDING STABLES

In 1980 the Lipica Horse-breeding Stables will be celebrating the four-hundredth anniversary of its establishment. Already now preparations are underway for the celebrating of this important anniversary. A number of events are planned. They will be taking place at Lipica throughout almost the whole year and will be concluded by a grand celebration vent on August 28th, 1980. During 1980 a number of special stamps, badges, stickers, posters and books about Lipica will be published in connection with these celebrations.

For already two years preparations have been going on for the publication of the Great Lipica Monograph, which will recount in detail the history of the Lipica horses from the earliest years up to today. Statisticians say, that there are a total of 2000 throughbred Lipizzanners in Europe, which all originate from one horse-breeding stable — Lipica. Lipizzanner horses have not been followed in America.

The Lipica stables were established by Archduke Karel in 1580. As he was travelling from Vienna towards the Sea he was charmed by a piece of land on the edge of the Karst, already on the threshold of Brkini, which he made ready to receive its first inhabitants and horses. For he was a great horse-lover. By planting trees he turned the area into a flourishing green oasis. He arranged for fertile earth to be brought from nearby swallow-holes and for

In the factory of trailers IMV Novo mesto (photo by Janez Zrnec)

stones and boulders to be removed so that green pastures meadows were created. The first stables and water-tanks for people and horses were erected. Lipica was created. The archduke bought from the royal stables of Spain, Germany, Italy and Denmark the first foals, from which by systematic work the throughbred line of Lipizanner horses was bred. From the cross-breedings carried out then, today six lines of thoroughbred Lipizanner breeds have survived: Pluto, Conversano, Neapolitano, Favory, Maestoso and Siglavy.

Every year the best horses from Lipica went to the Court Stables at Vienna. Whenever a group of horses left Lipica three trees were planted, as is witnessed by the beautiful avenue still standing today. The Lipica herd was involved in the upheavals of European history, too. When Napoleon conquered our land the Lipizanner horses were evacuated to Hungary, and during the First and Second World Wars the herd was kept in Austria and Czechoslovakia. Because of this several Lipizanner stud-farms were set up in Yugoslavia, Austria, Hungary and Czechoslovakia.

It was only after the Second World War that Lipica again came to life. The times were difficult and the work hard. First all attention had to be paid to horse-breeding, since the herd which returned to Lipica after the war was very poor. Only when this had been done could attention be paid to the schooling and dressage of horses. Because Lipizanner horses are of tame character they make very good horses for classical riding school. With much patient practice great successes can be achieved. After a quiet period of several years the Lipica School started to work systematically in 1972 and has already reached a high standard of quality. It is expected that by 1980 twenty-five dressage-trained young horses will be available to demonstrate the most difficult elements of the classical school of riding. The organizers are also counting on a appearance by the Spanish Riding School from Vienna,

which has been conducting its classical school of riding with Lipizzners for over 400 years.

The programme of events for the celebration of the 400-year anniversary of the Lipica Stables is very varied and demanding. By next year a new hippodrome with accommodation for 8000 spectators will be finished. It will be used mainly for international riding tournaments. As Lipizzners are not suitable for competitive sports, it is planned that horses of a different breed be bought so that a Lipica competitive team can be trained. Already from 7th to 10th June, 1979 an international showjumping and dressage competition will be held. The grand riding competition will be held from June 8th—12th, 1980, at which the top teams from all of Europe will be appearing. Approximately 15 countries will be taking part in the international tournament. It is also planned that a postal carriage pulled by Lipizzners will drive along the old post route from Trieste to Vienna. The postal carriage will be supplied with an original franking mark and will accept and hand out postal packages and stamp them at every stop. Its journey will last 8 days, as long as it did in the Nineteenth Century. If we take into account the irregular operation of a modern and automated postal system, then the Lipizzners can certainly be considered to have made such a long journey in a really enviable time. The Yugoslav Post Office will be issuing a series of six stamps for philatelists. The stamps will show the heads of Lipizanner horses, of the representatives of the six lines of the Lipica breed.

As there are an ever-increasing number of fans of Lipizanner horses the management of the Lipica Stables has decided to establish by 1980 an international riding club and a club of the Friends of Lipica. Various such societies already exist in France, Germany, Belgium, Holland and Switzerland. All these societies would be combined into the uniform Riding Club of Lipica. In this way mutual relations could be strengthened. Members of this club would have special privileges at Lipica.

During the summer of 1980 a sculpture and possibly painting colony is to be organized at Lipica. Sculptors will carve 4 to 6 figures to do with horses from Karst marble. One of the figures will represent Favory Dubovino II, the horse which carried away the most prizes at various international competitions and carried the fame of Lipica far out into the world. An international symposium and an exhibition of all the European Lipizanner stables are planned, too. Various competitions in classical riding will be held, as well as in teams of two and four horses. An appearance will be made by the show-jumping quadrille. The greatest interest will certainly be roused by the classical riding performances of the Yugoslav team from Lipica and of the Spanish School of Riding of Vienna.

By 1980 the appearance of Lipica will be changed, too. The "Timav" enterprise, which was set up following the combining of the "Kras" of Sežana and "Agraria" of Koper working organizations, has included in its middle-term plans the finishing of a new hotel, the rearrangement of the stables, the enlargement of the riding-grounds and the construction of a new reception centre.

The grand concluding celebrations will be held on August 28th, 1980. President Tito is to be the patron of all the events taking place to celebrate the 400-year anniversary of the Lipica Stables.

YUGOSLAV EXPORTS INCREASE

In 1978 Yugoslav imports reached and surpassed for the first time the figure of 100 milliard dinars. Goods worth a total of 101.5 milliard dinars were exported, which is roughly 6 0/0 more than in 1977. At the same time imports were up by 2 0/0, so that at the end of 1978 their total value came to a bit less than 180 milliard dinars.

The biggest rebalance was recorded in the field of re-promaterial, which is by tradition the main cause of the Yugoslav foreign-trade deficit. During 1978 re-promaterial to a value of 50 milliard dinars was exported by Yugoslav industry, whereas imports of re-promaterial had a value of roughly 114 milliard dinars. In this imbalance of goods exchange 90 0/0 is due to crude oil, basic chemicals, iron and steel, and the non-ferrous metals.

There has been a good exchange balance in the field of consumer goods, for which we must be grateful to the shoe-making, textile-manufacturing, and food and drink industries. Consumer goods to a value of 30 milliard dinars were exported, making a figure of 10 milliard dinars greater than the value of imported consumer goods.

Although the trade deficit has been greater than planned, the Yugoslav economy is entering 1979 with essentially improved movements in foreign trade exchange compared with those which existed at the start of 1978.

ACUPUNCTURE AT ŠMARJEŠKE TOPLICE

Šmarješke toplice is an attractive little spa for tourists. It lies in a quiet valley, protected from cold north winds. The valley is surrounded by hills with vineyards on them and deciduous trees. The climate there is pre-Alpine, the spa having a height of 169 metres above sea level. The

thermal springs there have been known since the Middle Ages. The first records about the exploitation of the springs for medical purposes date back to 1740. The temperature of the water is between 32 and 34° C. The water is well-known for its healing properties in the case of chronic nervous and cardiac diseases. The hyperthermal water is rich in minerals. The free CO₂ which exists in the water widens the veins, accelerates the supply of blood to the peripheral parts of the organism and makes possible the healing of rheumatic patients and patients with damage to the locomotory system.

Šmarješke toplice are most suitable for treating chronic diseases of the heart and circulation, for recovery after heart attacks, for angina pectoris, for raised blood pressure, for neurovegetative signs in the chronic form, for rehabilitation after severe injuries, operations and diseases, and for managers' diseases. The water are not suitable for patients getting over acute diseases of the heart and cancerous diseases.

Special attention is paid to cosmetics at Šmarješke toplice. The cosmetic care of skin is not only for beauty but is also necessary for health. It belongs to the narrower, final part of medicinal cosmetics, which includes relaxing, care and organic-psychic equilibrium of the whole organism.

At Šmarješke Toplice acupuncture, the ancient Chinese method of healing, is practiced. Acupuncture, because of its big successes, has won an important place for itself in the modern medicine of the Western World. In Slovenia the development of this traditional Chinese medical treatment has been observed since 1974.

At Šmarješke Toplice arrangements have been made for recreation, too. Open-air baths with thermal water, washing equipment and hydromassage are available.

Hunting in the nearby woods is possible. The River Krka, which runs two kilometres distant from the health-spa, is well-known for its natural beauty, and good fishing is possible. Cultural-entertainment events are arranged, too. Trips in the vicinity of the spa can be made on foot, by coach or, in winter, on sledges. Trips can also be made to the Valley of Castles, Otočec, Struga and Starograd.

„I LOVE YOUR COUNTRY“

A Country You Either Love or Hate — this is Yugoslavia for me, writes our young reader FRANCOISE CHOMA from St. André-les-Vergers, France and tells us of the time she spent in Yugoslavia:

When I recently visited the Troyes Library, I noticed the "Yugoslav News" and took a copy to browse through. I didn't even know the journal existed until that moment. There were several interesting articles about Yugoslavia in it. However, what pleased me most was that the journal brought back dear memories of your country.

Namely, the first time I entered Yugoslavia was on August 2, 1975 at the Kozine border pass, and after 4 hours' waiting in the scorching sun, I finally reached the customs. I knew nothing about Yugoslavia and wasn't particularly interested either. I was on my way to Greece

The spring at Sorica (photo by Janez Zrnc)

to visit friends. However, when I saw the Kozine surrounding area, I was pleasantly surprised to note that it was practically identical to the surrounding area of Troyes where I live. We travelled along the Dalmatian coast, because we were told it was "something we had to see". We didn't regret it either, and despite the great heat wave which had fallen on Europe, we had a lovely swim on a beach near Rijeka and really enjoyed ourselves. In Rijeka we were surprised to see nurses wearing colonial helmets and pistols standing at every crossroads. We thought the Yugoslavs very observant concerning traffic (in France only nurses wear white) and finally understood that these were traffic policewomen on duty at busy crossroads.

We were also surprised to see grapes so early in the year (there were lots of grapes all along the highway) and portraits of marshall Tito in shops of even the tiniest places we visited. We finally arrived at Sv. Stefan and went on to Titograd. The Boka Kotorska Bay left us breathless. And the further we climbed the more beautiful landscapes we discovered: many small lakes, peaceful valleys, lovely mountains, roads climbing higher and higher... small isolated villages. Here and there an old woman in black isolated villages. Here and there an old woman in black and her donkey laden with a burden, or a group of villagers in the field happily waving a greeting.

We stopped for lunch. We weren't in a hurry to get to Greece so fast any more. For us city-dwellers, this was the discovery of a new world! No bustling traffic, no dust, no crowded streets. Only the tinkling of a bell would tell us a herd of goats was passing nearby. And then a group of children surrounded us, looking at us curiously and tamely. A small shepherd admired my large sunhat — a large straw hat decorated with a large bouquet of flowers. I gave him the hat and have often thought of him. My little

shepherd, how is he? What is he doing now? Does he ever think of me? Little girls offered us flowers they had just picked, for sale, of course. Other children stopped us to ask the time, but in fact expecting a cigarette or pencil. I often stand in front of the map of Yugoslavia I have pinned on the wall in my room, and remember those lovely children, so different from the European fat and spoiled children in large cities. I dream about them and Yugoslavia which I came upon accidentally and where like thunder bolt I was struck with a love for Yugoslavia.

On our way to Skopje, I discovered a completely different world which I didn't believe existed so near France. Mosques, women in pleated skirts gathered between the legs, men with turbans on their heads. In Skopje there are also tall, modern buildings identical to the ones in a part of Troyes, the ones we call "Jails" But Skopje is so full of differences and this is not met very often.

After my first meeting with Yugoslavia I often dreamed of visiting it again, and I did come again two years later. Kozine was flooded with rain. Torrents of water had made large puddles on the road. From Kozine I made my way to Postojna, I was told that Postojna was the most beautiful cave in Europe. They hadn't deceived me. The short ride by train through the cave delighted us. The Plitvice Lakes also. It was so lovely. The falls were marvellous. We never stopped taking photographs. The next day we went for a swim in one of the lakes but the water was ever so cold, and we then left the modern and very clean camp. We went down to the coast and spent several days in Zadar. I noticed great changes had occurred in the past three years. There were many newly built houses and a lot more cars and tourists.

Next on our route was Mostar, where we admired the turkish mosques with their minarets reaching to the sky like rockets, it seemed; moslem graveyards, the charming bridge and the children which leapt from it into the Neretva River. We then came upon Lake Boračko — small and charming, teeming with fish in its pleasantly warm waters.

I spent the summer in France this year, but I am planning to return to Yugoslavia next summer and go camping at Lake Boračko.

I know the cost of living in Yugoslavia has gone up. I know that there are many rough roads, and that sometime someone will insult me and that I shall lose my temper over something. But I also know that I shall meet many interesting people and will have long talks with them, and that Yugoslavia will offer many unexpected moments of happiness. Yugoslavia is a place where one can find many things to be dissatisfied with, but at least as many to be really delighted over. It depends on the kind of person you are, your opinions and wishes. In my opinion, Yugoslavia is a country you either love or hate. There is no middle.

I love Yugoslavia. I wish President Tito who has done so much for his country, good health. I would also like to have a pen-friend in Yugoslavia, anyone between 20 and 25, who can speak French.

PÁGINA EN ESPAÑOL

ACONTICIMIENTOS

SALUDOS Y DESEOS DEL PRESIDENTE TITO

Para el nuevo año que se inició, en vísperas del 1979, el presidente de la república Josip Broz Tito felicitó a todo el pueblo trabajador y ciudadanos de la RSF Yugoslava. Junto a los deseos de paz y felicidad también trató los problemas concernientes al éxito que hemos alcanzado el año pasado en nuestro país. Además también trató lo concerniente al desarrollo de nuestra autogestión socialista como así también sobre los éxitos alcanzados por nuestra política exterior. Recalcó que el desarrollo económico de nuestro país en el año 1978, a pesar de la situación incómoda que atravesó el resto del mundo, hemos alcanzado éxitos de importancia. Sin embargo en el futuro habrá que preocuparse todavía más como hasta ahora, para lograr una mayor producción, uso racional y disminución del balance negativo del intercambio de nuestro comercio exterior. Sólo así podremos asegurar también el constante mejoramiento del standard de vida.

Las actuaciones de nuestro país en cuanto a la política con el exterior podemos asegurar, dijo el presidente Tito, que en el año 1978 hemos alcanzado consolidar aún más nuestra posición dentro del ámbito internacional de los países noalineados. Esto es para nosotros además de un interés nacional. Al mismo tiempo la piedra fundamental de nuestra participación cada día mayor en la solución de los problemas que preocupan a todo el mundo. Yugoslavia, país noalineado, también seguirá en el futuro por el camino de la cooperación sobre la igualdad de derechos, al cual lo acompañará el respecto mutuo y la cooperación con todos los países sin mirar su grandeza, fuerza o definición. Esta cooperación ya desde tiempo atrás nunca se ha desarrollado en detrimento de otros países y también en el futuro no lo hará.

MUSEO FRANJA

Bajo el auspicio de la UNESCO el congreso municipal de Idrija dio su voto para que el museo esloveno militar del hospital guerrillero Franja de Cerklje se inscriba en el registro internacional de cultura mundial y herencia natural que funciona en el comité de naciones de la UNESCO en París.

LA PELICULA DEL AÑO

Los críticos del séptimo arte yugoslavo han decidido premiar, después de haber hecho un consenso nacional, la mejor película yugoslava del año 1978. Esta encuesta la organizó uno de los periódicos más leídos de Yugoslavia. La película de largo metraje premiada fue dirigida por el joven director Lordan Zafranović y lleva el título «Okupacija v 26 slikah» (Ocupación en 26 cuadros).

AUMENTA LA EXPORTACION

Yugoslavia en el año 1978 ha exportado más de 12.000 millones de dólares de víveres y productos agrícola-ganade-

ros, lo cual representa el 12 % de la exportación total de Yugoslavia. Al mismo tiempo disminuyó la importación de víveres. El año pasado nuestros agricultores recién después de 30 años pudieron exportar también trigo. Se han logrado así el acopio de muchas divisas, no sólo con la exportación mencionada, sino además con la venta de semillas yugoslavas, híbridos y clases especiales de trigo, maíz y otros cereales. El año pasado también se ha exportado, por primera vez, girasol y aceite de la misma semilla. Al mismo tiempo crece cada vez más la exportación de vinos y aguardiente, como así también licores y bebidas alcohólicas, lúpulo y otros productos agropecuarios.

AGUA MINERAL «RADENSKA»

Radenska cada día vende más productos al exterior. Radenska es el productor de agua mineral de mayor importancia en Yugoslavia. El año pasado vendió en el país y en el extranjero casi 215 millones de litros de agua mineral y bebidas sin alcohol. Inclusive aumentó la venta de bebidas gaseosas a base de su agua mineral.

Además Radenska sigue estando en la cima como el mayor exportador yugoslavo de agua mineral. A doce países les ha vendido casi el siete por ciento de la producción total. Casi tres cuartos le ha comprado Austria en segundo lugar RF Alemania y en tercer lugar Italia. La venta del agua mineral se ha ampliado con éxito hacia otros países, en especial lograron un gran aumento de venta en Canadá.

SOMOS JOVENES

Los yugoslavos somos un pueblo joven. Cinco millones y medio de los habitantes de Yugoslavia no ha celebrado todavía su vigésimo séptimo cumpleaños. Esto significa que la juventud representa casi un cuarto de nuestra población, con lo cual los yugoslavos entonces pertenecemos al término medio de los más jóvenes de Europa. Entre nuestras repúblicas y regiones pertenece entre las «más jóvenes» la región autónoma de Kosovo.

POCOS AUTOMOVILES

En las calles yugoslavas ya circulan más de dos millones de autos, lo cual significa que cada décimo habitante está sentado detrás del volante, sin embargo el automóvil yugoslavo sigue siendo el artículo industrial más buscado. En el año 1978 los fabricantes yugoslavos montaron en total cerca de 250.000 vehículos, fueron importados 34.000. A pesar de esto la oferta fue sin embargo menor que la demanda. Según los recientes movimientos de compra y venta de autos, también este año no los tendremos suficientes, si bien los compradores tendrán a disposición más de 300.000 vehículos de distintos tipos.

La fábrica automotor «Crvena Zastava» (Bandera roja) este año producirá 213.500 vehículos, IMV de la ciudad Novo mesto (Renault) 63.000 vehículos, TAS de Sarajevo (Volkswagen) 15.000 y la fábrica CIMOS de Koper (citroën) 15.000 vehículos.

ZAKAJ NE PO SLOVENSKO SLOVENE BY DIRECT METHOD

ponovno v prodaji!

Številni slovenski rojaki po svetu in številni tujci, ki so se želeli naučiti slovenski jezik, so že pred leti spoznali pravo vrednost tega modernega učbenika, ki ga je izdala Slovenska izseljenska matica. Učbenik sestavlja knjiga z razlago v angleškem jeziku in šest malih gramofonskih plošč v ličnem skupnem ovitku. Zaloga kompletov je bila kmalu razprodana, glede na veliko zanimanje pa se je Slovenska izseljenska matica odločila, da ponovno dopolni večje število izvodov z gramofonskimi ploščami.

Učbenik slovenščine za tujce »ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« — Slovene by direct Method je primeren tako za tiste, ki že imajo osnovno znanje slovenščine, pa bi si ga želeli le obnoviti in razširiti, kakor za tiste, ki ne znajo ničesar, in bi se radi naučili slovensko za vsakdanjo rabo.

Avtor učbenika je znani slovenski jezikoslovec, univerzitetni profesor dr. Jože Toporišič, ki se je v zadnjem času uveljavil zlasti s slovnici slovenskega jezika za osnovne in srednje šole in tudi z znanstveno slovensko slovnico.

Cena: 350.— din (20.— USA \$). Poštino zaračunavamo posebej.

Komplete učbenika »ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« lahko naročite na našem naslovu:

*Slovenska izseljenska matica
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/III
Slovenija-Jugoslavija*

JUGOSLOVENSKI AEROTRANSPORT

Dragi rojaki, najbližja in najhitrejša pot v domovino – z letali JAT! Od aprila 1978 dalje REDNA DIREKTNA LETALSKA ZVEZA LJUBLJANA – NEW YORK v. v. enkrat tedensko. Za vse informacije in rezervacije se obrnite na najbližje predstavništvo JAT v tujini ali JAT – Ljubljana, Miklošičeva 34, telefoni (061) 314-340 ali 314-341

PREDSTAVNIŠTVA JAT v ZDA

NEW YORK JAT-Rockefeller Center, 630 Fifth Avenue, Suite 212, New York N. Y. 10020, (212) 765 4050-765 4057

CLEVELAND JAT-Hanna Building, 1422 Euclid Avenue Cleveland, Ohio 44115 (216) 816-5520

CHICAGO JAT-180 North Michigan Av., Suite 988, Chicago 60601, Ill. USA, (312) 782-1322, (312) 782-1523, (312) 782-1524

DETROIT JAT-1249 Washington Boulevard, Detroit, Mich, 48226, (313) 964-5577

LOS ANGELES JAT- 3440 Wilshire BLVD Suite 803, Los Angeles, California 90010, (213) 388-0379

